

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Διαφθορά και Οικονομική Ανάπτυξη

Δουλγεράκη Χρυσούλα

Κόρινθος, Οκτώβριος 2017

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese

Department of Economics - Democritus University of Thrace

Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki

Department of Business Administration - University of Piraeus

**Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»**

Corruption and Economic Growth

Doulgeraki Chrysoula

Corinth, October 2017

Αφιερώνεται στον πατέρα μου.....

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω θερμά τα μέλη της Επιτροπής, κύριο Δρυμπέτα Ευάγγελο και τον κύριο Κουτρούκη Θεόδωρο και θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Πουφινά Θωμά για την πολύτιμη βοήθεια του και καθοδήγηση, τις επιστημονικές συμβουλές όλο αυτό το χρονικό διάστημα εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας.

Επίσης ευχαριστώ θερμά την οικογένειά μου για την ηθική συμπαράσταση, την υπομονή που έδειξε και πρωτίστως τη μητέρα μου. Ο καθένας με το δικό του τρόπο βοήθησε στην υλοποίηση της παρούσας εργασίας.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τις συμφοιτήτριες μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα σπουδών και συναδέλφισες μου στο Π.Τ.Α ΑΜΘ Χρύσα Καρανίκα και Βίκυ Παπαδοπούλου για τις πολύτιμες συμβουλές τους.

Διαφθορά και Οικονομική Ανάπτυξη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εστιάζει την έννοια και τα είδη της διαφθοράς, ως ένα κύριο καθοριστικό παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας. Αρχικά ασχολούμαστε με την έννοια, τα είδη της διαφθοράς καθώς και με στοιχεία μελετών, ώστε να γίνει αντιληπτή η διάσταση που έχει λάβει στην Ευρώπη και στη χώρα μας το παραπάνω φαινόμενο, σύμφωνα με την αποτύπωση του στους διεθνείς δείκτες.

Στην συνέχεια μελετάμε την οικονομική ανάπτυξη και την οικονομική απόδοση της χώρας μας μέσω των δεικτών που προσδιορίζουν την οικονομική της δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια, πώς επηρεάστηκε στα χρόνια της κρίσης, ποιοί είναι οι ανασταλτικοί παράγοντες, με κύριο αναφερόμενο την διαφθορά, που περιορίζουν την οικονομική εξέλιξη της χώρας ενώ τη συγκρίνουμε μέσω των δεικτών με άλλες χώρες του ενδιαφέροντος μας όπως είναι η Ιταλία, η Ρωσία, η Τουρκία, η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Γερμανία, η Κύπρος, η Ισπανία, η Γαλλία, η Πορτογαλία και οποιαδήποτε άλλη χώρα που παρουσιάζει ενδιαφέρον. Στο επόμενο κεφάλαιο ασχολούμαστε με την στατιστική ανάλυση «μέσω της παλινδρόμησης» και συγκεκριμένα συσχετίζουμε το δείκτη αντίληψης διαφθοράς και το δείκτη ελέγχου διαφθοράς με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, με το Ακαθάριστο κατακεφαλήν εισόδημα, τον πληθωρισμό, τις κυβερνητικές δαπάνες, τη φορολογική επιβάρυνση, την ανεργία, την οικονομική απόδοση, την οικονομική ανταγωνιστικότητα, την ελευθερία των επενδύσεων την οικονομική ελευθερία στο σύνολο χωρών όλης της Ευρώπης. Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη νομοθεσία για την καταπολέμησης της διαφθοράς στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, αλλά και στα μέτρα που μπορούν να υιοθετηθούν για την επιτυχή καταστολή του φαινομένου, ενώ στο τέλος της εργασίας ακολουθούν τα συμπεράσματα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:

Διαφθορά, Διεθνής Διαφάνεια, Δείκτης αντίληψης Διαφθοράς, Οικονομική ανάπτυξη, Μακροοικονομικοί Δείκτες.

Corruption and Economic Growth

ABSTRACT

This paper focuses on the concept and types of corruption, as a main determining factor for the economic development of our country. Initially dealing with the concept, the kinds of corruption as well as with study details, in order to understand the dimension that has been taken in Europe and in our country the above phenomenon, according to impress on international indicators. Then we study the growth and economic performance of our country through indices that determine economic activity in recent years, how was affected during the years of crisis, what are the inhibitors, with the main reported corruption, restricting the economic development of the country while the compare through indicators with other countries of our interest as is Italy, Russia, Turkey, Cyprus, Romania, Bulgaria, Germany, Spain, France, Portugal,. In the next chapter we deal with statistical analysis "through regression" and specifically associate the recover. In the next chapter we deal with statistical analysis "through regression" and specifically associate the index of perception of corruption and the index control of corruption with the gross domestic Product, gross domestic income, inflation, government spending, the tax burden, unemployment, economic efficiency, economic competitiveness, investment freedom financial freedom in all countries across Europe, as well as another intreresting country. In the next chapter reference is made in the legislation for the fight against corruption in Greece and in Europe, but also on measures that can be adopted for the successful suppression of the phenomenon, while at the end of work follow the conclusions.

KEY WORDS:

Corruption, Transparency International, Corruption Perception Index, Economic Growth, Indexes Macroeconomic,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	i
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	ii
ABSTRACT	iii
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	iv
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	viii
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	ix
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1. Εισαγωγή	1
1.2. Οικονομική Ανάπτυξη και Διαφθορά	2
2. ΕΙΔΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ	4
2.1. Εισαγωγή	4
2.2. Οικονομική Διαφθορά	4
2.3. Δωροδοκία	4
2.4. Συμπαιγνία	6
2.5. Υπεξαίρεση	6
2.6. Κατάχρηση.....	7
2.7. Απάτη9	
2.8. Έκθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διαφθορά και τις συμβάσεις.....	10
3. ΔΕΙΚΤΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	13
3.1. Εισαγωγή	13
3.2. Παγκόσμιοι δείκτες μέτρησης Διαφθοράς.....	13
3.3. Δείκτης Αντίληψης διαφθοράς (Corruption Perception Index CPI).....	14
3.4. Σύντομο Μεθοδολογικό Υπόμνημα για τον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς (CPI)	17
3.5. Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας (Bribe Payers Index B.P.I).....	19
3.5.1. Κυριότερα Συμπεράσματα της έρευνας του 2011 για το δείκτη πληρωτών δωροδοκίας	20
3.5.2. Αξιοσημείωτο παράδειγμα: Ο Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας και Φιλανδία ως από τις μεγαλύτερες οικονομίες παγκοσμίως	24
3.6. Ο Δείκτης Global Corruption Barometer (GCB).....	25
3.6.1. Ποια είναι τα θεσμικά όργανα που οι άνθρωποι θεωρούν ότι emπίπτουν σε διεφθαρμένες πρακτικές;	26
3.7. Worldwide Δείκτες Διακυβέρνησης (WGI)	27
3.8. Business International Index (B.I.)	28
3.9. Συμπέρασμα και κριτική του Δείκτη Πληρωτών Δωροδοκίας.....	28
4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	30
4.1. Εισαγωγή.	30
4.2. Οικονομική Ανάπτυξη- Οικονομική Μεγέθυνση - Ερευνητική σκοπιά.....	30

4.3. Διαφθορά και Οικονομική μεγέθυνση από ερευνητική σκοπιά.	33
4.4. Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας (Global Innovation Index, GII).	34
4.5. Δείκτης Ευκολίας Επιχειρηματικότητας (Ease of Doing Business, EDB).	35
4.6. Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Index of Economic Freedom, IEF).	36
4.7. Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index, GCI).	39
4.8. Διεθνής Οδηγός Κρατικού Ρίσκου (International Country Risk Guide, ICRG).	40
4.9. Παγκόσμιος Δείκτης Διακυβέρνησης Ελέγχου Διαφθοράς (WGI Control of Corruption, C.C.).	41
4.10. Παράνομες Χρηματοοικονομικές Ροές (Illicit Financial Flows, IFFs).	42
4.11. Συγκριτική Ανάλυση Μακροοικονομικών Δεικτών για χώρες ενδιαφέροντος με την Ελλάδα.	43
4.11.1. Σύνθεση ΑΕΠ ανα τομέα προέλευσης (GDP Composition by sector of origin).	43
4.11.2. Ετήσια αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (Real GDP Growth, % Annual) 2000-2015.	44
4.11.3. Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας 2017 (Global Innovation Index, G.I.I).	46
4.11.4. Δείκτης της Οικονομικής Ελευθερίας 2017 (Index of Economic Freedom, I.E.F.).	47
4.11.5. Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας 2016-2017 (Global Competitiveness Index, G.C.I.).	49
4.11.6. Δείκτης Ευκολίας Επιχειρηματικότητας 2017 (Ease Of Doing Business, E.D.B.).	51
4.12. Ανακεφαλαίωση.	52
5. ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ	53
5.1. Εισαγωγή.	53
5.2. Σύγκριση του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς με Δείκτες μακροοικονομικών μεγεθών	53
5.3. Σύσχετιση CPI με Corporate tax rate, Tax Burden GDP, Govern Expenditure % of GDP, Index of Economic Freedom 2017, Business Freedom, Investment Freedom, Ease of doing business, Competitiveness Rank.	55
5.4. Συμπεράσματα.	58
6. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΟΡΦΩΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.....	59
6.1. Εισαγωγή.	59
6.2. Νομοθεσία για την καταπολέμηση της διαφθοράς.	59
6.2.1. Μέτρα κατά της διαφθοράς που ισχύουν.	59
6.3. Νομοθεσία για το φαινόμενο της διαφθοράς στην Ευρώπη.	61
6.4. Η συμβολή των Διεθνών Οργανισμών.	62
6.5. Μέτρα – Προτάσεις καταπολέμησης Διαφθοράς.	64
6.6. Ανακεφαλαίωση- Κόστος και οι συνέπειες της διαφθοράς.	67
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	69
7.1. Εισαγωγή.	69
7.2. Συμπέρασμα για το δείκτη Αντίληψης διαφθοράς, δείκτη Πληρωτών δωροδοκίας, Παγκόσμιο βάρομετρο διαφθοράς.	69
7.3. Διαφθορά και Οικονομική μεγέθυνση.	72
7.4. Παράθεση συμπερασμάτων δεικτών οικονομικής ανάπτυξης για την Ελλάδα.	73
7.4.1. Ο Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας (Global Innovation Index, GII).	73
7.4.2. Ο Δείκτης Ευκολίας Επιχειρηματικότητας (Ease of Doing Business, EDB). ...	73
7.4.3. Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Index of Economic Freedom, IEF).	73

7.4.4. Ο Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index, GCI).....	74
7.4.5. Ο Διεθνής Οδηγός Κρατικού Ρίσκου (International Country Risk Guide, ICRG) και Παγκόσμιος Δείκτης Διακυβέρνησης Ελέγχου Διαφθοράς (WGI Control of Corruption, C.C.).....	75
7.4.6. Οι Παράνομες Χρηματοοικονομικές Ροές (Illicit Financial Flows, IFFs).....	75
7.4.7. Ετήσια Αύξηση Πραγματικού ΑΕΠ (Real GDP growth, % annual) 2000-2015.....	76
7.4.8. Σύνθεση ΑΕΠ ανα τομέα προέλευσης (GDP Composition by sector of origin).....	77
7.5. Παράθεση συμπερασμάτων συσχέτισης του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς CPI με Δείκτες μακροοικονομικών μεγεθών και Δεικτών οικονομικής ανάπτυξης για την Ελλάδα.....	77
7.6. Συνέπειες Διαφθοράς.....	79
7.7. Μέτρα – προτάσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς.....	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	81
I. Ελληνική.....	81
II. Ξενόγλωσση.....	81
III. Διαδικτυακοί τόποι	82

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3.1: Παγκόσμιος χάρτης απεικόνιση αντίληψης διαφθοράς για το 2016	15
Πίνακας 3.2: Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς και Παγκόσμια κατάταξη χωρών	18
Πίνακας 3.3: Χάρτης Ευρώπης του δείκτη πληρωτών δωροδοκίας 2011	21
Πίνακας 3.4: Rates of Bribery Εκτίμηση υψηλής ζήτησης δωροδοκίας	22
Πίνακας 3.5: Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας (BPI) 2011	23
Πίνακας 5.1: Συσχέτιση Μεταβλητών Δείκτη CPI 2016 με GDP, GDP annual growth, GDP growth 5yrs, GDP per capita, Income tax rate, Inflation, FDI Inflows, Public Dept. (% of GDP), Tariff rate %	53
Πίνακας 5.2: Συσχέτιση CPI με Corporate tax rate, Tax Burden GDP, Govern Expenditure % of GDP, Index of Economic Freedom 2017, Business Freedom, Investment Freedom, Ease of doing business, Competitiveness Rank.	56

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 3.1: Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας BPI 2011	21
Διάγραμμα 3.2: Πόσο η διαφθορά είναι πρόβλημα στο δημόσιο τομέα της χώρας.....	25
Διάγραμμα 3.3: Αντίληψη για επίπεδο διαφθοράς σε θεσμούς και δημόσιες υπηρεσίες....	27

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ

Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Α.Εγχωρ.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Ο.Η.Ε	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.
Ο.Ο.Σ.Α.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Ανάπτυξης
Τ.Π.Ε.	Τεχνολογίες Πληροφορίας Επικοινωνίας.

ΞΕΝΕΣ

CDM	Clean Development Mechanism (<i>Μηχανισμός Καθαρής Ανάπτυξης</i>)
TI	Transparency International (<i>Διεθνής Διαφάνεια</i>)
CPI	Corruption Perceptions Index (<i>Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς</i>)
GCB	Global Barometer Corruption (<i>Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς</i>)
BPI	Bribe Payers Index (<i>Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας</i>)
WGI	Worldwide (<i>Δείκτης Παγκόσμιας Διακυβέρνησης</i>)
BI	Business International Index (<i>Διεθνής Δείκτης Επιχειρήσεων</i>)
GII	Global Innovation Index (<i>Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας</i>)

INSEAD	Institute European Administration Des Affaires (<i>Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Διοίκησης Επιχειρήσεων</i>)
EDP	Ease doing Business (<i>Δείκτης Ευκολίας Επιχειρηματικότητας</i>)
WB	World Bank (<i>Παγκόσμια Τράπεζα</i>)
DB	Doing Business (<i>Κάνω επιχείρηση</i>)
DTF	Distance of Frontiers (<i>Απόσταση Συνόρων</i>)
IEF	Index of Economic Freedom (<i>Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας</i>)
GCI	Global Competitiveness Index (<i>Δείκτης Παγκόσμιας Καινοτομίας</i>)
ICRS	International Country Risk Guide (<i>Διεθνής Οδηγός Κρατικού Ρίσκο</i>)
PRS	Group Doing Business (<i>Κάνω επιχείρηση</i>)
IFFs	Illicit Financial Flows (<i>Παράνομες Χρηματοοικονομικές Ροές</i>)
GFI	Global Financial Integrity (<i>Παγκόσμια Χρηματοοικονομική Ακεραιότητα</i>)
GER	Gross Excluding Reversals (<i>Συνολική Αποκλειόμενη Αποτυχία</i>)
HMN	Hot Money Narrow (<i>Παράνομες Χρηματικές Ροές</i>)
GDP	GDP composition by sector of origin (<i>Σύνθεση ΑΕΠ ανά τομέα προέλευσης</i>)
GDB	Real GDB Growth % annual (<i>Ετήσια αύξηση Πραγματικού ΑΕΠ</i>)
DTF	Distance of Frontiers (<i>Απόσταση Συνόρων</i>)
WEF	Business Ethics (<i>Ακεραιότητα επιχειρήσεων</i>)

CDM	Clean Development Mechanism (Μηχανισμός καθαρής Ανάπτυξης)
GRECO	Group of States against Corruption (Υπηρεσία ενάντια στη Διαφθορά)
OLAF	Office European de Lutte Anti-Fraude (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης)
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime (Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα)
GDP PPP \$	Gross Domestic Product (current US\$) (κατά κεφαλήν Ακαθάριστου Εγχώριο Προϊόν σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης)
IGEC	INTERPOL Expert Group on Corruption (η Ομάδα Ειδικών στη Διαφθορά)
GDP pc (PPP) \$	Gross Domestic Product per capita GDP (current US\$) (κατά κεφαλήν εισόδημα σε αγοραστική δύναμη σε τιμές δολαρίων)
FDI Inflow	Foreign direct investment, net inflows (Άμεσες ξένες Επενδύσεις)
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime (Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα)
GRECO	Group of States against Corruption (Υπηρεσία ενάντια στη Διαφθορά)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Εισαγωγή

Το φαινόμενο της διαφθοράς στον ιδιωτικό αλλά κυρίως στον δημόσιο βίο αποτελεί ένα τεράστιο πρόβλημα που επηρεάζει την συντριπτική πλειοψηφία των Ευρωπαίων πολιτών. Απασχολεί κυρίως τους νέους, ως πρόβλημα που συνεχώς μεγαθύνεται και πρέπει να αντιμετωπιστεί με κάθε σοβαρότητα αλλά και με τρόπο ισορροπημένο. Οι νέοι ζώντας σ'ένα περιβάλλον ή και σε Κράτος οδηγούμενο από την διαφθορά, το μέλλον τους φαντάζει εξαιρετικά δύσκολο, ενώ οι προοπτικές δεν είναι καθόλου θετικές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και κυρίως η Ελλάδα, περνούν μια περίοδο σοβαρής οικονομικής κρίσης και ύφεσης, παρουσιάζοντας πολύ χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, μείωση των επενδύσεων, συνεχόμενη αυξανόμενη ανεργία κυρίως μεταξύ των νέων αλλά και παρατηρηπύμενη διαβρωμένη ανταγωνιστικότητα.

Τι είναι όμως διαφθορά; και από πότε υπάρχει; Ποιος είναι ο ορισμός της; Καταλαβαίνουμε όλοι το ίδιο πράγμα όταν αναφερόμαστε σε αυτή;

Η έννοια της «διαφθοράς αναφέρεται σε ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών και αντιδράσεων που γίνεται αντιληπτό διαφορετικά σε διάφορες κοινωνίες και εποχές το οποίο επηρεάζεται από την κουλτούρα, τα ήθη, τα έθιμα και τον πολιτισμό κάθε κοινωνίας».

Δεν έχει διατυπωθεί μέχρι στιγμής, ένας γενικά αποδεκτός όρος διεθνώς. « Η Γενική Γραμματεία Καταπολέμησης της Διαφθοράς στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων ορίζει την διαφθορά σαν την κατάχρηση εξουσίας από πρόσωπο που υπηρετεί στον δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα με στόχο την απόκτηση ιδιωτικού οφέλους».

Ένας άλλος σύντομος, απλός και περιεκτικός ορισμός της διαφθοράς όπως την αντιλαμβανόμαστε σε πολλές χώρες σήμερα, δόθηκε από τον « Μη Κυβερνητικό Οργανισμό Διεθνής Διαφάνεια (Transparency International). Είναι η “κατάχρηση δημόσιας εξουσίας για ίδιο όφελος”». Τι συνιστά όμως κατάχρηση δημόσιας εξουσίας και ποιες μορφές λαμβάνει το ίδιο όφελος; Είναι φανερό πως δεν πρόκειται για ένα ακριβή ορισμό, με σαφές και αδιαμφισβήτητο νομικό περιεχόμενο, αλλά μια έννοια που επιδέχεται διαφορετικές ερμηνείες σε διαφορετικές κοινωνίες, και

διαφορετικές εποχές. Αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι η διαφθορά με όποια μορφή και να λαμβάνει, θέτει σε κίνδυνο την Δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, υπονομεύει τη χρηστή διοίκηση, επηρεάζει αρνητικά την οικονομική ανάπτυξη, οδηγεί σε σπατάλη δημόσιων και ιδιωτικών πόρων, ενισχύει την αδιαφάνεια, την ανομία και το οργανωμένο έγκλημα, νοθεύει τον υγιή ανταγωνισμό, απειλεί την κοινωνική συνοχή, κλονίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών απέναντι στο κράτος και τους θεσμούς, ενώ μειώνει την αποτελεσματικότητα του κράτους. Οι συνέπειες που προκαλούνται δεν επιμετρούνται μόνο με τη μορφή οικονομικού κόστους, αλλά έχει ευρύτερες αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις με σημαντικότερη την υπόσκαψη της εμπιστοσύνης του πολίτη απέναντι στους θεσμούς και στο Κράτος αλλά και στη Δημοκρατία.

Η κατάχρηση εξουσίας για ίδιον όφελος παρουσιάζεται στις περισσότερες χώρες και κατατρώει τις κοινωνίες και κυρίως ταλανίζει τις οικονομίες των ασθενέστερων οικονομικά χωρών οι οποίες λόγω τη κατάστασης τους αδυνατούν ν' απορροφήσουν τις οικονομικές απώλειες τους, από το φαινόμενο της διαφθοράς. Η δωροδοκία, η υπεξαίρεση, η κατάχρηση, η απάτη, ο εκβιασμός, η συμπαιγνία, η πολιτική και η οικονομική διαφθορά, αποτελούν κάποιες μορφές της διαφθοράς, με αποτέλεσμα αποθαρρύνονται οι επενδύσεις, ν' αποδυναμώνεται ο ανταγωνισμός και γενικότερα να υπονομεύεται η οικονομική ανάπτυξη των χωρών.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η μεροληπτική ευνοϊκή μεταχείριση επιχειρήσεων παραγωγής προϊόντων και προσφοράς υπηρεσιών από κυβερνητικούς μηχανισμούς, επηρεάζοντας τον αθέμιτο ανταγωνισμό της αγοράς και επιβαρύνοντας την τελική τιμή των προϊόντων με το κόστος της Δωροδοκίας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αγορά αυτών των υπερτιμημένων προϊόντων και υπηρεσιών από το Δημόσιο Τομέα, αποκλείοντας κατά πολύ από τις κανονικές τους τιμές, με συνέπεια να επιβαρύνονται οι προϋπολογισμοί των Φορέων και μη μπορώντας έπειτα ν' αντεπεξέλθουν σε άλλες τους ανάγκες, να καταφεύγουν σε συνεχή Κρατικό Δανεισμό και επιχορηγήσεις.

1.2. Οικονομική Ανάπτυξη και Διαφθορά

Ως οικονομική ανάπτυξη ορίζεται «η αύξηση - σε κάποια χρονική περίοδο - της οικονομικής ευημερίας που απολαμβάνει ο λαός μιας χώρας. Σημαντικότερος δείκτης

της ανάπτυξης είναι ο μακροχρόνιος ρυθμός αύξησης του κατά κεφαλή ΑΕΠ, ενώ σύμφωνα με «wikipedia» χρησιμοποιούνται και άλλοι δείκτες, όπως για παράδειγμα δείκτες που σχετίζονται με το επίπεδο υγείας, μόρφωσης και μακροβιότητας». Για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης απαιτείται ένας συνδυασμός αλληλοεπιδράσεων πολλών παραγόντων όπως είναι οι φυσικοί πόροι, η τεχνολογία, το ανθρώπινο δυναμικό, ο καταμερισμός της εργασίας, το υλικό κεφάλαιο, ενώ καθίσταται απαραίτητη ύπαρξη ευνοϊκών θεσμικών, πολιτικών, και νομοθετικών πλαισίων για την προσέλκυση νέων επενδύσεων. Το Κράτος θα πρέπει να παρέχει εγγυήσεις για την ευελιξία των υπηρεσιών του, τη μείωση της γραφειοκρατίας, την ύπαρξη ελεγκτικών μηχανισμών, την αποφυγή της υπέρμετρης φορολογίας και την διασφάλιση της διαφάνειας, προϋποθέσεις απαραίτητες στην ανάπτυξη ενδιαφέροντος των νέων επενδυτών. Μπορούμε να κάνουμε κάτι; Εάν όχι για να την εξαλείψουμε, πράγμα ίσως αδύνατο, τουλάχιστον να την ελαχιστοποιήσουμε;

Εμείς οι πολίτες, την δημιουργήσαμε και την διαιωνίζουμε με την απληστία και τη δίψα μας για εξουσία. Και αφού είναι δημιούργημα μας, εμείς οι ίδιοι μπορούμε και να την καταπολεμήσουμε.

Για να ελαχιστοποιηθούν οι ευκαιρίες διαφθοράς, απαιτείται η δημιουργία συνθηκών που να μην ευνοούν την ανάπτυξή της. Απαραίτητο συστατικό στοιχείο για τη δημιουργία ενός τέτοιου περιβάλλοντος είναι η πλήρης και ειλικρινής δέσμευση κάθε Κυβέρνησης, πέραν από απλές φραστικές διακηρύξεις, πέραν από θεωρίες, όσο δύσκολα και αν είναι τα διλήμματα, για αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος. Απαιτείται όμως ταυτόχρονα ευαισθητοποίηση των πολιτών, ως προς τις βλαπτικές επιπτώσεις της διαφθοράς και η ενεργός συμμετοχή και εμπλοκή τους στην προσπάθεια για καταπολέμησή της. Κατ' αρχάς πρέπει να κτυπηθεί η ανοχή και η απάθεια των πολιτών, χωρίς βέβαια να λησμονούμε ότι οι πολίτες, τουλάχιστον ορισμένοι, είναι και αυτοί μέρος του προβλήματος, εφόσον είναι αυτοί που μετέρχονται αθέμιτα μέσα (για παράδειγμα δωροδοκούν) προκειμένου να επιτύχουν κάποιο αντάλλαγμα.

2. ΕΙΔΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

2.1. Εισαγωγή

Η διαφθορά έχει ποικίλες μορφές και πολλές επιδράσεις με αναφορά σε όλους τους τομείς όπως στην οικονομία, πολιτική, κοινωνία, καθημερινή ζωή. Οι μορφές που θα σχολιάσουμε είναι η οικονομική διαφθορά, η δωροδοκία, η συμπαιγνία, η κατάχρηση, η υπεξαίρεση και η απάτη.

2.2. Οικονομική Διαφθορά

Οικονομική διαφθορά είναι το φαινόμενο του χρηματικού εκμαυλισμού και της δωροδοκίας, προκειμένου να ευνοηθεί κάποιος ο οποίος δεν έχει τις απαιτούμενες νόμιμες προϋποθέσεις γι' αυτό που διεκδικεί. «Η οικονομική διαφθορά επικεντρώνεται κυρίως σε εκείνη της κρατικής μηχανής, έχει μεγάλη έκταση κι έχει απασχολήσει διεθνείς οργανισμούς για να δοθεί διεθνής μάχη κατά της διαφθοράς αυτής (Αγαπητός, 2004)». Η οικονομική διαφθορά, η οποία έχει απασχολήσει τους διεθνείς, ευρωπαϊκούς και εθνικούς οργανισμούς καταπολέμησης της διαφθοράς και «η ύπαρξη της νοθεύει τα κοινωνικές αξίες και την οικονομική ανάπτυξη, τις επενδύσεις και έχει ως συνέπεια την απώλεια για το κύριο πρόσωπο το Κράτος, τον καταναλωτή, το Δημόσιο ,της επιχείρησης. (Mauro, 1995)».

2.3. Δωροδοκία

Η δωροδοκία αποτελεί την κυρίως διαδεδομένη μορφή διαφθοράς, όπου ο αποκαλούμενος δωρολήπτης προβαίνει σε υπόσχεση ή σε παροχή ωφελημάτων με μελλοντική ή ήδη τελειωμένη πράξη του τελευταίου, η οποία ανάγεται στα καθήκοντά του ή αντίκειται αφού υπάρξει κάποια είδους συμφωνίας και ανταμοιβής, χρηματικής υλικής, (πάσης φύσεως) μεταξύ αυτού και του δωροδόκου ή ακόμη και τρίτων. Η δωροδοκία έχει δύο πλευρές, καθώς αφορά αυτόν που έχει απαίτηση και είναι ο πληρωτής του τιμήματος και το πρόσωπο που το προσφέρει. Τα οφέλη μπορεί να είναι χρήματα, άλλα τιμαλφή σε λιγότερο απτά, όπως απασχόληση, εσωτερικές πληροφορίες .(Pedersen et al., 2008). Για παράδειγμα, στο Δημόσιο ένας υπάλληλος δωροδοκείται για να προσφέρει τις υπηρεσίες του σε μικρό χρονικό διάστημα, ή

απαλλαγμένες από την γραφειοκρατία, με αποτέλεσμα να πίπτει σε παράνομη συναλλαγή.

Η δωροδοκία μπορεί να είναι παθητική ή ενεργητική αφορώντας συναλλαγές με το δημόσιο ή τον επιχειρηματικό κόσμο. Η παθητική δωροδοκία μπορεί να τελεστεί μόνο από υπάλληλο όπου θα πρέπει να δρα κατά παράβαση των υπαλληλικών καθηκόντων του. Για να τελεστεί το αδίκημα της παθητικής δωροδοκίας, πρέπει ο υπάλληλος να γνωρίζει και να θέλει να παραβιάσει τα καθήκοντά του, απαιτώντας, λαμβάνοντας ή κάνοντας δεκτή υπόσχεση καταβολής ωφελημάτων, τα οποία προορίζονται είτε για τον ίδιο είτε για κάποιον τρίτο και έχουν σχέση με μελλοντική ή ήδη τελειωμένη πράξη του, η οποία ανάγεται στα καθήκοντά του ή αντίκειται σε αυτά.

Η παθητική δωροδοκία προβλέπεται στο άρθρο 235 ΠΚ και τιμωρείται:

- ως πλημμέλημα, επισύροντας ποινή φυλάκισης από 1 έως 5 έτη,
- ως κακούργημα, επισύροντας ποινή καθειρίζεως από 5 έως 10 έτη, αν η αξία των ωφελημάτων υπερβαίνει το ποσό των 120.000 Ευρώ ή αν ο δράστης έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου του Υπουργείου Οικονομικών.

Η ενεργητική δωροδοκία αφορά την εσκεμμένη πράξη ενός ατόμου που παρέχει υπόσχεση ή προνόμια άμεσα ή έμμεσα σε ένα δημόσιο λειτουργό προς ίδιον όφελος ή τρίτου για να προχωρήσει σε πράξη ή παράλειψη της στο πλαίσιο των καθηκόντων του, κατά παράβαση των καθηκόντων του.

Η ενεργητική δωροδοκία προβλέπεται στο άρθρο 236 ΠΚ και τιμωρείται:

- ως πλημμέλημα, επισύροντας ποινή φυλάκισης από 1 έως 5 έτη,
- ως κακούργημα, επισύροντας ποινή καθειρίζεως από 5 έως 10 έτη, αν η αξία των ωφελημάτων υπερβαίνει το ποσό των 120.000 Ευρώ.

Σε πολλά Κράτη, όπου υπάρχει διαφθορά στην πολιτική εξουσία συναντάται η δωροδοκία σαν ένα συνηθισμένο χαρακτηριστικό ιδίωμα, σαν ένα αναπόσπαστο μέρος της επιχειρηματικής δραστηριότητας των εταιρειών με το Δημόσιο Φορέα

προκειμένου να πετύχουν την γρήγορη διεκπεραίωση των υποθέσεων τους και την αποφυγή της γραφειοκρατίας.

2.4. Συμπαιγνία

Συμπαιγνία αποτελούν οι διεφθαρμένες πολιτικές, επιχειρηματικές ή κοινωνικές συμπράξεις με κύριο στόχο την διαχείριση πληροφοριών σε βάρος μιας οικονομικής ή πολιτικής μονάδας. Με την συμπαιγνία δύο μερών ή και περισσότερων μπορεί να επιτευχθεί μια μη διαπραγματεύσιμη συμβατική κατάσταση σε πραγματοποιήσιμη, προς όφελος των ιδίων ή και τρίτων. Κατά τη διεξαγωγή της συμπαιγνίας, τα εμπλεκόμενα άτομα αποφεύγουν τους επίσημους κανονισμούς, ή κυρώσεις με δωροδοκίες στους υπαλλήλους.

2.5. Υπεξαίρεση

Μεταξύ των εγκλημάτων που στρέφονται κατά των περιουσιακών εννόμων αγαθών κρείσσονα θέση κατέχει αυτό της υπεξαίρεσης, η οποία συνίσταται στην παράνομη ιδιοποίηση, εν όλω ή εν μέρει, ξένου κινητού πράγματος, το οποίο περιήλθε στην κατοχή του δράστη με οποιονδήποτε τρόπο. Η υπεξαίρεση δηλαδή αποτελεί την εκδήλωση προσβολής του έννομου αγαθού της κυριότητας, δεδομένου ότι ο δράστης μεταβάλλει αυτοβούλως μια απλή σχέση κατοχής, που έχει με το υλικό αντικείμενο του εγκλήματος, σε σχέση παρόμοια με αυτή της κυριότητας, παρότι στα πλαίσια της κατοχής του κινητού πράγματος έχει αναγνωρίσει το δικαίωμα του πραγματικού κυρίου επί αυτού.

Η πρώτη αναγκαία προϋπόθεση για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης του συγκεκριμένου εγκλήματος, εντοπίζεται στην ιδιότητα του πράγματος αφενός ως κινητού και αφετέρου ως ξένου. Το πράγμα είναι ξένο όταν βρίσκεται σε ξένη, σε σχέση με το δράστη, κυριότητα, όπως αυτή διαπλάσσεται στον Αστικό Κώδικα. Τέτοια περίπτωση ξένου κινητού πράγματος αποτελούν και τα χρήματα, που εισπράττονται από τον δράστη για λογαριασμό άλλου προσώπου με παράλληλη υποχρέωση απόδοσής τους προς αυτό (περίπτωση άμεσης αντιπροσώπευσης), αλλά

και το «λογιστικό χρήμα», καθώς η υπεξαίρεση πραγματώνεται και με τη λογιστική μεταφορά χρηματικών ποσών από έναν τραπεζικό λογαριασμό σε άλλον.

Ως εκ τούτου, η περιέλευση του αντικειμένου της υπεξαίρεσης στη σφαίρα κατοχής του δράστη μπορεί να θεμελιώνεται και σε συμβατική συμφωνία με τον παθόντα, δια της οποίας μεταβιβάζεται όχι η κυριότητα αλλά μόνο η κατοχή του πράγματος, όπως συμβαίνει ενδεικτικά στις περιπτώσεις εντολής, παρακαταθήκης, μίσθωσης και χρησιδανείου, όχι όμως και δανείου, καθώς στα πλαίσια της δανειακής σύμβασης τα αντικαταστατά πράγματα που αυτή αφορά μεταβιβάζονται κατά κυριότητα στον δανειολήπτη.

Η παράνομη ιδιοποίηση, ως τρίτη βασική προϋπόθεση για την τέλεση υπεξαίρεσης, έγκειται στην έμπρακτη εκδήλωση σκοπού ιδιοποίησης (κατακράτησης) του ξένου πράγματος από τον δράστη χωρίς τη συναίνεση του κυρίου του και άνευ δικαιώματος που αναγνωρίζεται από το νόμο. Η ιδιοποίηση αυτή, από υποκειμενικής άποψης, θα πρέπει να ερείδεται στη δόλια προαίρεση του δράστη να ενσωματώσει χωρίς νόμιμο δικαιολογητικό λόγο στη δική του περιουσία το κινητό πράγμα που βρίσκεται στην κατοχή του, παρότι έχει συνείδηση ότι αυτό είναι ξένο.

Το πλαίσιο ποινής του εγκλήματος της υπεξαίρεσης εξαρτάται αφενός από το ύψος της αξίας του υπεξαιρούμενου αντικείμενου και αφετέρου από το είδος της πραγματικής ή νομικής σχέσης, και ειδικότερα τον βαθμό της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, που συνέδεε τον παθόντα με τον δράστη. Ως εκ τούτου, ο προσδιορισμός της αξίας του αντικειμένου της υπεξαίρεσης είναι αναγκαίος, προκειμένου να διαγνωστεί αν αυτό χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερος μεγάλης αξίας ή όχι.

Η Υπεξαίρεση αποτελεί ένα ποινικό αδίκημα όπου προσβάλλει το έννομο αγαθό της ιδιοκτησίας, όπως η κατάχρηση, η κλοπή, κατά τις οποίες υπάρχει η διαδικασία της παράνομης λήψης χρημάτων, ιδιοκτησιών ή άλλων τιμαλφή για προσωπικό όφελος.

2.6. Κατάχρηση

Η κατάχρηση εξουσίας, ως λόγος που θεμελιώνει και το βάσιμο, κατά το νόμο της αγωγής αποζημίωση, υφίσταται κάθε φορά που η διοικητική δράση είτε δεν εξυπηρετεί κανένα σκοπό δημοσίου συμφέροντος, είτε εξυπηρετεί σκοπό δημοσίου συμφέροντος διαφορετικό από εκείνο, για την επίτευξη του οποίου έχει ταχθεί..

Η κατάχρηση συναντάται στη διοικητική δομή του συστήματος, όπου οι Δημόσιοι φορείς και αξιωματούχοι καταχρώνται εξουσίες και δικαιώματα πολιτών για την ικανοποίηση των προσωπικών τους συμφερόντων και ωφέλων.

Σαν συνέπεια παρατηρείται το φαινόμενο από Δημοσίους λειτουργούς της παράχρησης της πολιτικής τους δύναμης, για την παράνομη λήψη χρηματικών ποσών, για μίσθωση φυσικών πόρων σε διάφορους τομείς όπως για παράδειγμα στον τομέα της εξόρυξης (Merat, 2008).

Στην παγκόσμια ιστορία υπάρχουν πολλές περιπτώσεις παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συνδέονται με την οικονομική εκμετάλλευση, με απολυταρχικά καθεστώτα, με την υποστήριξη ξένων δυνάμεων. Οι αποικιακές πολιτικές των τελευταίων αιώνων, μας φανερώνουν πως η υπέρμετρη εξοντωτική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων των αποικιών, οδήγησε σε καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αυτών των λαών, ενώ η διαφθορά και η κακή διαχείριση των φυσικών πόρων υπονομεύει την ανάπτυξη μιας χώρας και περαιτέρω τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα των πολιτών. Οι κρατικοί λειτουργοί ως υπαίτιοι των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ως μοναδικοί λήπτες των προνομίων του Κράτους αποκτούν κέρδη σε βάρος του συνολικού πληθυσμού. (Τ.Ι Ηνωμ. Βασίλειο, 2009).

Η εκμετάλλευση των φυσικών δημόσιων αγαθών, η δήμευση περιουσιακών στοιχείων, η κατάπτωση από τις κυβερνήσεις των υπηρεσιών επιβολής του νόμου, οι πολιτικοί διορισμοί, είναι τόσο έκδηλες, ώστε τα περιουσιακά στοιχεία πωλούνται σε συγγενείς και φίλους των επιφανών πολιτικών σε τιμές ευκαιρίας . (Treisman, 2000).

Η πελατειακή σχέση, ο νεποτισμός, η χρηματοδότηση των δικτύων της ευνοιοκρατίας, οι οποίες δημιουργούν παραβατικότητα κανόνων από τα καθιερωμένα πρότυπα συμπεριφοράς, αποτελούν μορφές της κατάχρησης της εξουσίας. (Huntington, 1968). Στην πελατειακή σχέση, ανταλλάσσονται ψήφοι για τις

διευθυντικές αποφάσεις που σχετίζονται με ιδιωτικά και δημόσια αγαθά, κυρίως για δημόσια έργα, σε εθνική βάση. Η αντίληψη της διαφθοράς επηρεάζει την πολιτική και οικονομική συμπεριφορά των πολιτών σε ενέργειες όπως, η ψήφος και οι επενδυτικές αποφάσεις (Treisman, 2000). Μια εμπορική μελέτη που διεξήχθη από τους Persson *et al* (2003), η οποία διερεύνησε την άμεση σχέση μεταξύ των πολιτικών θεσμών και της διαφθοράς, διαπίστωσε ότι το αναλογικό εκλογικό σύστημα είναι πιθανό να δημιουργεί υψηλότερα επίπεδα διαφθοράς.

2.7. Απάτη

Η έννοια της απάτης είναι ευρύτατη και περιλαμβάνει στους κόλπους της συνολικά την έννοια της διαφθοράς. (Corruption The Audit Office of NSW, 2010). Η Ελεγκτική Υπηρεσία της Νέας Νότιας Ουαλίας είναι μια Νομική Υπηρεσία που συστάθηκε για τα δημόσια οικονομικά με Πράξη Ελέγχου το 1983, που διενεργεί ελέγχους για τον Γενικό ελεγκτή. Ο Γ.Ε βοηθά το Κοινοβούλιο και λογοδοτεί για τη χρήση των Δημοσίων Πόρων.

Παραθέτονται κάποιες από τις μορφές της απάτης:

- Η παράνομη διαδικασία διαγωνισμού, σύμβασης επιλογής αναδόχου για αγορά ή πώληση αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ Δημόσιων Φορέων και Ιδιωτικών.
- Οι πωλήσεις χρησιμοποιημένων, πλεονασματικών δημόσιων εξοπλισμών και υλικών, χωρίς την απόδοση κερδών.
- Η δημοσιοποίηση ψευδών και παραπλανητικών πληροφοριών για να προκαλέσουν κάποιον να καταθέσει χρηματική αμοιβή .

Πολύ συνηθισμένες είναι και οι εικονικές αγορές από Δημόσιους φορείς με αποτέλεσμα την κατασπατάληση του δημόσιου χρήματος (Merat, 2008).

Η Αμερικανική Ένωση Ορκωτών Ελεγκτών που ασχολούνται με θέματα απάτης (ACFE) χρησιμοποιεί μια ειδική ταξινόμηση και έχει δημοσιεύσει ένα κατάλογο που αναφέρει τρία είδη απάτης που μπορεί κάποιος να συναντήσει σ έναν Οργανισμό Φορέα.:

- Ψευδείς Οικονομικές Καταστάσεις, όπως μη ορθώς δηλωθέντα έσοδα ή και έξοδα, το αποκαλούμενο δηλ. «μαγείρεμα οικονομικών καταστάσεων» - (Cooking of books.)

- Παράνομες ιδιοποίησης ενσωμάτων ή άυλων περιουσιακών στοιχείων (π.χ. δόλιες επιστροφές εξόδων) ή λανθασμένη χρήση ή κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου (assetmisappropriation).

Διαφθορά (όπως η δωροδοκία, η νόθευση διαγωνισμών των προμηθειών, εργολαβιών, η μη αποκαλυφθείσα σύγκρουση συμφερόντων, η υπεξαίρεση), η οποία συμπεριλαμβάνει όλα τα αδικήματα που τυποποιούνται στον Ποινικό Κώδικα, στο Κεφάλαιο «Υπηρεσιακά Εγκλήματα» στα άρθρα 235- 236Α του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα, όπως είναι η παράβαση καθήκοντος, ψευδής βεβαίωση καταπίεση κλπ.

Επιπλέον η κατηγορία της Διαφθοράς περιλαμβάνει τις απάτες σχετικά με τα Υπομνήματα (Εγκλήματα Υπομνημάτων), δηλαδή πλαστογραφία υπεξαγωγή, νόθευση εγγράφου. κ.α. (Κουκάκης, 2015). Στα Εγκλήματα Υπομνημάτων του Ποινικού Κώδικα περιλαμβάνονται και τα εγκλήματα που διαπράττονται μεταξύ των Δημοσίων Υπαλλήλων και ιδιωτών που συναλλάσσονται με το Δημόσιο (πχ. αδειοδοτήσεις, κρατικές κοινοτικές επιχορηγήσεις, αγροτικές επιδοτήσεις, αποζημιώσεις, απασχόλησης κανονικής υπερωριακής αποζημιώσεις μετακινήσεων κλπ).

2.8. Έκθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διαφθορά και τις συμβάσεις

Σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το φαινόμενο της διαφθοράς εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την κοινωνία την οικονομία και την **πολιτική** στο σύνολο της. Στον παγκόσμιο χάρτη φαίνεται ότι πολλές χώρες αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της διαφθοράς με συνέπεια τη μη αύξηση της οικονομική τους ανάπτυξης, την υπονόμηση των δημοκρατικών θεσμών, της κοινωνικής δικαιοσύνης, του Κράτος δικαίου. Τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν έμειναν αλώβητα από αυτό το φαινόμενο, διαφοροποιείται ως προς το είδος και την έκτασή της από τη μια χώρα στην άλλη, ενώ επηρεάζει όλα τα κράτη μέλη.

Στην παρούσα έκθεση γίνεται μια ανάλυση του φαινομένου της διαφθοράς για τα Κράτη μέλη της Ε.Ε., παρουσιάζονται μέτρα πρόληψης και καταπολέμησης της, ενώ ως στόχος της Ε.Ε. είναι η συνεργασία με τα κράτη μέλη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να συνδράμουν στο έργο της καταπολέμησης της διαφθοράς και να προσδιορίσουν τρόπους για την βοήθεια

που μπορεί να παρέχει η ευρωπαϊκή διάσταση. Όλα τα Κράτη – μέλη της Ε.Ε. διαθέτουν τις περισσότερες από τις αναγκαίες νομικές πράξεις και τα θεσμικά όργανα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ωστόσο, τα αποτελέσματα που παρουσιάζουν δεν είναι ικανοποιητικά στο σύνολο της ΕΕ λόγω της μη δυναμικής επιβολής των κανόνων και των νόμων, της μη συστηματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων και της ανικανότητας των θεσμικών οργάνων να επιβάλλουν τους κανόνες.

Όσον αφορά τις χώρες που υστερούν στις επιδόσεις τόσο ως προς την αντίληψη όσο και ως προς την πραγματική εμπειρία διαφθοράς, αυτές περιλαμβάνουν την Κροατία, την Τσεχική Δημοκρατία, τη Λιθουανία, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και την Ελλάδα. Σε αυτές τις χώρες, μεταξύ 6% και 29% των ερωτηθέντων ανέφερε ότι κλήθηκε ή αναμενόταν να δωροδοκήσει τους τελευταίους 12 μήνες, ενώ το 84% έως 99% θεωρεί ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη στη χώρα του. Η Κροατία και η Τσεχική Δημοκρατία φαίνεται να προκαλούν μια κάπως πιο θετική εντύπωση με ελαφρώς καλύτερα αποτελέσματα από ό, τι οι υπόλοιπες χώρες της ίδιας ομάδας.

Οι χώρες που δεν αναφέρονται ανωτέρω (δηλαδή η Λετονία, η Ιρλανδία, η Κύπρος) δεν παρουσιάζουν αποτελέσματα που αποκλίνουν σημαντικά από τον μέσο όρο της ΕΕ σε οποιαδήποτε από αυτές τις δύο πτυχές.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα τρία τέταρτα των ερωτηθέντων (76%) πιστεύουν ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη στη χώρα τους. Οι χώρες στις οποίες οι ερωτηθέντες είναι πιθανότερο να θεωρούν ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη είναι η Ελλάδα (99%), η Ιταλία (97%), η Λιθουανία, η Ισπανία και η Τσεχική Δημοκρατία (95% σε κάθε μία). Το ένα τέταρτο των Ευρωπαίων (26%), σε σύγκριση με το (29%) που κατέδειξε το Ευρωβαρόμετρο του 2011, θεωρούν ότι θίγονται προσωπικά από τη διαφθορά στην καθημερινή τους ζωή. Οι άνθρωποι είναι πιθανότερο να ισχυρίζονται ότι θίγονται προσωπικά από τη διαφθορά στην Ισπανία και την Ελλάδα (63% η καθεμιά), την Κύπρο και τη Ρουμανία (57% η καθεμιά) και την Κροατία (55%) και λιγότερο πιθανό στη Δανία (3%), τη Γαλλία και τη Γερμανία (6% σε κάθε μία). Περίπου ένας στους δώδεκα Ευρωπαίους (8%) δηλώνουν ότι αντιμετώπισαν ή υπήρξαν μάρτυρες σε υπόθεση διαφθοράς κατά τους τελευταίους 12 μήνες. Οι ερωτηθέντες είναι πιθανότερο να ισχυρίζονται ότι αντιμετώπισαν ή υπήρξαν μάρτυρες σε υποθέσεις διαφθοράς στη Λιθουανία (25%), τη Σλοβακία

(21%) και την Πολωνία (16%) και λιγότερο πιθανό στη Φινλανδία και τη Δανία (3% σε κάθε μία), τη Μάλτα και το Ηνωμένο Βασίλειο (4% στην κάθε μία).

Περίπου τα τρία τέταρτα των Ευρωπαίων (73%) θεωρούν ότι η δωροδοκία και η χρήση των γνωριμιών είναι συχνά ο ευκολότερος τρόπος για την εξυπηρέτησή τους από δημόσιες υπηρεσίες στη χώρα τους. Αυτή η πεποίθηση είναι πιο διαδεδομένη στην Ελλάδα (93%), την Κύπρο (92%), τη Σλοβακία και την Κροατία (89% σε κάθε μία). Όπως και το 2011, περίπου δύο στους τρεις Ευρωπαίους (67%) θεωρεί ότι η χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων δεν υπόκειται σε επαρκή διαφάνεια και εποπτεία. Την άποψη αυτή είναι πιθανότερο να συμμερίζονται οι ερωτηθέντες από την Ισπανία (87%), την Ελλάδα (86%) και την Τσεχική Δημοκρατία (81%), ενώ λιγότερο πιθανό είναι να έχουν αυτή την άποψη οι ερωτηθέντες από τη Δανία (47%), το Ηνωμένο Βασίλειο (54%), τη Σουηδία (55%) και τη Φινλανδία (56%). Μόλις λιγότερο από το ένα τέταρτο των Ευρωπαίων (23%) συμφωνεί ότι οι προσπάθειες της κυβέρνησής τους είναι αποτελεσματικές στην αντιμετώπιση της διαφθοράς, ενώ περίπου το ένα τέταρτο (26%) εκφράζει την πεποίθηση ότι οι η διαφθορά διώκεται αποτελεσματικά στη χώρα τους με στόχο την αποτροπή των πολιτών από παρόμοιες πρακτικές.

3. ΔΕΙΚΤΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1. Εισαγωγή

Η προσπάθεια προσέγγισης-μελέτης και ανάλυσης της διαφθοράς οδήγησε στην δημιουργία κάποιων δεικτών αποτελώντας κύρια εργαλεία για την μέτρηση και τον υπολογισμό της. Οι πλέον παγκόσμιοι διαδομένοι δείκτες οι οποίοι θα αποτελέσουν και αντικείμενο μελέτης στην εργασία είναι ο δείκτης αντίληψης της διαφθοράς (Corruption Perceptions Index CPI), το παγκόσμιο βαρόμετρο διαφθοράς (Global Corruption Barometer GCB), ο δείκτης πληρωτών δωροδοκίας (Bribe Payers Index BPI), ο δείκτης Business International Index, και ο δείκτης διακυβέρνησης Worldwide (WGI). Οι δείκτες αυτοί αποτελούν βασικό κριτήριο επιλογής άσκησης επιχειρηματικής, οικονομικής δραστηριότητας και επενδύσεων σε μια χώρα από εν δυνάμει επενδυτές αφού λάβουν υπόψη τους το κόστος από την ύπαρξη της δωροδοκίας, της κατάχρησης πολιτικής εξουσίας, της περιττής πολλές φορές γραφειοκρατίας, ή ακόμη και της υπερβάλλουσας φορολογίας.

3.2. Παγκόσμιοι δείκτες μέτρησης Διαφθοράς

Στο Βερολίνο το 1993 ιδρύεται ο διεθνής μη – κυβερνητικός Οργανισμός Διεθνής Διαφάνεια Transparency International (T.I.) ο οποίος ως κέντρο επεξεργασίας στοιχείων ασχολείται με τον εντοπισμό, την μέτρηση και την καταπολέμηση της διαφθοράς σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Η οργάνωση ιδρύθηκε το 1993 στο Βερολίνο της Γερμανίας. Η T.I. αποσκοπεί στη μείωση της διαφθοράς σε όλο τον κόσμο.

Ο Πήτερ Έιγκεν εμπνεύστηκε την ιδέα δημιουργίας του Οργανισμού ως πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας, ύστερα από τη διαπίστωση της μη αποστολής ολόκληρων των οικονομικών βοθηθιών σε φτωχές χώρες της Αφρικής, λόγω της παράνομης παρακράτησης χρηματικών ποσών από πολιτικούς, και λοιπούς εμπλεκόμενους στην τοπική διαφθορά. Η πρόταση για την καταπολέμηση της διαφθοράς έτυχε διεθνή αναγνώριση από πλήθος χωρών, με αποτέλεσμα σήμερα ο Οργανισμός να αποτελείται από εθνικά συμβούλια (ανεξάρτητες, τοπικές οργανώσεις), τη Διεθνή Γραμματεία (κέντρο συντονισμού και διαχείρισης γνώσης) και το Διοικητικό

Συμβούλιο (κρατικός φορέας), ενώ διαθέτει επιστημονικό και εξειδικευμένο προσωπικό το οποίο επεξεργάζεται, συγκρίνει και αξιολογεί τα παγκόσμια στοιχεία και τις παρατηρήσεις κάθε χώρας, καθώς συντάσσει και ετήσιες εκθέσεις αναφοράς του φαινομένου. Ο T. I. σε κάθε κράτος μέλος του έχει ένα παράρτημα του με σκοπό την αντιμετώπιση των καταγγελλόμενων προβλημάτων διαφθοράς, όπως και στην Ελλάδα η Διεθνής Διαφάνεια – Ελλάδος λειτουργεί την Υπηρεσία «ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΤΩΡΑ» με κύριο σκοπό την ενημέρωση, την καθοδήγηση και υποστήριξη των θυμάτων και των μαρτύρων των περιστατικών της διαφθοράς. Στόχος της Υπηρεσίας είναι η ενεργός συμμετοχή των πολιτών για την αναφορά, τη παρουσίαση, τη καταγραφή, η επεξεργασία στοιχείων των προβληματικών περιστατικών ώστε να λαμβάνουν τη παροχή βοήθειας και καθοδήγησης για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της καταγγελίας τους, ενώ περαιτέρω θα υπάρξει διατύπωση, προώθηση προτάσεων για την βελτίωση των θεσμών σε εθνικό επίπεδο.

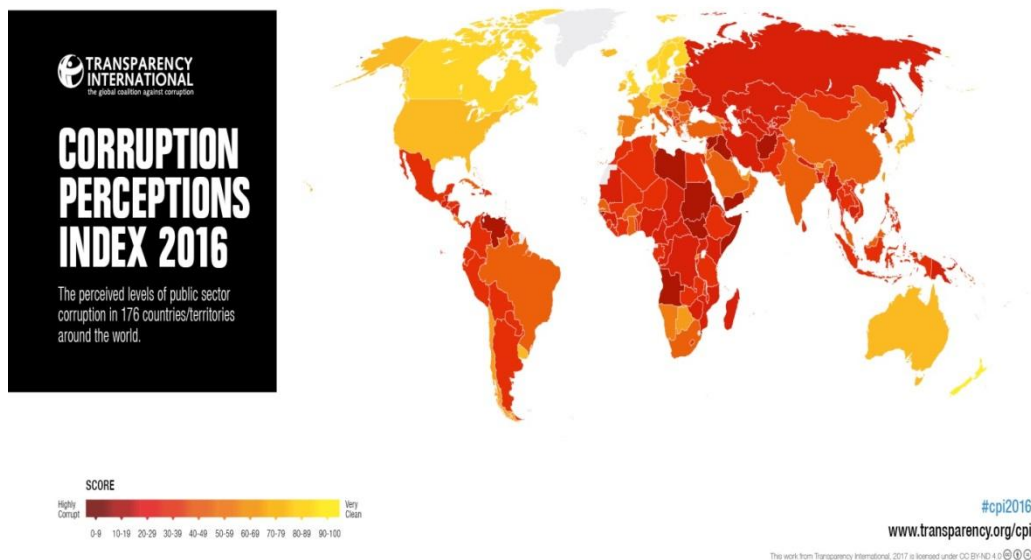
Η Διεθνής Διαφάνεια (Transparency International) υλοποιεί ευρωπαϊκή δράση σε διάφορες χώρες όπως στη Τσεχία, στην Ουγγαρία, την Ιρλανδία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο αλλά και στην Ελλάδα με την Υπηρεσία « Διαφάνεια Τώρα» με σκοπό την ανάληψη δράσης και την καταστολή της διαφθοράς και τη μη περαιτέρω επέκταση του φαινομένου της. Το 2003 για πρώτη φορά έλαβε χώρα η λειτουργία της 1^{ης} Υπηρεσίας της διεθνούς διαφάνειας για την παροχή πληροφοριών ενημέρωσης και υποστήριξης σε θύματα (πολίτες, οργανισμούς, επιχειρήσεις) και σε μάρτυρες διαφθοράς, ενώ μέχρι σήμερα έχουν απευθυνθεί σε κάποια αντίστοιχη υπηρεσία, 140.000 πολίτες παγκοσμίως.

3.3. Δείκτης Αντίληψης διαφθοράς (Corruption Perception Index CPI)

Ο μη κυβερνητικός οργανισμός Transparency International (T.I.) υπολογίζει ένα Δείκτη Διαπιστούμενης Διαφθοράς (Corruption Perception Index). Ο CPI της T.I. είναι το πιο ευρέως γνωστό και χρησιμοποιούμενο σύνολο δεδομένων ο οποίος είναι αναμφισβήτητα ο πιο χρησιμοποιούμενος δείκτης διαφθοράς παγκοσμίως. Ο σύνθετος δείκτης μετράει την αντιληπτή διαφθορά μεταξύ των δημοσίων λειτουργιών και πολιτικών.

Η απεικόνιση που ακολουθεί δείχνει ένα χάρτη με τα πιο πρόσφατα αποτελέσματα CPI 2016.

Πίνακας 3.1: Παγκόσμιος χάρτης απεικόνισης αντίληψης διαφθοράς για το 2016

Πηγή: Διεθνής Διαφάνεια

Ο Δείκτης Διαπιστούμενης Διαφθοράς που παρουσιάζεται στην απεικόνιση βαθμολογεί τις χώρες σε κλίμακα 0-100, με χρωματική κόκκινη απεικόνιση όπου ο καφέ χρωματισμός υποδηλώνει ότι μια χώρα πλήττεται ιδιαίτερος από διαφθορά, ενώ ο αύξων αριθμός 100 και με κίτρινο χρώμα ότι μια χώρα χαρακτηρίζεται από διαφάνεια. Ο Δείκτης Διαπιστούμενης Διαφθοράς της T.I. έχει υπολογιστεί από το 1998 αναφέρεται σε 177 χώρες και μέχρι το 2011 χρησιμοποιείται μια κλίμακα κατάταξης από το 0 σημειώνοντας ως τη μέγιστη αντίληψη για τη διαφθορά μέχρι το 10 που θεωρείται και η ελάχιστη. Συνεπώς η χώρα που παρουσιάζει την υψηλότερη τιμή του CPI η διαφθορά είναι μικρή. Η μεθοδολογία άλλαξε επανειλημμένα μέχρι και το 2012, όπου υιοθετείται η κλίμακα 1-100. Εξαιτίας αυτού, τα στοιχεία που παρουσιάζονται και αναλύονται ξεκινούν από το έτος 2012.

Γενικά ο ετήσιος δείκτης CPI όπως αναφέραμε και νωρίτερα εκδίδεται κάθε χρόνο από την T.I., βαθμολογεί και κατατάσσει τις χώρες με βάση την αντίληψη που έχει ο κόσμος για την διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα κάθε χώρας. Με βάση τα παραπάνω πιο πρόσφατος δείκτης CPI 2016 αποτελεί ένα σύνθετο δείκτη, ο οποίος δομείται με

βάση τους μέσους όρους των διαφόρων τυποποιημένων 13 ειδικών ερευνών, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων των 10 ανεξάρτητων και αξιόπιστων οργανισμών όπως:

- Ιδρύματος Bertelsmann Foundation BF Sustainable Governance Indicators 2016.
- Bertelsmann Foundation Transformation Index (BTI) 2016.
- World Justice Project Rule of Law Index, 2016.
- Asian Development Bank (ADB), Country Performance Assessment Ratings, 2015.
- The Economist Intelligence Unit (EIU), Country Risk Service and Country Forecast, 2016.
- Freedom House (FH), Nations in Transit, 2016.
- Global Insight (formerly the World Markets Research Centre, GI) Risk Ratings, 2015.
- The Institute for Management Development (IMD) Lausanne, World Competitiveness Yearbook, 2016.
- The Political and Economic Risk Consultancy, (PERC) Hong Kong, Asian Intelligence Newsletter, 2016.
- World Economic Forum (WEF), Global Competitiveness Report, 2016.
- The Political Risk Services International Country Risk Guide, 2016.
- Varieties of Democracy (VDEM) Project, 2016.
- World Justice Project Rule of Law Index, 2016.

3.4. Σύντομο Μεθοδολογικό Υπόμνημα για τον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς (CPI)

Ο Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς συγκεντρώνει στοιχεία από διαφορετικές πηγές που παρέχουν αντιλήψεις επιχειρηματιών και εμπειρογνομόνων των χωρών σχετικά με το επίπεδο διαφθοράς στο δημόσιο τομέα. Για τον υπολογισμό του CPI 2016 σύμφωνα με το T.I. Technical Methodology Note CPI 2016 ακολουθούνται τα παρακάτω βήματα:

1. Αρχικά επιλέγονται οι πηγές δεδομένων. Κάθε πηγή δεδομένων που χρησιμοποιείται για τη δημιουργία του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς ή αλλιώς τον Δείκτη Διαπιστούμενης Δωροδοκίας πρέπει να πληροί τα ακόλουθα κριτήρια για να θεωρεί έγκυρη πηγή:

- Να προσδιορίζει ποσοτικά τις αντιλήψεις διαφθοράς στο δημόσιο τομέα.
- Να βασίζεται σε μια αξιόπιστη και έγκυρη μεθοδολογία, η οποία βαθμολογεί και κατατάσσει πολλαπλές χώρες της ίδιας κλίμακας.
- Να εκτελείται από αξιόπιστο θεσμικό όργανο και αναμένεται να επαναλαμβάνεται τακτικά.
- Να επιτρέπει επαρκή διακύμανση των βαθμολογιών ώστε να πραγματοποιείται διάκριση μεταξύ των χωρών.

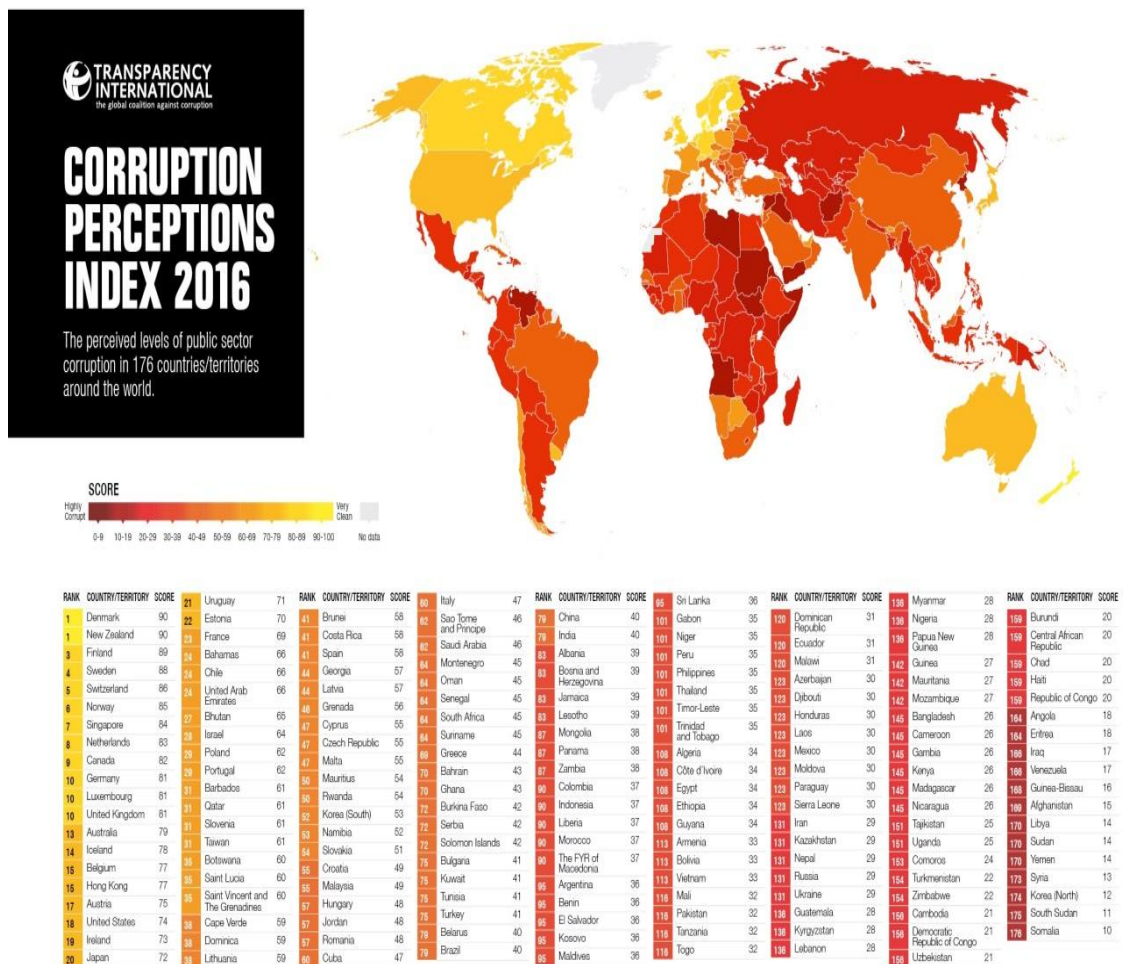
Ο CPI 2016 υπολογίζεται χρησιμοποιώντας 13 διαφορετικές πηγές δεδομένων και από 10 διαφορετικά θεσμικά όργανα (όπως αναφέρθηκαν σε προηγούμενη σελ.) που καταγράφουν τις αντιλήψεις περί διαφθοράς τα τελευταία δύο χρόνια.

2. Τυποποιούνται οι πηγές δεδομένων σε μια κλίμακα από 0-100, όπου το 0 ισούται με το υψηλότερο επίπεδο αντιληπτής διαφθοράς και το 100 με το χαμηλότερο επίπεδο διαφθοράς. Αυτό γίνεται με την αφαίρεση του μέσου όρου του συνόλου δεδομένων και τη διαίρεση από την τυπική απόκλιση προκύπτοντας αποτελέσματα z , τα οποία κατόπιν προσαρμόζονται ώστε να έχουν μέσο όρο περίπου 45 και μία τυπική απόκλιση περίπου 20, έτσι ώστε το σύνολο δεδομένων να αντιστοιχεί στην κλίμακα 0-100 του C.P.I. Η μέση και τυπική απόκλιση λαμβάνεται από τα βαθμολογίες του 2012, έτσι ώστε οι αναπροσαρμοσμένες βαθμολογίες να μπορούν να συγκριθούν με την πάροδο του χρόνου έναντι του έτους αναφοράς.

3. Υπολογίζεται ο μέσος όρος της αξιολόγησης: Για να συμπεριληφθεί μια χώρα ή μία επικράτεια στο C.P.I, θα πρέπει να αξιολογήσουν αυτή τη χώρα τουλάχιστον τρεις πηγές. Στη συνέχεια, η βαθμολογία C.P.I μιας χώρας υπολογίζεται ως ο μέσος όρος όλων των τυποποιημένων βαθμολογιών που είναι διαθέσιμες για αυτή τη χώρα. Οι βαθμολογίες στρογγυλοποιούνται σε ακέραιους αριθμούς.

4. Γίνεται αναφορά ενός μέτρου αβεβαιότητας: Ο C.P.I. συνοδεύεται από ένα τυπικό σφάλμα και ένα διάστημα αξιοπιστίας που σχετίζονται με τη βαθμολογία, τα οποία καταγράφουν τη διακύμανση των βαθμολογιών των διαθέσιμων πηγών δεδομένων για τη συγκεκριμένη χώρα/περιοχή.

Πίνακας 3.2: Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς και Παγκόσμια κατάταξη χωρών

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε, οι πέντε χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά αντίληψης της διαφθοράς όπως η Δανία, η Φιλανδία, η Σουηδία, η Νέα Ζηλανδία και οι Κάτω Χώρες έχουν την αντίληψη ότι το μέγεθος της διαφθοράς είναι μικρό στους εγχώριους τους τομείς (ιδιωτικό, δημόσιο πολιτικής, οικονομίας), αξιολογούμενων μεταξύ των 177 χωρών που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του CPI. Αντίθετα, οι χώρες με τα χαμηλότερα ποσοστά αντίληψης είναι το Νότιο Σουδάν, το Σουδάν, το Αφγανιστάν, η Βόρεια Κορέα και η Σομαλία. Με το πέρασμα του χρόνου, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι οι βαθμολογίες είναι αρκετά σταθερές, και δραστικές αλλαγές στην κατάταξη δεν είναι αρκετά συχνές -παρότι υπάρχουν κάποιες σαφείς εξαιρέσεις, όπως η Ελλάδα, όπου για το 2016 καταλαμβάνει την 69^η βαθμολογία στην λίστα των 177 χωρών με 44 βαθμούς ενώ ο ίδιος δείκτης το έτος 2015 είχε κατατάξει τη χώρα μας 58 θέση της παγκόσμιας κατάταξης με 46 στα 100. Το 2016 η Ελλάδα δυσχέραινε την θέση της κατά 2 βαθμούς και 9 θέσεις σε σύγκριση με το 2015. Κατά την προσωπική μου άποψη θεωρώ την πτώση της Ελλάδας κατά μόνο 2 ποσοστιαίες μονάδες και εννέα θέσεων της παγκόσμιας κατάταξης, είναι μείζονος σημασίας γιατί σημειώθηκε ουσιαστικά βελτίωση άλλων 9 χωρών όπου πέρασαν μπροστά από την χώρα μας. Στο έτος 2015 ο δείκτης CPI παρουσίασε θεαματική βελτίωση από το 38 στα 100 που βρισκόταν κατά την περίοδο 2012-2015 ανέβηκε στο 46 στα 100 (γεγονός το οποίο αντιστοιχεί σε μία αλλαγή από τη θέση 94^η στη 58^η). Ο παραπάνω σχολιασμός των αποτελεσμάτων του δείκτη CPI, μας δηλώνει την βελτίωση και τη δυσμενή αντίληψη για το επίπεδο της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα και όχι την ποσοτική αύξηση ή μείωση της διαφθοράς. Ο ρόλος του CPI είναι η παρουσίαση της υπάρχουσας αντίληψης για την ορθή ή μη λειτουργία των θεσμών των Κρατών, ώστε να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα και να προβούν σε κατάλληλες ενέργειες και δράσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Τα αποτελέσματα της έρευνας CPI είναι παγκοσμίως δημοσιευμένα και ελεύθερα προσβάσιμα για τους υποψήφιους επενδυτές των χωρών του ενδιαφέροντος τους.

3.5. Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας (Bribe Payers Index B.P.I)

Ο Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας είναι ένα από τα εργαλεία που χρησιμοποιεί η Transparency International (T.I.) για μετρήσεις περιστατικών διαφθοράς σε συνδυασμό με, για παράδειγμα, το Δείκτη Διαπιστούμενης Δωροδοκίας (CPI) και το Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς. Ένα άλλο αντίστοιχο εργαλείο είναι ο Δείκτης

Δωροδοκίας της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ο Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας κατατάσσει τις πλουσιότερες χώρες του κόσμου, οι επιχειρήσεις των οποίων είναι πιθανό να προβάλλουν προς τα έξω συμπεριφορές δωροδοκίας, δηλαδή να συνάψουν επιχειρηματικές συμφωνίες στο εξωτερικό καταβάλλοντας δωροδοκίες. Γι αυτό το λόγο, ο Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας εξετάζει την πτυχή της προσφοράς της διαφθοράς. Σύμφωνα με την T.I., οι κυβερνήσεις των χωρών που προωθούν τη διαφθορά πρέπει να καταστούν υπεύθυνες, δεδομένου ότι επιτρέπουν στις τοπικές επιχειρήσεις τους να διαπράττουν δωροδοκίες. Μέχρι στιγμής έχουν εκδοθεί εκθέσεις το 1999, το 2002, το 2006, το 2008 και το 2011. (Bribe Payers index, in Detail, Transparency international 2014). Ο δείκτης διαμορφώνεται με τη συλλογή δεδομένων από ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων από αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες από όλο τον κόσμο χρησιμοποιώντας μια έρευνα επονομαζόμενη «Έρευνα Πληρωτών Δωροδοκίας». Η έρευνα συμπεριλαμβάνει δύο ερωτήματα :

1. Όσον αφορά τις κύριες επιχειρηματικές σας δραστηριότητες στη συγκεκριμένη χώρα, έχετε επαγγελματικές σχέσεις (για παράδειγμα ως προμηθευτές, πελάτες, συνεργάτες ή ανταγωνιστές) με τακεντρικά εταιρειών με έδρα οποιαδήποτε από τις ακόλουθες χώρες;

2. Πόσο συχνά οι επιχειρήσεις με έδρα αυτές τις χώρες διαπράττουν δωροδοκίες; Οι ερωτήσεις απαντώνται σε κλίμακα από 1 (ποτέ) έως 5 (πάντα). Κατά τη παρουσίαση των αποτελεσμάτων, τα δεδομένα μετατρέπονται σε ένα σύστημα κλίμακας 10 σημείων, από το οποίο υπολογίζεται η μέση βαθμολογία, υποδεικνύοντας τα αποτελέσματα της κάθε χώρας. Ένα μηδενικό σκορ αντιστοιχεί στο γεγονός ότι οι εταιρείες της συγκεκριμένης χώρας διαπράττουν δωροδοκίες στις επιχειρηματικές συναλλαγές τους στο εξωτερικό. Έτσι, το αποτέλεσμα 10 στη κλίμακα αποτελεί το σημείο αναφοράς των αποτελεσμάτων υποδεικνύοντας ότι οι εταιρείες της χώρας αυτής δε χρησιμοποιούν δωροδοκίες στις συναλλαγές τους.

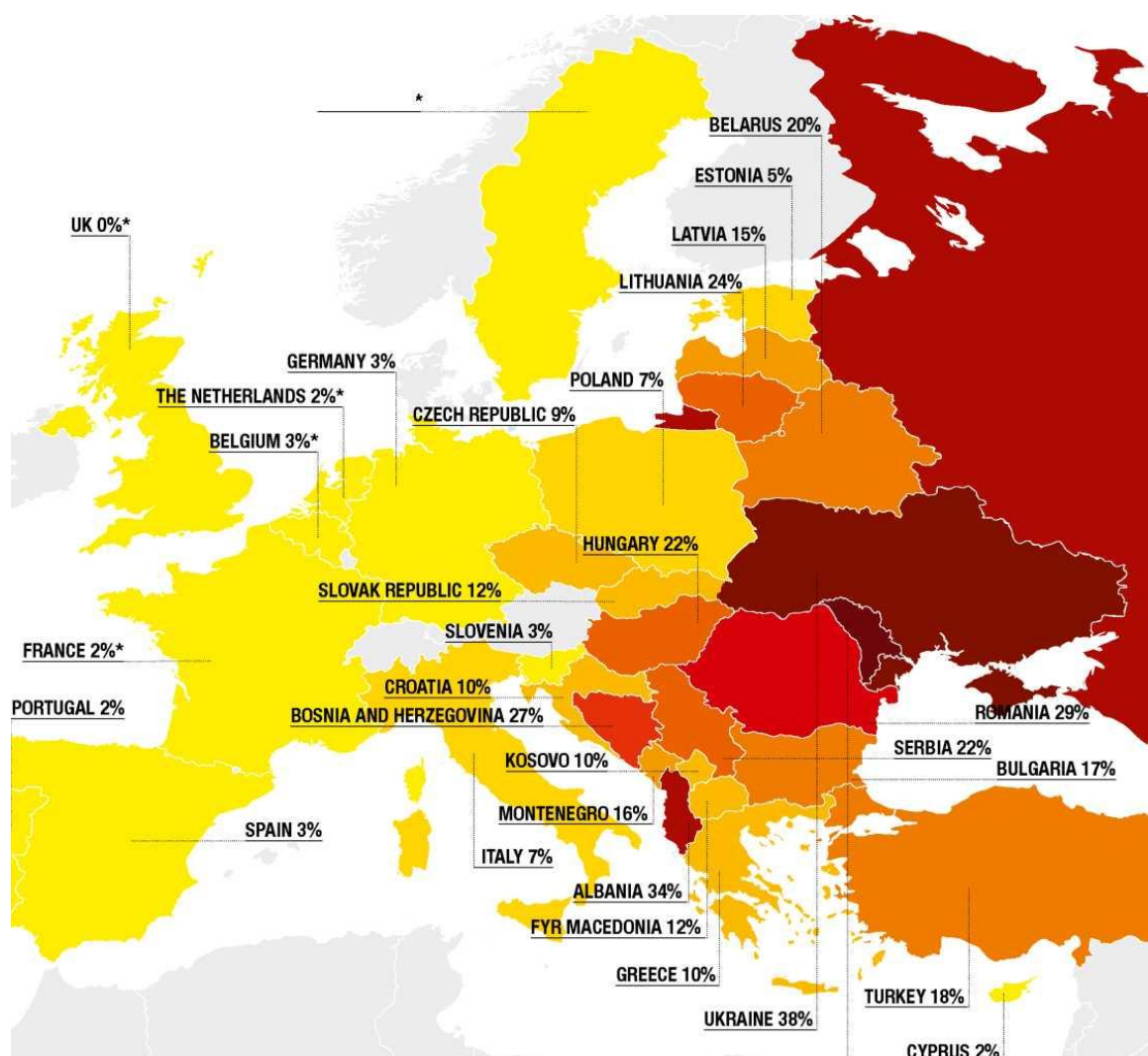
3.5.1. Κυριότερα Συμπεράσματα της έρευνας του 2011 για το δείκτη πληρωτών δωροδοκίας

Η έκθεση του 2011 για το Δείκτη Πληρωτών Δωροδοκίας κατατάσσει τις 28 πλουσιότερες χώρες του κόσμου που παρουσιάζουν περιστατικά διαφθοράς σε

διεθνείς συναλλαγές, αλλά ορίζεις επίσης τους χειρότερους παραβάτες στο βιομηχανικό τομέα. Παρουσιάζονται κάποια βασικά ευρήματα :

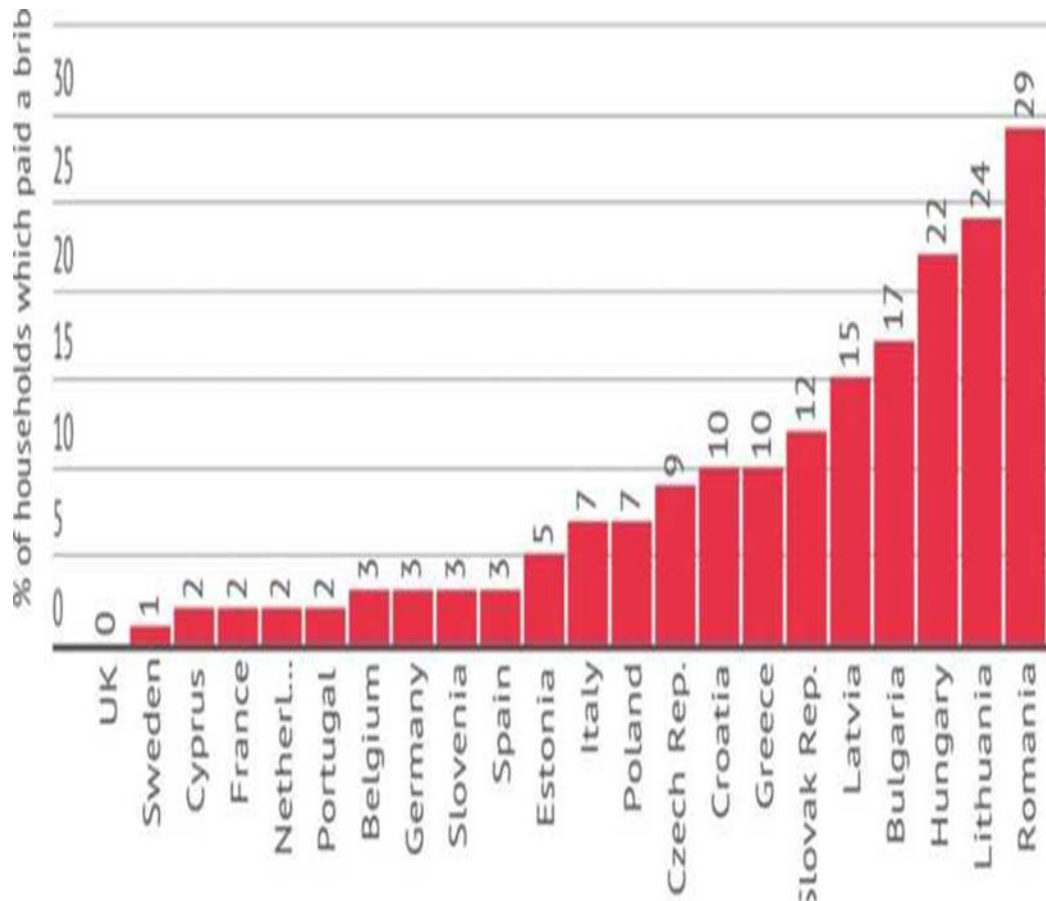
- Υπάρχουν βασικές ενδείξεις δωροδοκίας μεταξύ ιδιωτικών εταιρειών.
- Η δωροδοκία μεταξύ εταιρειών διαφορετικού τομέα θεωρείται εξίσου κοινή με αυτή μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων υπαλλήλων.
- Δεν υπήρξε βελτίωση με τη πάροδο του χρόνου.
- Κατά μέσο όρο, καμία βελτίωση δε παρουσιάστηκε όσον αφορά τις αντιλήψεις για τη συχνότητα περιστατικών διαφθοράς στο εξωτερικό.

Πίνακας 3.3: Χάρτης Ευρώπης του δείκτη πληρωτών δωροδοκίας 2011

Πηγή: Διεθνής Διαφάνεια

Διάγραμμα 3.1: Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας BPI 2011

Πηγή: Διεθνής Διαφάνεια

Πίνακας 3.4: Rates of Bribery Εκτίμηση υψηλής ζήτησης δωροδοκίας

Πηγή: Διεθνής Διαφάνεια

Η παραπάνω απεικόνιση παρέχει στοιχεία της συχνότητας με την οποία οι επιχειρήσεις καλούνται να δωροδοκήσουν - από άποψη ζήτησης της δωροδοκίας.

Εδώ, διερευνούμε την πλευρά προσφοράς, χρησιμοποιώντας στοιχεία από την «Έρευνα Πληρωτών Δωροδοκίας» διεξαγόμενη από την Transparency International. Στην πιο πρόσφατη έκδοση της (2011), η Έρευνα Πληρωτών Δωροδοκίας ζήτησε από 3.016 ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων σε 30 χώρες από όλο τον κόσμο τις αντιλήψεις τους για την πιθανότητα των επιχειρήσεων, από χώρες που έχουν επιχειρηματικές συναλλαγές, να εμπλακούν σε δωροδοκία όταν συναλλάσσονται στη χώρα εκτέλεσης. Με βάση τις απαντήσεις, η Transparency International υπολογίζει το μέσο όρο των βαθμολογιών που δόθηκαν από του ερωτηθέντες, οι οποίοι βαθμολόγησαν την κάθε χώρα (σε κλίμακα από 0 έως 10, όπου το 0 σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις δωροδοκούν συνέχεια σε αυτή τη χώρα, και το 10 σημαίνει ότι δεν το κάνουν ποτέ). Τα παραπάνω στοιχεία δίνουν το λεγόμενο «Δείκτη Πληρωτών Δωροδοκίας» (BPI). Ο ακόλουθος πίνακας δείχνει τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας.

Πίνακας 3.5: Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας (BPI) 2011

A/a	Χώρα	Ποσοστό	Αριθμός Παρατηρήσεων	Σταθερή Απόκλιση
1.	Ολλανδία	8.8	273	2.0
2.	Ελβετία	8.8	244	2.2
3.	Βέλγιο	8.7	221	2.0
4.	Γερμανία	8.6	576	2.2
4.	Ιαπωνία	8.6	319	2.4
6.	Αυστραλία	8.5	168	2.2
6.	Καναδάς	8.5	209	2.3
8.	Σιγκαπούρη	8.3	256	2.3
8.	Ηνωμένο Βασίλειο	8.3	414	2.5
10.	Η.Π.Α.	8.1	651	2.7
11.	Γαλλία	8.0	435	2.6
11.	Ισπανία	8.0	326	2.6
13.	Ν. Κορέα	7.9	152	2.8
14.	Βραζιλία	7.7	163	3.0
15.	Χονγκ Κονγκ	7.6	208	2.9
15.	Ιταλία	7.6	397	2.8

15.	Μαλαισία	7.6	148	2.9
15.	Ν. Αφρική.	7.6	191	2.8
19.	Ταϊβάν.	7.5	193	3.0
19.	Ινδία.	7.5	168	3.0
19.	Τουρκία.	7.5	139	2.7
22.	Σαουδική Αραβία	7.4	138	3.0
23.	Αργεντινή	7.3	115	3.0
23.	Ην. Αραβικά. Εμιράτα	7.3	156	2.9
25.	Ινδονησία	7.1	153	3.4
26.	Μεξικό	7.0	121	3.2
27.	Κίνα	6.5	608	3.5
28.	Ρωσία	6.1	172	3.6

Πηγή: Transparency.org. Bribe Payers Index, Report 2011

Όπως μπορούμε να δούμε, χώρες όπως η Κίνα και η Ρωσία θεωρούνται ως οι πιο πιθανές να δωροδοκήσουν. Από παγκόσμια σκοπιά, αυτό είναι σημαντικό δεδομένου ότι η Κίνα και η Ρωσία γίνονται ολοένα και πιο ισχυροί παράγοντες στο διεθνές εμπόριο. Η Transparency International δημοσιεύει επίσης τα αποτελέσματα των δεικτών ανά τομέα. Σύμφωνα με αυτές τις εκτιμήσεις, οι «δημόσιες συμβάσεις έργων και κατασκευών» είναι ο τομέας όπου οι επιχειρήσεις από βιομηχανικές χώρες είναι πιο πιθανό να συμμετέχουν στη διεθνή δωροδοκία.

Τα αποτελέσματα αποδεικνύουν μεγάλη ετερογένεια μεταξύ τομέων, οπότε θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι διαφορές μεταξύ των χωρών.

3.5.2. Αξιοσημείωτο παράδειγμα: Ο Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας και Φιλανδία ως από τις μεγαλύτερες οικονομίες παγκοσμίως.

Η Φιλανδία δεν έχει ταξινομηθεί σε καμία από τις προηγούμενες εκθέσεις του Δείκτη Πληρωτών Δωροδοκίας, καθώς δεν έχει θεωρηθεί ως μία από τις μεγαλύτερες οικονομίες. Όλες οι χώρες που κατατάσσονται στο δείκτη του 2008 αναφέρονται επίσης στην τελευταία έκδοση του 2011. Ωστόσο, μπορεί να υποστηριχθεί ότι εάν η Φιλανδία συμπεριληφθεί κάποια μέρα, θα της απονεμηθούν πιθανώς υψηλές βαθμολογίες. Αυτό οφείλεται στις σταθερές υψηλές βαθμολογίες και κατατάξεις στο Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς, οι οποίες σχετίζεται ιδιαίτερα με τα αποτελέσματα

του δείκτη BPI.Ο πολιτιστικά πλησιέστερος γείτονας της Φιλανδίας, η Σουηδία, έχει αναδειχθεί ήδη τρεις φορές. Της έχουν απονεμηθεί ποσοστά που κυμαίνονται από 7.62 έως 8.4, τοποθετώντας την πρώτη στους -99 και δεύτερη στους -02 και -06.

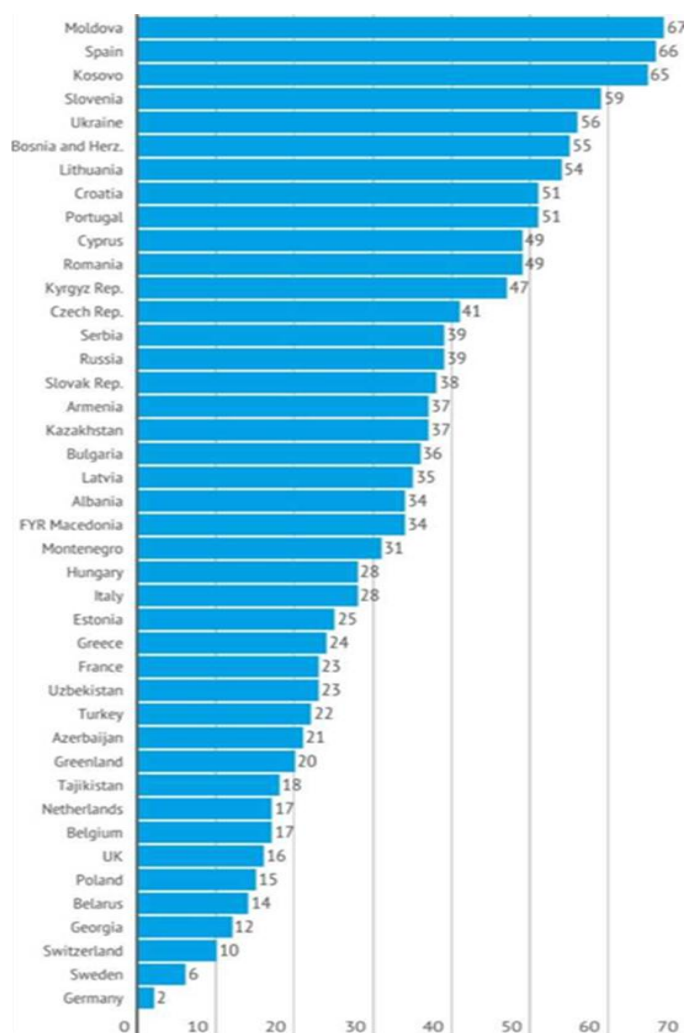
3.6. Ο Δείκτης Global Corruption Barometer (GCB)

Το Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς της T.I. είναι μία ετήσια δημοσκόπηση του ευρύ κοινού σχετικά με την αντιληπτή διαφθορά μεταξύ των δημοσίων λειτουργών στη χώρα καταγωγής των ερωτηθέντων.

Η απεικόνιση παρακάτω δείχνει τη μέση κατάταξη της διαφθοράς, καθώς οι ερωτηθέντες απαντούν σε μία κλίμακα από το 1 έως το 5 στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η διαφθορά αποτελεί πρόβλημα στο δημόσιο τομέα της χώρας;».

Τα στοιχεία προέρχονται από το 2015- 2016.

Διάγραμμα 3.2: Πόσο η διαφθορά είναι πρόβλημα στο δημόσιο τομέα της χώρας

Πηγή: Διεθνής Διαφάνεια

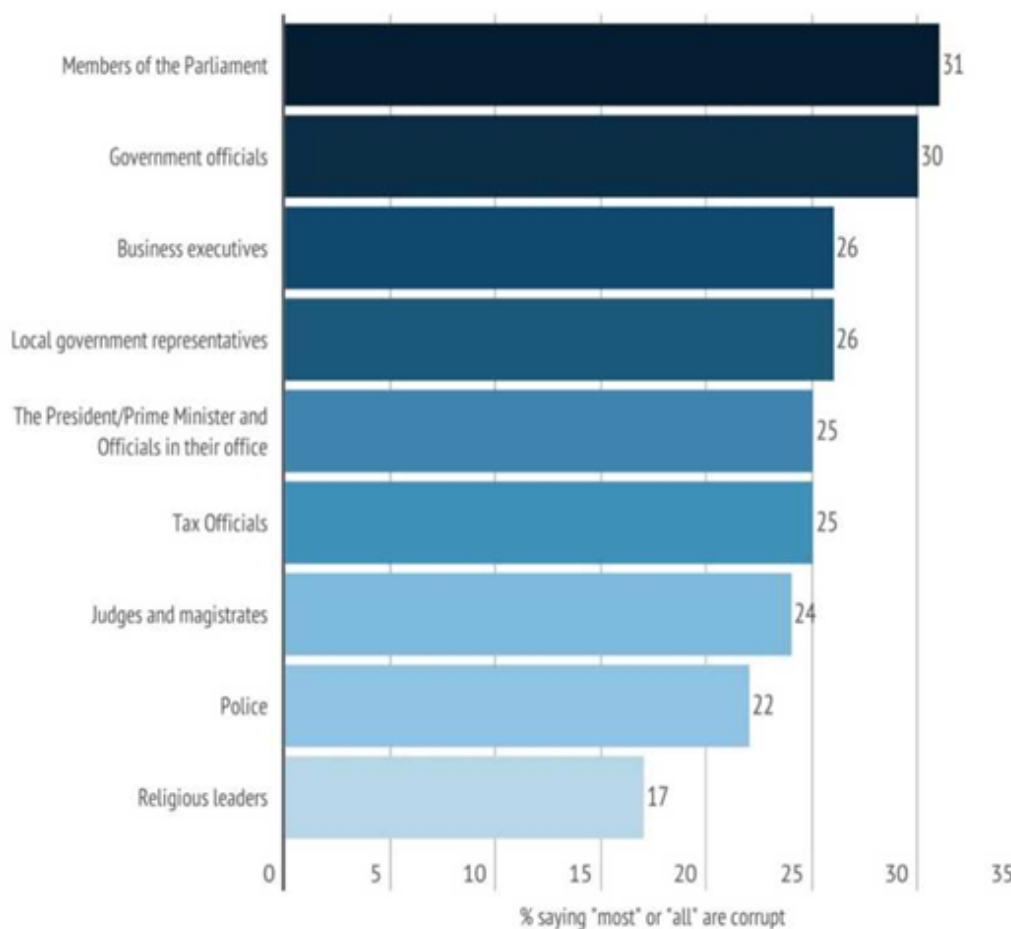
Σύμφωνα με την T.I. η αντίληψη των καθημερινών ανθρώπων για τα προβλήματα διαφθοράς, σχετίζεται με τις απόψεις των εμπειρογνομόνων για τα ποσοστά διαφθοράς που υπάρχουν. Ωστόσο, ο συσχετισμός δεν είναι απόλυτος, επομένως αυτοί οι δύο δείκτες είναι εμφανώς διαφορετικοί. Ένα σημαντικό παράδειγμα είναι το Σουδάν, το οποίο έχει μία από τις χαμηλότερες μεσαίες κατατάξεις - δηλαδή οι άνθρωποι δε θεωρούν ότι η διαφθορά στο δημόσιο τομέα αποτελεί σημαντικό πρόβλημα. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την άποψη των εμπειρογνομόνων, όπου το Σουδάν αποτελεί μία από τις χώρες με τη μεγαλύτερη διαφθορά στο δημόσιο τομέα.

Το γεγονός ότι οι αντιλήψεις των εμπειρογνομόνων και άλλων πολιτών παρεκκλίνουν αποτελεί κεντρικό στοιχείο των μετρήσεων: εμπειρογνώμονες και μη έχουν διαφορετικά σημεία αναφοράς κατά τα οποία εκτιμούν αν η διαφθορά αποτελεί πρόβλημα. Πράγματι, στις χώρες όπου το κοινό θεωρεί τη διαφθορά εξαιρετικά μη ανεκτή, οι αντιλήψεις σχετικά με τις συνέπειες της μπορεί να είναι ακραίες ακόμα και αν τα βασικά επίπεδα διαφθοράς είναι χαμηλότερα από ότι σε άλλες χώρες. Μερικές φορές η διαφθορά είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί επειδή αποτελεί κοινό φαινόμενο, έτσι οι άνθρωποι την αντιλαμβάνονται ως μία φυσική οικονομική συναλλαγή: είναι ευκολότερο να δρα κανείς με διαφθαρμένες πρακτικές αν υπάρχουν πολλά μεμονωμένα άτομα που πιστεύουν ότι αυτό είναι συνετό. Αυτό είναι το σκεπτικό πίσω από πολιτικές «μεγάλης ώθησης» που αποσκοπούν στη μετατόπιση κανόνων και αντιλήψεων.

3.6.1. Ποια είναι τα θεσμικά όργανα που οι άνθρωποι θεωρούν ότι εμπίπτουν σε διεφθαρμένες πρακτικές;

Το Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς, υπό τη Transparency International, ζητά από άτομα από όλες τις χώρες τη γνώμη τους για το αν θεωρούν ότι συγκεκριμένα θεσμικά όργανα σχετίζονται με τη διαφθορά. Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει, ανά θεσμικό όργανο, τα παγκόσμια συγκεντρωτικά στοιχεία. Οι αριθμοί αντιστοιχούν στο ποσοστό των ερωτηθέντων που πιστεύουν ότι κάθε θεσμικό όργανο είναι «διεφθαρμένο ή εξαιρετικά διεφθαρμένο» στην πατρίδα τους.

Διάγραμμα 3.3: Αντίληψη για επίπεδο διαφθοράς σε θεσμούς και δημόσιες υπηρεσίες

Πηγή: Διεθνής Διαφάνεια

Οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι, σε παγκόσμιο επίπεδο, θεωρούν ότι τα πολιτικά κόμματα είναι ιδιαίτερα «διεφθαρμένα». Τα λεπτομερή στοιχεία ανά χώρα, συμπεριλαμβανομένων των απαντήσεων ερευνών για άλλα θεσμικά όργανα, είναι διαθέσιμα από την αντίστοιχη έκθεση του Παγκοσμίου Βαρομέτρου Διαφθοράς.

3.7. Worldwide Δείκτες Διακυβέρνησης (WGI)

Οι δείκτες αυτοί αναφέρουν συνολικά και επιμέρους δείκτες διακυβέρνησης για πάνω από 200 χώρες και οικονομίες για την περίοδο 1996- 2015, για έξι διαστάσεις της διακυβέρνησης όπου μία εκ των οποίων είναι ο έλεγχος της Διαφθοράς.

Ο έλεγχος της διαφθοράς προσπαθεί να καλύψει τις αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο ασκείται η Δημόσια εξουσία για ιδιωτικό όφελος συμπεριλαμβανομένων τις μορφές διαφθοράς και την εξάρτηση του κράτους από τα ιδιωτικά συμφέροντα.

Αυτές οι συγκεντρωτικοί δείκτες συνδυάζουν τις απόψεις ενός μεγάλου αριθμού των επιχειρήσεων, των πολιτών και της έρευνας των εμπειρογνομόνων που απάντησαν στις βιομηχανικές και τις αναπτυσσόμενες χώρες. Βασίζονται σε πάνω από 30 μεμονωμένες πηγές δεδομένων που παράγονται από μια ποικιλία των ινστιτούτων έρευνας, (think tanks), μη κυβερνητικές οργανώσεις, διεθνείς οργανισμούς και επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.

3.8. Business International Index (B.I.)

Ο δείκτης Business International Index B.I εκδίδεται από την Economist Intelligence Unit και αφορά δείκτη Διεθνών Επιχειρήσεων, όπου λαμβάνει χώρα σε συνεργασία με ένα Παγκόσμιο Οργανισμό δημοσκοπήσεων σε 60 χώρες του κόσμου, χωρίς να βαθμολογεί ή να κατατάσσει τις συμμετέχουσες χώρες.

3.9. Συμπέρασμα και κριτική του Δείκτη Πληρωτών Δωροδοκίας

Ο πιο σημαντικός και γνωστός δείκτης CPI όπως αναφέραμε και νωρίτερα εκδίδεται κάθε χρόνο από την T.I., βαθμολογεί και κατατάσσει τις χώρες με βάση την αντίληψη που έχει ο κόσμος για την διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα κάθε χώρας. Οι Δείκτες Διαπιστούμενης Δωροδοκίας, όπως ο Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας, έχει δεχθεί κριτικές σε αρκετές μελέτες για τον ισχυρισμό ότι οι μοναδικές μελέτες για τη διαφθορά αποτελούν στην πραγματικότητα τα στοιχεία για την ύπαρξη ή μη διαφθοράς σε ένα συγκεκριμένο πολιτιστικό πλαίσιο. Σύμφωνα με τους αντιτιθέμενους ερευνητές, οι αντιλήψεις των ατόμων δε μπορούν να αποτελούν ένα ακριβές μέτρο για τη διαφθορά λόγω της εδραιωμένης πεποίθησης, του υποκειμενισμού και της μεροληψίας. Επίσης, οι αντιλήψεις των ατόμων μπορούν εύκολα να διαστρεβλωθούν επί παραδείγματι από φήμες και επιλεκτική κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

4.1. Εισαγωγή.

Ένα από τα κυριότερα αντικείμενα της οικονομικής επιστήμης αποτελεί η οικονομική μεγέθυνση η οποία ασχολείται με το εισόδημα, τις μεταβολές του, καθώς και τους παράγοντες που επιδρούν καθοριστικά σε αυτά. Το εισόδημα εξαρτάται από τη διαχρονική επιλογή μεταξύ τρέχουσας κατανάλωσης και αποταμίευσης - επένδυσης (που ισοδυναμούν με μελλοντική κατανάλωση). Η επιλογή των νοικοκυριών μεταξύ κατανάλωσης και αποταμίευσης γίνεται με στόχο τη μεγιστοποίηση της ευημερίας τους, καθώς και με την επιλογή της παραγωγής των επιχειρήσεων με στόχο τη μεγιστοποίηση του κέρδους αφού ληφθούν όλες οι αποφάσεις για το εισόδημα και την ευημερία όπου υπάρχει μια αναπόφευκτη σύνδεση μεταξύ τους. Σύμφωνα με αυτά που ειπώθηκαν παραπάνω η ανάλυση γίνεται σε μακροοικονομικά (εισόδημα, κατανάλωση, επενδύσεις-αποταμίευση), αλλά τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται αφορούν συχνά τη μικροοικονομία όπως την συμπεριφορά των ατόμων και των επιχειρήσεων και πραγματοποιούνται με τη χρήση και ερμηνεία δεικτών της οικονομικής ανάπτυξης.

4.2. Οικονομική Ανάπτυξη- Οικονομική Μεγέθυνση - Ερευνητική σκοπιά.

Η Οικονομική μεγέθυνση σύμφωνα με τον ορισμό της προσδιορίζεται κυρίως από το εισόδημα της οικονομίας, όπου στη συγκεκριμένη περίπτωση ενδιαφέρει το επίπεδο του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της οικονομίας, το οποίο δίνεται από τους Εθνικούς Λογαριασμούς. Το μέγεθος αυτό ενδιαφέρει όχι μόνο ως απόλυτη τιμή (επίπεδο οικονομικής μεγέθυνσης), αλλά και στη διαχρονική εξέλιξή του, η οποία δίνεται από το ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης δηλαδή την ποσοστιαία μεταβολή του σε κάθε περίοδο και επιπλέον πραγματική τιμή του (διορθωμένο ως προς τον πληθωρισμό) και όχι η ονομαστική (Καλαϊτζιδάκης και Καλυβίτης, 2008).

Στη μακροοικονομία η οικονομική μεγέθυνση αποτελεί σημαντικό πεδίο μελέτης σημειώνοντας μια από τις εγκυρότερες θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί είναι το μοντέλο του Solow ο οποίος εισήγαγε την έννοια της συνάρτησης Παραγωγής με

αντικατάσταση του Κεφαλαίου σε Εργασία αν το επιθυμούμε. Η συνάρτηση παραγωγής του Solow είναι:

$$Y(t) = F(K(t) A(t) L(t)) \quad (4.1)$$

Όπου Y = Προϊόν (output), K = Κεφάλαιο (capital), L = Εργασία (labor), A = Αποδοτικότητα εργασίας (effectiveness of labor) και t = χρόνος (time).

Ο Solow ανέπτυξε ένα αναπτυξιακό μοντέλο με διαφορετικές χρονιές του κεφαλαίου. Υποστηρίζει πως το νέο κεφάλαιο είναι πιο πολύτιμο από το παλιό (vintage) κεφάλαιο, επειδή το νέο κεφάλαιο παράγεται μέσω της τεχνογνωσίας. Μέσα στα όρια του μοντέλου της Solow, αυτή τεχνολογία υποτίθεται ότι βελτιώνεται διαρκώς. Κατά συνέπεια, τα προϊόντα αυτής της τεχνογνωσίας αναμένεται να είναι πιο παραγωγικά και πιο πολύτιμα. Η παραπάνω συνάρτηση, σε συνδυασμό με την υπόθεση ενός σταθερού ρυθμού αποταμίευσης παράγει, ένα πολύ απλό υπόδειγμα γενικής ισορροπίας, το οποίο προβλέπει σύγκλιση των εισοδημάτων, καθώς και ότι χωρίς τεχνολογική πρόοδο η οικονομική μεγέθυνση τελικά θα σταματήσει (Haines *et al*, 2006).

Στην μελέτη των στοιχείων για την οικονομική μεγέθυνση μελετούνται οι μέσοι όροι περιόδων - πενταετίας ή δεκαετίας- χρησιμοποιώντας κατά προτίμηση μεγάλα χρονικά διαστήματα - τουλάχιστον τριάντα χρόνια - με στόχο τον ακριβή προσδιορισμό της τάσης του εισοδήματος. Το κύριο πρόβλημα που συναντάται στην εμπειρική θεμελίωση των θεωρητικών υποδειγμάτων είναι η έλλειψη αξιόπιστων και συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων για τόσο μεγάλα χρονικά διαστήματα. Μόνο για ορισμένα κράτη υπάρχουν στοιχεία για μεγάλες χρονικές περιόδους, ενώ κυρίως τα διαθέσιμα στοιχεία προέρχονται από τις αναπτυγμένες οικονομίες και αφορούν τη μεταπολεμική περίοδο.

Σε αυτό το σημείο τίθεται το ερώτημα αν η οικονομική μεγέθυνση μπορεί να ασχοληθεί με όλες τις χώρες ή μόνο με αυτές, όπου στις οποίες υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία, δηλαδή τις αναπτυγμένες οικονομίες; Η απάντηση είναι ότι η θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης ασχολείται με τη διαδικασία μεταβολής του εισοδήματος για όλες τις οικονομίες καθώς η θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης προσπαθεί να μελετήσει τις αίτιες ύπαρξης των διαφορών μεταξύ αναπτυγμένων και λιγότερο αναπτυγμένων χωρών. Η θεωρητική μεθοδολογία με την κατάλληλη προσαρμογή

μπορεί να μελετήσει όλες τις οικονομίες, ανεξάρτητα από την τρέχουσα κατάστασή τους, ενώ η εμπειρική πλευρά της οικονομικής μεγέθυνσης αφορά κυρίως τις αναπτυγμένες οικονομίες, για τις οποίες υπάρχουν μετρήσιμα στοιχεία. Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει προσπάθεια παγκοσμίως (κυρίως από τη Διεθνή Τράπεζα, από διεθνείς οργανισμούς και από ακαδημαϊκούς οικονομολόγους) για τη συστηματική καταγραφή των στοιχείων όλων των οικονομιών, παραόλαυτά ο μεγαλύτερος όγκος των οικονομικών στοιχείων προέρχεται από τις αναπτυγμένες οικονομικά χώρες. Ο κύριος λόγος που οδηγεί σε αυτή την προσέγγιση είναι ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του παγκόσμιου εισοδήματος -άνω του 80%- παράγεται στις αναπτυγμένες οικονομίες (παρότι το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού κατοικεί στις υπόλοιπες οικονομίες) με αποτέλεσμα η εμπειρική ανάλυση αφορά συνήθως αυτές τις οικονομίες και λιγότερο τις αναπτυγμένες ή υποανάπτυκτες χώρες.

Ένα θεωρητικό υπόδειγμα οικονομικής μεγέθυνσης θα πρέπει να μπορεί να ερμηνεύσει ορισμένα διαχρονικά εμπειρικά στοιχεία, τα οποία χαρακτηρίζουν τη μακροχρόνια συμπεριφορά των οικονομιών σε σχέση με την οικονομική μεγέθυνση. Τα στοιχεία αυτά έχουν επισημανθεί και από τον Kaldor (1963), ενώ έχουν επιβεβαιωθεί από τον Romer (1989) και άλλους οικονομολόγους και είναι τα παρακάτω:

- το κατά κεφαλήν εισόδημα αυξάνεται διαχρονικά.
- ο λόγος κεφαλαίου-προϊόντος παραμένει σταθερός διαχρονικά.
- ο λόγος κεφαλαίου-εργασίας αυξάνεται διαχρονικά.
- η αμοιβή του κεφαλαίου παραμένει σταθερή διαχρονικά.»

Για μια αναλυτική παρουσίαση ισχύει:

- τα μερίδια του κεφαλαίου και της εργασίας στο συνολικό εισόδημα παραμένουν σταθερά διαχρονικά.
- ο ρυθμός αύξησης του κατά κεφαλήν εισοδήματος διαφέρει σημαντικά μεταξύ των διαφόρων χωρών.[Jones (1998) και Barro και Sala-I-Martin (1995)].

Αυτά τα εμπειρικά χαρακτηριστικά αποτελούν τη βάση για τη μελέτη της

οικονομικής μεγέθυνσης, καθώς αποτελούν αδιαμφισβήτητα δεδομένα για μεγάλο αριθμό οικονομιών. Έχοντας λοιπόν υπόψη τα παραπάνω δεδομένα μπορούν επίσης να εξεταστούν συνοπτικά μερικά από τα κύρια χαρακτηριστικά της οικονομικής μεγέθυνσης στις αναπτυγμένες οικονομίες για τη μεταπολεμική περίοδο. Συγκεκριμένα, η βασική προσέγγιση που μπορεί να γίνει στη διαδικασία της οικονομικής μεγέθυνσης αφορά τη μελέτη ορισμένων βασικών χαρακτηριστικών για το κατά κεφαλήν εισόδημα και το ρυθμό μεταβολής του σε διάφορες οικονομίες. Για το σκοπό αυτό απαιτείται:

- το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και οι ρυθμοί μεταβολής του για μία συγκεκριμένη, αλλά αρκετά μεγάλη, περίοδο σε πολλές χώρες.
- η συγκρισιμότητα των στοιχείων, δηλαδή η έκφρασή τους σε κάποιο κοινό μέτρο σύγκρισης που δεν επηρεάζεται από τα χαρακτηριστικά κάθε οικονομίας (νόμισμα, μέθοδος μέτρησης εισοδήματος κλπ.)

Για την ανάλυσή μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα ετήσια στοιχεία για το πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα (σε τιμές 1985) για τις αναπτυγμένες οικονομίες, χρησιμοποιώντας τη διεθνή βάση δεδομένων Penn World Tables, η οποία είναι διαθέσιμη στο Διαδίκτυο και καλύπτει την περίοδο 1950-1992 .

4.3. Διαφθορά και Οικονομική μεγέθυνση από ερευνητική σκοπιά.

Ο Paolo Mauro (1995) μελέτησε την επίδραση της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη και στις επενδύσεις χρησιμοποιώντας τα δεδομένα 67 χωρών σύμφωνα με τον δείκτη διαφθοράς της Business International (B.I.) αυτών των χωρών για την χρονική περίοδο 1980-1983. Στο αποτέλεσμα της μελέτης τεκμηρίωσε στατιστικά την αρνητική συσχέτιση μεταξύ του επιπέδου διαφθοράς και του μέσου ετήσιου ποσοστού της οικονομικής μεγέθυνσης τη περίοδο 1960-1985. Μια βελτίωση κατά μια τυπική απόκλιση του δείκτη διαφθοράς έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των επενδύσεων κατά 5% του ΑΕΠ και επιπλέον σε αύξηση του ετήσιου ρυθμού μεγέθυνσης του κατακεφαλούς ΑΕΠ κατά 0,5%.

Οι Ehrlich και Lui (1999) μελέτησαν τα αποτελέσματα από την Κρατική παρέμβαση στη οικονομική δραστηριότητα όπως και της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη.

Έχοντας λάβει υπόψη για την έρευνα τους διαστρωματικά και διαχρονικά στοιχεία 152 χωρών για την περίοδο 1960-1992 κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι όταν υπάρχει υψηλή παρέμβαση του Κράτους στην οικονομία και υψηλό επίπεδο διαφθοράς σημειώνεται και πολύ χαμηλό επίπεδο οικονομικής μεγέθυνσης.

Παρόμοια οι Meon και Sekkat (2005) απέδειξαν ότι η κακής ποιότητα διακυβέρνησης σε μια χώρα οδηγεί σε δυσμενή επίδραση της διαφθοράς στις επενδύσεις και στην οικονομική της ανάπτυξη.

Ο Pak (2001) και αυτός μελετώντας τα διαστρωματικά και διαχρονικά στοιχεία της περιόδου 1960- 1985 συμπέρανε ότι η διαφθορά μειώνει το επίπεδο του ανθρώπινου κεφαλαίου και το μερίδιο της ιδιωτικής επένδυσης στην οικονομία ενώ από την άλλη οδηγεί σε πολιτική αστάθεια με κύριο αποτέλεσμα την επιβράδυνση της οικονομικής αστάθειας.

4.4. Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας (Global Innovation Index, GII).

Στην εποχή μας αναγνωρίζεται ευρέως ο καθοριστικός ρόλος της καινοτομίας, ως κινητήριας δύναμης της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας. Ο Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας (GII) 2017, δημοσιεύθηκε από κοινού από το Πανεπιστήμιο Cornell, το INSEAD (Institut Europeen d' Administration des Affaires) και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO, ενός οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών). Ο πυρήνας της έκθεσης GII αποτελείται, από μια κατάταξη των δυνατοτήτων και των αποτελεσμάτων της καινοτομίας, για τις οικονομίες σε παγκόσμιο επίπεδο. Η μεθοδολογία του GII περιλαμβάνει δείκτες που υπερβαίνουν τα παραδοσιακά μέτρα της καινοτομίας, όπως χρηματοδότηση της ανάπτυξης, απόδοση πανεπιστημίων και διεθνείς διαστάσεις των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Παρέχει ένα βασικό εργαλείο και μια πλούσια βάση δεδομένων με αναλυτικές μετρήσεις για τις οικονομίες, η οποία το 2017 περιλαμβάνει 127 οικονομίες, που αντιπροσωπεύουν το (92,5%) του παγκόσμιου πληθυσμού και το (97,6%) του παγκόσμιου ΑΕΠ σε τιμές δολαρίου. Ο δείκτης αποτελεσματικότητας Καινοτομίας χρησιμεύει για να αναδείξει τις οικονομίες που έχουν επιτύχει «περισσότερα με λιγότερα», καθώς και εκείνες που υστερούν δυννητικά στην επίτευξη καινοτομίας. Το

πλαίσιο του GII αναθεωρείται κάθε χρόνο με διαφανή τρόπο (JRC) και υπάρχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις (κανόνες) για να συμπεριληφθεί μία χώρα/οικονομία στο GII. Ο GII συγκεντρώνει στοιχεία από περισσότερες από 30 πηγές, που καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα οδηγών καινοτομίας και αποτελεσμάτων, ενώ βασίζεται σε δύο επιμέρους δείκτες καινοτομίας, που απορρέουν από επτά βασικούς πυλώνες (pillars) και περιλαμβάνει συνολικά τρεις δείκτες (indexes) και μία αναλογία (ratio):

α. Τον επιμέρους Δείκτη Συνεισφοράς Καινοτομίας (Innovation Input Sub- Index), που είναι ο μέσος όρος από τις βαθμολογίες των πρώτων πέντε πυλώνων.

β. Τον επιμέρους Δείκτη Παραγωγής Καινοτομίας (Innovation Output Sub-Index), που είναι ο μέσος όρος από τις βαθμολογίες των δύο τελευταίων πυλώνων.

γ. Τον Παγκόσμιο Δείκτη Καινοτομίας (Global Innovation Index), που είναι ο μέσος όρος των επιμέρους Δεικτών Συνεισφοράς και Παραγωγής Καινοτομίας.

δ. Την Αναλογία Αποτελεσματικότητας Καινοτομίας (Innovation Efficiency Ratio), που είναι ο λόγος των επιμέρους Δεικτών Παραγωγής προς Συνεισφοράς Καινοτομίας.

Η ταξινόμηση για κάθε χώρα / οικονομία και η βαθμολογία της, παρέχεται για κάθε δείκτη, επιμέρους δείκτη, πυλώνα, υποπυλώνα και δείκτη υποπυλώνα.

4.5. Δείκτης Ευκολίας Επιχειρηματικότητας (Ease of Doing Business, EDB).

Η οικονομική δραστηριότητα και συγκεκριμένα η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα ωφελείται από την ύπαρξη σαφών και συνεκτικών κανόνων. Κανόνες που καθορίζουν και διασαφηνίζουν τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, αλλά και διευκολύνουν την επίλυση των διαφορών. Η ποιότητα των κανόνων όμως, αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για το πώς οι κοινωνίες διανέμουν τα οφέλη και χρηματοδοτούν το κόστος των στρατηγικών και πολιτικών ανάπτυξης (Doing Business 2017, 2016). Η έκθεση «Doing Business 2017: Equal Opportunity for All» αποτελεί την 14η από μια σειρά ετήσιων εκθέσεων (World Bank), όσον αφορά τη μέτρηση των κανονιστικού πλαισίου που ενισχύει ή περιορίζει την επιχειρηματική δραστηριότητα. Η έκθεση παρουσιάζει ποσοτικούς δείκτες για τις επιχειρήσεις, τους κανονισμούς-ρυθμίσεις, την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και παρέχει δυνατότητα σύγκρισης σε 190 οικονομίες αλλά και με την πάροδο του χρόνου. Ο ρόλος της κυβερνητικής πολιτικής

στην καθημερινή λειτουργία των εγχώριων μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων (SMSs), αποτελεί το επίκεντρο των δεδομένων της έκθεσης. Επιπρόσθετα, δίνει πληροφορίες για το πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι για έναν τοπικό επιχειρηματία, να ανοίξει και να λειτουργήσει μια (SMS) στη μεγαλύτερη (ή και σε μια δεύτερη) πόλη κάθε οικονομίας, κατά τη συμμόρφωση με το σχετικό κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο.

Η έκθεση μετρά τις πτυχές του κανονιστικού - ρυθμιστικού πλαισίου, που επηρεάζουν 11 τομείς της ζωής μιας επιχείρησης (εκκίνηση, λειτουργία, επέκταση). Για τη μέτρηση χρησιμοποιούνται 11 σύνολα δεικτών: έναρξη μιας επιχείρησης, απόκτηση οικοδομικής άδειας, απόκτηση ηλεκτρικού ρεύματος, εγγραφή ιδιοκτησίας, δυνατότητα πίστωσης, προστασία της μειονότητας των επενδυτών, πληρωμή φόρων, διασυνοριακό εμπόριο, επιβολή εφαρμογής των συμβάσεων, επίλυση πτώχευσης και ρύθμιση αγοράς εργασίας (η οποία όμως δεν περιλαμβάνεται στην κατάταξη του 2017). Οι δείκτες χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των οικονομικών αποτελεσμάτων και για να προσδιορίσουν ποιες από τις μεταρρυθμίσεις του επιχειρηματικού κανονιστικού πλαισίου «δούλεψαν», πού και γιατί. Η έκθεση DB 2017 παρουσιάζει τα αποτελέσματα για δύο συγκεντρωτικές μετρήσεις: τη βαθμολογία the Distance To Frontier (DTF) και την κατάταξη Ease of Doing Business (EDB), η οποία βασίζεται στην DTF βαθμολογία. Ο EDB συγκρίνει τις οικονομίες μεταξύ τους και η DTF αξιολογεί συγκριτικά (benchmarks) τις οικονομίες σε σχέση με τις βέλτιστες ρυθμιστικές πρακτικές, παρουσιάζοντας την απόλυτη απόσταση από την καλύτερη απόδοση σε κάθε δείκτη επιχειρηματικότητας. Για τη σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, η DTF βαθμολογία δείχνει σε μια οικονομία πόσο έχει αλλάξει το ρυθμιστικό περιβάλλον, για τους τοπικούς επιχειρηματίες με την πάροδο του χρόνου σε απόλυτους όρους, ενώ η κατάταξη EDB μπορεί να δείξει πόσο άλλαξε το κανονιστικό περιβάλλον της οικονομίας μόνο σε σχέση με άλλες οικονομίες.

4.6. Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Index of Economic Freedom, IEF).

Στην εποχή μας, είναι αρκετοί αυτοί που κατηγορούν το καπιταλιστικό σύστημα για τις οικονομικές δυσκολίες τους. Σύμφωνα με την έκθεση του Δείκτη Οικονομικής

Ελευθερίας 2017 (IEF), η αιτία πρέπει να αναζητηθεί πρωτίστως στο εκάστοτε κυβερνητικό οικονομικό σύστημα, που προνομιακά υποστηρίζει το νεποτισμό και τις διάφορες μορφές ευνοιοκρατίας. Σε πολλά μέρη του πλανήτη επιχειρηματίες αντιμετωπίζουν εμπόδια, λόγω έλλειψης των «κατάλληλων» πολιτικών ή οικογενειακών επαφών και ενώ περισσότερο από ποτέ, η σημασία της οικονομικής ελευθερίας (ως φυσικό ατομικό δικαίωμα) φαίνεται να θεωρείται δεδομένη, διαχρονικά παραμένει αμφιλεγόμενη και αντιμετωπίζει προβλήματα.

Ο IEF στην 23η ετήσια έκδοση (Wall Street Journal & Heritage Foundation), παρέχει άφθονα στοιχεία για τα οφέλη της οικονομικής ελευθερίας, τόσο στους ιδιώτες όσο και στις κοινωνίες. Η οικονομική ελευθερία είναι το θεμελιώδες δικαίωμα κάθε ανθρώπου, να ελέγχει την εργασία και την περιουσία του. Σε μια οικονομικά ελεύθερη κοινωνία, τα άτομα είναι ελεύθερα να εργάζονται, να παράγουν, να καταναλώνουν και να επενδύουν με τον τρόπο που επιλέγουν. Στις οικονομικά ελεύθερες κοινωνίες, οι κυβερνήσεις επιτρέπουν την ελεύθερη διακίνηση στην εργασία, στο κεφάλαιο και στα αγαθά, ενώ απέχουν και από οποιοδήποτε εξαναγκασμό ή περιορισμό της ελευθερίας, πέρα από το βαθμό που είναι απαραίτητος για την προστασία και τη διατήρησή της (IEF, 2017). Η οικονομική ελευθερία φέρνει μεγαλύτερη ευημερία, καθώς τα ιδανικά της οικονομικής ελευθερίας συνδέονται στενά με πιο υγιείς κοινωνίες, καθαρότερο περιβάλλον, μεγαλύτερο κατά κεφαλήν εισόδημα, την ανθρώπινη ανάπτυξη, τη δημοκρατία και την εξάλειψη της φτώχειας. Ο IEF τεκμηριώνει τη θετική σχέση μεταξύ της οικονομικής ελευθερίας και μια ποικιλίας θετικών κοινωνικών και οικονομικών στόχων, καθόσον κάθε τομέας του IEF διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην ανάπτυξη και τη διατήρηση της ευημερίας σε ατομικό αλλά και εθνικό επίπεδο (IEF, 2017), κυρίως λόγω της αλληλεπίδρασης (θετικής ή αρνητικής) των επιπτώσεων μεταξύ τους.

Ο Δείκτης IEF εστιάζει σε τέσσερις βασικές πτυχές (πυλώνες) του οικονομικού περιβάλλοντος, που περιέχουν συνολικά δέκα τομείς (παράγοντες) οικονομικής ελευθερίας και στις οποίες συνήθως οι κυβερνήσεις ασκούν πολιτικό έλεγχο:

Μετράμε την οικονομική ελευθερία βάσει 12 ποσοτικών και ποιοτικών παραγόντων, ομαδοποιημένων σε τέσσερις ευρείες κατηγορίες ή πυλώνες της οικονομικής ελευθερίας:

- Κράτος δικαίου (δικαιώματα ιδιοκτησίας, ακεραιότητα του κράτους, δικαστική αποτελεσματικότητα).
- Κυβερνητικό Μέγεθος (κυβερνητικές δαπάνες, φορολογική επιβάρυνση, φορολογική υγεία).
- Ρυθμιστική αποτελεσματικότητα (επιχειρηματική ελευθερία, ελευθερία εργασίας, νομισματική ελευθερία).
- Ανοικτές αγορές (ελευθερία του εμπορίου, ελευθερία επενδύσεων, οικονομική ελευθερία).

Κάθε μία από τις δώδεκα οικονομικές ελευθερίες εντός αυτών των κατηγοριών βαθμολογείται σε κλίμακα από 0 έως 100. Η συνολική βαθμολογία μιας χώρας προέρχεται από τον μέσο όρο των δώδεκα αυτών οικονομικών ελευθεριών, δίνοντας το ίδιο βάρος σε κάθε μία. Η μέτρηση της οικονομικής ελευθερίας για τις 186 χώρες του IEF 2017, βασίζεται σε δέκα ποσοτικούς και ποιοτικούς παράγοντες. Αυτοί βαθμολογούνται από 0 (χειρότερη επίδοση) έως 100 (καλύτερη επίδοση) και η γενική βαθμολογία καθώς και η κατάταξη κάθε χώρας προκύπτει από το μέσο όρο τους, με ίση βαρύτητα για τον κάθε παράγοντα. Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας θεωρεί, κάθε στοιχείο εξίσου σημαντικό για την επίτευξη των θετικών ωφελειών της οικονομικής ελευθερίας. Κάθε ελευθερία, σταθμίζεται εξίσου στις αποδόσεις των χωρών. Οι χώρες που εξετάζουν τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις ενδέχεται να βρουν σημαντικές ευκαιρίες για τη βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων σε εκείνους τους παράγοντες στους οποίους βαθμολογούν το χαμηλότερο. Αυτοί οι παράγοντες ενδέχεται να υποδηλώνουν σημαντικούς δεσμευτικούς περιορισμούς στην οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία. Επιπρόσθετα, παρέχονται εκτιμήσεις και δεδομένα για την παραοικονομία (shadow economy), σε παγκόσμιο επίπεδο και ανά κράτος για την περίοδο (1999-2007), ένα σύνθετο φαινόμενο της διαφθοράς που υπάρχει σε σημαντικό βαθμό και σε όλους τους τύπους (αναπτυσσόμενες, μετάβασης, ανεπτυγμένες) των οικονομιών. Οι άνθρωποι που για διάφορους λόγους συμμετέχουν στη «σκιά» των οικονομικών δραστηριοτήτων, επωφελούνται κυρίως από την ύπαρξη της διαφθοράς και των άστοχων κυβερνητικών ενεργειών, που σχετίζονται κυρίως με τη φορολογία και το κανονιστικό-ρυθμιστικό πλαίσιο της εκάστοτε επιχειρηματικής αγοράς (Schneider, 2016).

4.7. Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index, GCI).

Στο πλαίσιο της επίμονης αργής παγκόσμιας ανάπτυξης και των αβέβαιων βραχυπρόθεσμων προοπτικών της, που ανατροφοδοτείται από τη συνεχιζόμενη γεωπολιτική αναταραχή, την εύθραυστη χρηματοπιστωτική αγορά και τα συνεχή υψηλά επίπεδα χρέους στις αναδυόμενες αγορές, αντανakλάται η μείωση της παραγωγικότητας και καταδεικνύεται η αναγκαιότητα της ανταγωνιστικότητας για την οικονομική ανάπτυξη (GCI,2016-2017). Οι πολιτικοί και ιδεολογικοί περιορισμοί στη δημοσιονομική πολιτική, στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης έθεσαν τη νομισματική πολιτική, ως τη μόνη επιλογή για τις κυβερνήσεις των προηγμένων οικονομιών, για να προσπαθήσουν να αποτρέψουν την παγκόσμια στασιμότητα (Eggertsson *et al*, 2016). Ενώ οι μελλοντικές προοπτικές ανάπτυξης περιορίζονται από μ και κοινωνική ανάπτυξη (Schwab, 2016).

Η έκθεση του Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας 2016-2017 (World Economic Forum, GCI 2016-2017) αναφέρει, ότι η πρόοδος στην οικοδόμηση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος από την καινοτομία, παραμένει πλεονέκτημα μόνο για λίγες οικονομίες και ότι η μελλοντική ανάπτυξη θα εξαρτηθεί από την ικανότητα των οικονομιών να διασφαλίσουν τα οφέλη από το άνοιγμα του εμπορίου και των επενδύσεων, που έχει οδηγήσει σε μείωση ρεκόρ στα ποσοστά φτώχειας κατά τις τελευταίες δεκαετίες (Bartley Johns *et al*, 2015). Ο GCI 2016-2017 ορίζει την ανταγωνιστικότητα ως το σύνολο των θεσμικών οργάνων, των πολιτικών και των παραγόντων που καθορίζουν το επίπεδο της παραγωγικότητας της οικονομίας, το οποίο με τη σειρά του καθορίζει το επίπεδο της ευημερίας, που η χώρα μπορεί να επιτύχει. Ο GCI είναι η μακροβιότερη και πιο εκτεταμένη έρευνα του είδους της και καταγράφει τους καθοριστικούς παράγοντες της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης . Επιπρόσθετα μετράει κρίσιμες έννοιες (τη διάθεση για επιχειρηματικότητα, την έκταση του χάσματος δεξιοτήτων και την συχνότητα εμφάνισης της διαφθοράς), συμπληρώνοντας τις παραδοσιακές πηγές των στατιστικών στοιχείων και παρέχοντας μια πιο λεπτομερή αξιολόγηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και σε γενικές γραμμές, πολλές από τις κινητήριες δυνάμεις της οικονομικής ανάπτυξης.

Η έκθεση GCI 2016 - 2017 περιλαμβάνει 138 χώρες, βασίζεται στις αντιλήψεις και απόψεις επιχειρηματικών στελεχών (MNEs & SMSs) της έρευνας (160 επίσημα

Ιδρύματα και 13.877 αποδεκτές απαντήσεις) και συνδυάζει 114 δείκτες που σχετίζονται με την παραγωγικότητα και τη μακροχρόνια ευημερία, που ομαδοποιούνται σε 12 πυλώνες (pillars): τους θεσμούς, τις υποδομές, το μακροοικονομικό περιβάλλον, την υγεία και την κύρια εκπαίδευση, την ανώτερη εκπαίδευση και κατάρτιση, την αποτελεσματικότητα της αγοράς αγαθών, την αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας, την ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών, την τεχνολογική ετοιμότητα, το μέγεθος της αγοράς, την επιχειρηματική κουλτούρα και την καινοτομία. Οι πυλώνες με τη σειρά τους, οργανώνεται σε τρεις επιμέρους δείκτες (subindexes): βασικές απαιτήσεις (πυλώνες 1-4), ενισχυτές αποτελεσματικότητας (πυλώνες 5-10) και παράγοντες καινοτομίας και κουλτούρας (πυλώνες 11-12). Στους τρεις επιμέρους δείκτες δίνονται διαφορετικοί συντελεστέςβαρύτητας για τον υπολογισμό του συνολικού δείκτη (GCI), ανάλογα με το στάδιο ανάπτυξης της κάθε οικονομίας, όπως προσεγγίζεται από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και το μερίδιο των εξαγωγών της που αντιπροσωπεύεται από τις πρώτες ύλες. Η βαθμολογία για κάθε δείκτη είναι από 0 (χειρότερη) έως 7 (καλύτερη), με χρήση ενός δεκαδικού ψηφίου και ανάλογα προκύπτει η σειρά κατάταξης. Επιπλέον από μια λίστα 16 παραγόντων (από τους δείκτες), παρουσιάζονται (τα αποτελέσματα απορρέουν από τις επιλογές των ερωτηθέντων της έρευνας) για κάθε χώρα οι πέντε πιο προβληματικοί παράγοντες και με κατάταξη από το 1 (πιο προβληματικός) έως το 5 (λιγότερο προβληματικός). Τα δεδομένα και οι εκτιμήσεις της έκθεσης για τον GCI, κάθε χρόνο χρησιμοποιούνται σε ευρύ φάσμα στις χρηματοοικονομικές αναλύσεις και τις αναφορές για το επιχειρηματικό περιβάλλον από διεθνείς, εθνικούς, κυβερνητικούς και μη, οργανισμούς και ιδρύματα.

4.8. Διεθνής Οδηγός Κρατικού Ρίσκου (International Country Risk Guide, ICRG).

Η οικονομική ανάπτυξη κάθε χώρας είναι συνυφασμένη με τις επενδύσεις, με συνέπεια να είναι απαραίτητο για τους περισσότερους επενδυτές, να είναι ενήμεροι για σημαντικές και με πολιτική χροιά πληροφορίες κάθε χώρας, που σχετίζονται με το επενδυτικό ρίσκο και το οποίο στη συνέχεια μεταφράζεται ανάλογα σε κατάλληλες και αιτιολογημένες συναλλαγές. Η μηνιαία έκδοση του ICRG 2015 του PRS Group, παρέχει εκτιμήσεις για το πολιτικό, οικονομικό και χρηματοπιστωτικό ρίσκο για 140 χώρες. Με βάση τη μεθοδολογία του ICRG, η βαθμολογία για το συνολικό ρίσκο

εξάγεται βάσει του μέσου όρου από τις τρεις κύριες κατηγορίες, με χρήση συντελεστών βαρύτητας και περιλαμβάνει 22 μεταβλητές: πολιτικό ρίσκο (12), οικονομικό ρίσκο (5) και χρηματοπιστωτικό ρίσκο (5). Σε κάθε μεταβλητή ρίσκου αποδίδεται ένα σταθερό εύρος μονάδων επικινδυνότητας, από μηδέν έως ένα προκαθορισμένο μέγιστο, ανάλογα με το βάρος της μέσα στο μοντέλο του ICRG. Ο βαθμός επικινδυνότητας που αντιπροσωπεύει κάθε μεταβλητή συνιστώσα υποδεικνύεται από τον αριθμό των μονάδων, με το υψηλότερο ρίσκο να είναι το μηδέν και το προκαθορισμένο μέγιστο το χαμηλότερο ρίσκο. Στη κύρια κατηγορία του πολιτικού ρίσκου μία από τις μεταβλητές είναι και η διαφθορά την οποία και αξιολογεί ο ICRG.

Εκτός από τις τρέχουσες εκτιμήσεις του πολιτικού, οικονομικού, χρηματοπιστωτικού και συνολικού ρίσκου κάθε χώρας, ο ICRG χρησιμοποιώντας την ίδια μεθοδολογία, παρέχει επίσης προβλέψεις ενός έτους και πέντε ετών, για καθεμία από τις κύριες κατηγορίες ρίσκου. Επιπρόσθετα, αναφέρεται στα οικονομικά δεδομένα και στις πληροφορίες για την πολιτική, που βασίζονται οι εν λόγω αξιολογήσεις-εκτιμήσεις. Η παρούσα μελέτη χρησιμοποιεί δεδομένα του ICRG, από την οικονομική πρόβλεψη για το 2015 και από το συντελεστή διαφθοράς για την χρονική περίοδο 2000-2015.

4.9. Παγκόσμιος Δείκτης Διακυβέρνησης Ελέγχου Διαφθοράς (WGI Control of Corruption, C.C.).

Η διακυβέρνηση μιας χώρας αποτελείται από παραδόσεις και θεσμούς, με τους οποίους ασκείται η εξουσία σε μια χώρα. Αυτό περιλαμβάνει την ικανότητα της κυβέρνησης για την αποτελεσματική χάραξη και την εφαρμογή υγιών πολιτικών, τον σεβασμό των πολιτών και την κατάσταση των θεσμών που διέπουν τις οικονομικές και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους (WGI, 2017). Οι Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης (WGI) από την World Bank, αξιολογούν έξι διαστάσεις της διακυβέρνησης σε περισσότερες από 200 χώρες/περιοχές από το 1996: την ελευθερία έκφρασης και την υπευθυνότητα, την πολιτική σταθερότητα και την απουσία βίας/τρομοκρατίας, την κυβερνητική αποτελεσματικότητα, την ποιότητα του κανονιστικού πλαισίου και το κράτος δικαίου, καθώς και τον έλεγχο της διαφθοράς.

Ο δείκτης ελέγχου της διαφθοράς (CC) περιέχει τις αντιλήψεις για το βαθμό που η δημόσια εξουσία ασκείται για ιδιωτικό όφελος, συμπεριλαμβανομένων της μικρής

και μεγάλης κλίμακας μορφών της διαφθοράς, καθώς και τον «εγκλωβισμό» του κράτους από διάφορες ελίτ και ιδιωτικά συμφέροντα. Η βαθμολογία δίνεται με δύο τρόπους: αυτή που αφορά στην εκτίμηση της διαφθοράς του δείκτη, σε μονάδες κανονικής κατανομής, που κυμαίνονται από (-2,5) έως (2,5) και στην ποσοστιαία κατάταξη (%), που δείχνει την κατάταξη των χωρών που περιλαμβάνονται στο δείκτη, από το 0 (χαμηλότερο) έως και το 100 (υψηλότερο). Η βαθμολογία της ποσοστιαίας κατάταξης του CC έχει αναπροσαρμοστεί και περιλαμβάνει διορθώσεις για την πάροδο του χρόνου και την σύνθεση των χωρών που καλύπτονται από τους WGI, ώστε να παρέχεται δυνατότητα σύγκρισης με προηγούμενα έτη, αλλά και μεταξύ των χωρών.

4.10. Παράνομες Χρηματοοικονομικές Ροές (Illicit Financial Flows, IFFs).

Η διαφθορά σε όλο τον κόσμο διευκολύνεται από τις παράνομες χρηματοοικονομικές ροές, που μέσω της παραοικονομίας προσφέρουν τη δυνατότητα απόκρυψης και «ξεπλύματος» εσόδων που προέρχονται από την κατάχρηση εξουσίας, τις δωροδοκίες και τις παρασκηνιακές συμφωνίες. Η έκθεση «Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2004-2013, η τελευταία από μια σειρά ετήσιων εκθέσεων της (Global Financial Integrity, GFI), παρέχει εκτιμήσεις για την παράνομη ροή χρημάτων και κεφαλαίου από τον αναπτυσσόμενο κόσμο και αναλύει τις IFFs χρησιμοποιώντας δύο πηγές: (Gross Excluding Reversals, GER) το σκόπιμο χωρίς τιμολόγηση εμπόριο «misinvoicing trade» και (Hotmoney Narrow, HMN) τις διαρροές στο ισοζύγιο πληρωμών. Στο GER δεν περιλαμβάνονται εκτιμήσεις που αφορούν στο εμπόριο υπηρεσιών, λόγω της έλλειψης διμερών εμπορικών δεδομένων σχετικά με τις υπηρεσίες, οι οποίες όμως αποτελούν μια αυξανόμενη συνιστώσα του παγκόσμιου εμπορίου. Αυτή είναι μια σημαντική αιτία που οι εκτιμήσεις των IFFs από τις αναπτυσσόμενες χώρες, είναι συνήθως υποτιμημένες και όχι υπερτιμημένες. Η έκθεση υπολογίζει το GER για τις 56, από τις 149 αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ δεν περιλαμβάνονται στοιχεία HMN για τη Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Κατάρ. Επιπρόσθετα η έκθεση παρέχει και εκτιμήσεις για πέντε μεγάλες γεωγραφικές περιοχές: την Υποσαχάρια Αφρική, την Ασία, την Αναπτυσσόμενη Ευρώπη, την περιοχή MENA + AP (Μέση Ανατολή, Βόρεια Αφρική, και Αφγανιστάν, Πακιστάν), και το Δυτικό Ημισφαίριο.

4.11. Συγκριτική Ανάλυση Μακροοικονομικών Δεικτών για χώρες ενδιαφέροντος με την Ελλάδα.

Στη συνέχεια θα προβούμε σε μια ανάλυση μακροοικονομικών δεικτών για τις χώρες Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία, Γαλλία, Τουρκία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ρωσία, Κύπρο, Γερμανία σε σύγκριση με την Ελλάδα.

4.11.1. Σύνθεση ΑΕΠ ανα τομέα προέλευσης (GDP Composition by sector of origin).

Τα χρησιμοποιούμενα στοιχεία από το WorldFactbook της CIA μελετάνε τους τρεις (3) τομείς προέλευσης του ΑΕΠ: στον πρωτογενή τομέα (Γεωργία, Αλιεία, Δασοκομία), στο δευτερογενή τομέα (Βιομηχανία) και στον τριτογενή τομέα (Υπηρεσίες). Το 2016 ο Παγκόσμιος μέσος όρος που αφορά τη σύνθεση του ΑΕΠ είναι: (6,40%) από τον πρωτογενή τομέα, (30,40%) από το δευτερογενή τομέα και (62,60%) από τον τριτογενή τομέα, στην Ε.Ε αντίστοιχα (1,60%), (24,80%), (71,10%). Η Κίνα έχει και αυτή μεγαλύτερο ποσοστό στον πρωτογενή τομέα (8,90%), αλλά αρκετά μεγαλύτερο στο δευτερογενή τομέα (40,90%) και σημαντικά μικρότερο στον τριτογενή τομέα (50,20%). Οι ΗΠΑ έχουν το μικρότερο ποσοστό στον πρωτογενή τομέα (1,10%), το μικρότερο στο δευτερογενή τομέα (20,70%) αλλά το μεγαλύτερο στον τριτογενή τομέα (79,50%). Η Ελλάδα σε σχέση με το μέσο παγκόσμιο και την Ε.Ε παρουσιάζει στον πρωτογενή τομέα (4,0%), στη βιομηχανία (15,20%) και στις Υπηρεσίες (80,80%). Ο πρωτογενής τομέας της Ελλάδας βρίσκεται περίπου στα ίδια επίπεδα με αυτά των γειτονικών χωρών όπως είναι η Βουλγαρία με (5,10%), η Ρουμανία με (4,80%), ενώ η Τουρκία καταλαμβάνει το (8,70%) του ΑΕΠ της. Η Ιταλία έχει ένα μικρό ποσοστό της τάξης του (2,20%) όπως και η Κύπρος το ίδιο. βιομηχανία: (19,4%) υπηρεσίες: (78,8%). Η Πορτογαλία στη γεωργία: (2,4%) στη βιομηχανία (21,9%) και στις υπηρεσίες (75,9%). Η Ισπανία στη γεωργία (2,5%) στη βιομηχανία (22,4%) και στις υπηρεσίες (75,1%) . Η Γαλλία έχει στην γεωργία (1,7%) στην βιομηχανία (19,4%) και στις υπηρεσίες (75,8%). Αξιοσημείωτο είναι πως όλες αυτές οι χώρες δηλώνουν αύξηση του ποσοστού τους στην γεωργία, δασοκομία, αλιεία σε σχέση με το έτος 2015 με ποσοστό (80,80%), από τον τομέα της Βιομηχανίας σε ποσοστό (15,20%) και λιγότερο από τον πρωτογενή τομέα σε ποσοστό 4,0%. Σε σύγκριση με το έτος 2015 παρατηρούμε το 2016, οι παραπάνω

χώρες στον πρωτογενή τομέα μικρή αύξηση κατά (0,50%), στο δευτερογενή τομέα σε μείωση κατά (0,70%) και στον τριτογενή τομέα αύξηση κατά (0,20%).

Το ΑΕΠ της Ελλάδας το 2016, προέρχεται κυρίως από τον τομέα των Υπηρεσιών σε, τα προγράμματα βοήθειας στους αγρότες, καθώς και η ανεργία που πλήττει τη χώρα οδήγησαν στην αύξηση του ενδιαφέροντος του πληθυσμού για το πρωτογενή τομέα. με αποτέλεσμα ποσοστά αύξηση του ΑΕΠ που δηλώνουν μεγάλη διαφορά του ΑΕΠ στο τομέα των υπηρεσιών σε σύγκριση με την Ε.Ε. και σε μεγαλύτερη ακόμα από το παγκόσμιο επίπεδο της τάξης του (18,80%). Σύμφωνα με τα παραπάνω οι υπηρεσίες είναι πιο παραγωγικές από την βιομηχανία, γεγονός που αντικατοπτρίζει τις υψηλά προστιθέμενης αξίας υπηρεσίες της ελληνικής οικονομίας (περιλαμβάνει όλες τις δημοσιές υπηρεσίες της επιχείρησης του ιδιωτικού τομέα που παρέχουν υπηρεσίες στις εμπορικές επιχειρήσεις και τις Τράπεζες, ιδιωτικές επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες Τουρισμού, Αθλητισμού, Εκπαίδευσης, Νοσοκομείων, Μεταφορικών Επιχειρήσεων και όλων των Ελευθέρων Επαγγελμάτων..), σε σύγκριση με της χαμηλότερης αξίας υπηρεσίες από άλλες αναδυόμενες αγορές. Συγκεκριμένα η κρίση στην Ελλάδα, τα προγράμματα βοήθειας στους αγρότες, καθώς και η ανεργία που πλήττει τη χώρα οδήγησαν στην αύξηση του ενδιαφέροντος του πληθυσμού για τον πρωτογενή τομέα. Το 2016, η Ελλάδα παρουσίασε ελαφρές βελτιώσεις στο ΑΕΠ και την ανεργία. Η οικονομία παραμένει στάσιμη εξαιτίας των ημιτελών οικονομικών μεταρρυθμίσεων, ενός μαζικού προβλήματος δανεισμού που δεν έχει αποδώσει και της συνεχούς αβεβαιότητας όσον αφορά την πολιτική κατεύθυνση της χώρας. Ορισμένες εκτιμήσεις έθεσαν τη μαύρη αγορά της Ελλάδας στο (20-25%) του ΑΕΠ, καθώς περισσότεροι άνθρωποι σταμάτησαν να αναφέρουν το εισόδημά τους για να αποφύγουν την καταβολή φόρων που σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν αυξηθεί στο (70%) του ακαθάριστου εισοδήματος ενός ατόμου. Τα θέματα αυτά θα εξακολουθήσουν να αποτελούν εμπόδιο για την οικονομία το 2017 και θα καθυστερήσουν περαιτέρω την ανάκαμψη από την οικονομική κρίση.

4.11.2. Ετήσια αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (Real GDP Growth, % Annual) 2000-2015.

Το έτος 2008 στην Ελλάδα παρατηρείται μείωση του αριθμού ανάπτυξης (-0,34%) και στις ΗΠΑ (-0,29%) ενώ παγκοσμίως παρατηρήθηκε ανάπτυξη στην χρονική περίοδο 2000–2008 με αξιοσημείωτη παρατήρηση τη χώρα της Κίνας ενώ η

Ευρωπαϊκή Ένωση, η περιοχή του Ευρώ και οι ΗΠΑ παρουσιάζουν μικρότερο θετικό ρυθμό ανάπτυξης από τον Παγκόσμιο μέσο όρο. Η οικονομική κρίση πλήττει τις Η.Π.Α το 2009 εξαπλώνεται παντού με αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης, εκτός από τη χώρα της Κίνας και του Αζερμπαϊτζάν. Η Κίνα εμφανίζει μείωση της ζήτησης αγαθών από το εξωτερικό, λόγω του τεράστιου μεγέθους της εσωτερικής αγοράς της, ενώ ταυτόχρονα αυτό εξισορροπείται από την εσωτερική αύξηση ζήτησης αγαθών. Από την άλλη στο Αζερμπαϊτζάν γίνονται άμεσες ξένες επενδύσεις (FDIs), η εσωτερική διακυβέρνηση εκδηλώνει ιδιαιτερότητες της και η παραγωγή το φυσικού αερίου φέρουν ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης.

Η Ελλάδα παρουσιάζει το μικρότερο ρυθμό ανάπτυξης (0,19%) για την περίοδο 2000-2015, καθώς από το δεύτερο τρίμηνο του 2008 έχει αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης (από το πρώτο τρίμηνο του 2009 είναι σε ύφεση), οι οποίοι και συνεχίζουν (μικρή εξαίρεση το 2014 με 0,65%) για το 2015 (0,23%) και αναμένεται για το 2017 λόγω αύξησης εισφορών και ασφαλιστικού με συνέπεια, μακροπρόθεσμα να παρουσιάζει συνολικά μηδενικό ή μικρό αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης. Για την περίοδο 2000-2015 η Βουλγαρία παρουσιάζει ανάπτυξη (3,60%) και η Ρουμανία (3,67%) η Τουρκία το 2010 (9,10%) και το 2011 (8,77%), ενώ το 2015 με (3,98%). Σύμφωνα με το δείκτη ανάπτυξης της Ιταλίας, η χώρα βρίσκεται σε ύφεση για πάνω από πέντε έτη, ενώ τα νεότερα στοιχεία τον ρίχνουν πίσω στο (-0,5%) από το (-0,1%) που βρισκόταν στις αρχές του 2014 (1ο τρίμηνο) και που αποτελούσε το καλύτερο τρίμηνο από το 2008 έως σήμερα. Λαμβάνοντας δε υπόψη πως δεν έχει καταφέρει να επιστρέψει στην ανάπτυξη μετά τη κρίση του 2008, η Ιταλία βρίσκεται ουσιαστικά σε ύφεση για πολλά χρόνια - μια κατάσταση που είχε ως αποτέλεσμα τη μερική αποβιομηχανοποίηση της. Η Πορτογαλία παρουσίασε το 2015 (1,59%) και το 2016 (1,4%) ενώ έχοντας υποστεί και αυτή ύφεση και λόγω επιβολής μνημονίου τη 5ετία 2010-2015 παρουσίασε σημαντικές αυξομειώσεις. Το 2010 είχε αύξηση (1,89%) του ΑΕΠ και το 2012 μείωση (-4,028%) λόγω κρίσης και μνημονίου. καθώς η κυβέρνηση πραγματοποίησε περικοπές δαπανών και αυξήσεις φόρων για να συμμορφωθεί με τους όρους ενός πακέτου διάσωσης χρηματοδότησης ΕΕ-ΔΝΤ που υπεγράφη τον Μάιο του 2011. Η Ισπανία και αυτή το 2000 είχε ένα σημαντικό ποσοστό αύξησης (5,289) και συνεχίζει με φθίνουσα πορεία με το ιστορικά χαμηλό ποσοστό (-3,574%) το 2009. Και αυτή η χώρα πληγμένη από την κρίση κάνει προσπάθειες ανάκαμψης, ανεβάζοντας το ποσοστό της ανάπτυξης το 2016 στο εντυπωσιακό (3,24%). Η άλλη

σημαντική χώρα του Νότου, η Γαλλία εμφανίζει το 2000 ποσοστό ανάπτυξης (3,875%) και συνέχισε με μια μικρή μείωση τη 5ετία φτάνοντας το 2005 στο (2,786%), ενώ τα επόμενα χρόνια επηρεασμένη από τη παγκόσμια κρίση το 2009 σημείωσε αρνητικό ποσοστό (2,941%). Το 2016 έχει ανάπτυξη (1,188%) του ΑΕΠ. Με την κατάρρευση της Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008 και την εξάπλωση της κρίσης η γερμανική κυβέρνηση παρενέβη και ψήφισε νόμο για την σταθεροποίηση των αγορών, δίνοντας παράλληλα εγγυήσεις και γενναία οικονομική βοήθεια στις τράπεζες. Αντιδρώντας στην χρηματοοικονομική κρίση οι Κεντρικές Τράπεζες ακολούθησαν μια πολιτική χαμηλών ή και μηδενικών επιτοκίων για να τονώσουν την ανάπτυξη.

4.11.3. Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας 2017 (Global Innovation Index, G.I.I).

Ο Δείκτης Παγκόσμιας Καινοτομίας παρέχει λεπτομερείς μετρήσεις για τις επιδόσεις καινοτομίας 127 χωρών και οικονομιών σε όλο τον κόσμο. Οι 81 δείκτες του διερευνούν ένα ευρύ όραμα της καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένου του πολιτικού περιβάλλοντος, της εκπαίδευσης, των υποδομών και της πολυπλοκότητας των επιχειρήσεων Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Καινοτομίας (GII) το 2017 παγκοσμίως ανάμεσα από 127 οικονομίες, στην πρώτη θέση είναι πάλι η Ελβετία για 8ο συνεχή χρόνο, η Σουηδία στη δεύτερη θέση, το Ηνωμένο Βασίλειο στην τρίτη οι ΗΠΑ στην τέταρτη και το Ηνωμένο Βασίλειο στην 5^η θέση. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 43^η θέση κατάταξης του πίνακα ενώ το 2016 είχε καταλάβει καλύτερη θέση την 38^η με την γειτονική Τουρκία να την ακολουθεί. Η Γερμανία είναι ένατη και η Ελλάδα βρίσκεται στην 43η θέση κατάταξης του πίνακα ενώ το 2016 είχε καταλάβει καλύτερη θέση την 38η με την γειτονική Τουρκία να την ακολουθεί. Η Κύπρος βρίσκεται στην 30η θέση, η Βουλγαρία στην 36η και η Γαλλία βρίσκεται στη 15η θέση παγκοσμίως, η Ισπανία 28η ενώ η Ιταλία 29η, ακολουθεί η Πορτογαλία και στη 31η θέση. Η Ελλάδα ακολουθεί στη 44η θέση. (The global innovation.org.2017 report). Στις μέρες μας για να επιτευχθεί η καινοτομία η οποία καθίσταται δαπανηρή και πολύπλοκη, απαιτούνται στοχευόμενες δράσεις των κυβερνήσεων των κρατών και ιδιαίτερα να δοθεί έμφαση στις ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις. Ιδιαίτερα για την Ελλάδα η οποία αντιμετωπίζει το πρόβλημα της οικονομικής κρίσης θεωρείται επιτακτική ανάγκη να δημιουργηθεί ευνοϊκό κλίμα και να διαμορφωθούν οι κατάλληλες πολιτικές καινοτομίας προκειμένου να έχουμε νέες επενδύσεις. Η

Ελλάδα δεν παρουσιάζει πρόοδο στην προώθηση της καινοτομίας και η ελληνική κρίση μας έκανε να συνειδητοποιήσουμε ότι οι πολιτικοί θεσμοί δεν είναι ικανοί και ώριμοι για να δημιουργήσουν αναπτυξιακούς στόχους της χώρας. Για το λόγο αυτό οι Μιτσόπουλος και Πελαγίδης (2009), υποστηρίζουν ότι το ελληνικό πολιτικό σύστημα οδηγεί σε προσοδοθηρικές συμπεριφορές και στην μη πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων.

4.11.4. Δείκτης της Οικονομικής Ελευθερίας 2017 (Index of Economic Freedom, I.E.F.).

Στην έκθεση του IEF 2017, αναφέρεται ότι παρατηρείται σε παγκόσμιο επίπεδο αύξηση της οικονομικής ελευθερίας για 5^η συνεχή χρονιά, με το συνολικό μέσο όρο να καταγράφει αύξηση κατά (0,5 ποσοστιαίες μονάδες) και με συνολική βαθμολογία (60,9) που είναι η μεγαλύτερη στα 23 χρόνια έκδοσης της έκθεσης.

Οι χώρες του ενδιαφέροντος μας όπως η Ρουμανία βρίσκεται στη 39^η θέση καταλαμβάνοντας 69,7 βαθμούς, η Βουλγαρία 47^η με 67,9, η Τουρκία και η Ελλάδα παρουσιάζουν αύξηση στη συνολική βαθμολογία του IEF του 2017 ενώ η Κύπρος με 67,9 στη 48^η θέση, η Ισπανία με τη Γαλλία πολύ κοντά καταλαμβάνοντας τη 69^η και 72^η ακολουθούν η Πορτογαλία 77^η με 62,6 και η Ιταλία 78^η με 62,5, η Γερμανία 26^η με 73,8 μονάδες. Στην χειρότερη θέση βρίσκεται η Ελλάδα καταλαμβάνοντας την 127 θέση με 55,00 ενώ πέρυσι ήταν στην 138^η με 53,2 και ανήκοντας στην κατηγορία ανελεύθερες οικονομίες. Από τα μακροοικονομικά και στατιστικά δεδομένα της έκθεσης του IEF 2017, παρατηρούμε ότι τη μεγαλύτερη ανεργία παρουσιάζει η Από την άλλη οι ΗΠΑ καταλαμβάνοντας την 17^η και η Γερμανία την 26^η θέση ανήκουν στην κατηγορία των «πολύ ελεύθερες οικονομίες».

Από τα μακροοικονομικά και στατιστικά δεδομένα της έκθεσης του IEF 2017, παρατηρούμε ότι τη μεγαλύτερη ανεργία παρουσιάζει η Ελλάδα (24,9%) με την Ισπανία 21,9 % η Πορτογαλία 12,9% ενώ η Ρουμανία έχει (6,9%) και τη μικρότερη η Γερμανία (4,6 %). Όσον αφορά τον πληθωρισμό, τη χειρότερη επίδοση έχει η Τουρκία (7,7%) λόγω τη πολιτικής αστάθειας που παρουσιάζει η κυβέρνηση Ερντογάν πληγμένη από διαφθορά. Νεποτισμό, ενώ η κυβέρνηση καθορίζει τις τιμές για προϊόντα που παρέχονται από κρατικές επιχειρήσεις και ελέγχει τις τιμές για ορισμένα γεωργικά προϊόντα και ηλεκτρική ενέργεια. Αποπληθωρισμό παρουσιάζουν

η Κύπρος (-1,5%) και η Ελλάδα (-1,1%). Υψηλότερο δημόσιο χρέος έχει η Ελλάδα (178,4% του ΑΕΠ) λόγω δημοσιονομικής κρίσης και χαμηλότερο η Βουλγαρία με (26,9 %) και η Γερμανία με (71%) ως χώρες παραγωγοί πετρελαίου και φυσικού αερίου. Όλες οι παραπάνω χώρες μέλη της Ε.Ε. έχουν τους ίδιους δασμούς (1,5 %), ενώ η Τουρκία το μεγαλύτερο (2,8%). Στη φορολογία εισοδήματος και επιχειρήσεων, τη καλύτερη επίδοση έχει η Βουλγαρία (10% και 10%), η Γερμανία έχει (45% και 15%), η Κύπρος (35% και 12,5%), ενώ η Ισπανία (25% και 33,2%) και τη χειρότερη επίδοση έχει η Γαλλία με (45% και 43%). Η Ελλάδα με πολύ υψηλούς συντελεστές (42% και 26%), δυσχεραίνει τη έναρξη νέων επιχειρήσεων με συνέπεια τη φυγή τους και εγκατάσταση τους σε γειτονικές από εμάς χώρες. Όσον αφορά τη φορολογική επιβάρυνση, την καλύτερη επίδοση παρουσιάζει η Βουλγαρία (26,5%), η Ρωσία έχει (34,8%), η Κύπρος (36,3%) και τη χειρότερη επίδοση η Γαλλία (45,20%) και η Ιταλία (43,6%). Η Ελλάδα έχει με διαφορά τη χειρότερη επίδοση στις κυβερνητικές δαπάνες (56,%) του ΑΕΠ έναντι του (60,61%) που ήτανε το 2015), όπως και η Γαλλία (56,90%), η Πορτογαλία (48,20%), η Ισπανία (43%), ενώ η Ρωσία αρκετά χαμηλότερα (35,8%), η Βουλγαρία (37,2%) με καλύτερη επίδοση έχει η Ρουμανία (34%).

Η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο στην αποκατάσταση της μακροοικονομικής σταθερότητας και στην εφαρμογή των απαραίτητων αρχικών δημοσιονομικών προσαρμογών. Ωστόσο, ο δημόσιος τομέας αντιπροσωπεύει πάνω από το 50% του ΑΕΠ και η χώρα συνεχίζει να αντιμετωπίζει ένα τρομακτικό φορτίο του χρέους και σοβαρή διάβρωση της ανταγωνιστικότητας. Υπάρχουν σοβαρές προκλήσεις σε τομείς όπως οι δημόσιες δαπάνες και η ελευθερία εργασίας. Το δημοσιονομικό έλλειμμα παραμένει περίπου 4% του ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος υπερβαίνει το 170% του ΑΕΠ. Η εξασθένιση της επιχειρηματικής εμπιστοσύνης και η έλλειψη ανταγωνιστικότητας αποτελούν σοβαρά εμπόδια στην οικονομική ανάκαμψη. Η οικονομία, πνιγμένη από ισχυρά δημόσια σωματεία, δεν υποστηρίζει την επιχειρηματικότητα. Η άκαμπτη αγορά εργασίας εμποδίζει την παραγωγικότητα και την αύξηση της απασχόλησης και η διαφθορά εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα. Οι ελληνικοί νόμοι επεκτείνουν την προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας τόσο στους αλλοδαπούς όσο και στους Έλληνες, αλλά δεν προστατεύεται έντονα η προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Το δικαστικό σώμα είναι ανεξάρτητο, αλλά το δικαστικό σύστημα είναι εξαιρετικά αργό. Η διαφθορά παραμένει ένα πρόβλημα στην Ελλάδα. Αν και η επιβολή του

φόρου έχει γίνει πιο ισχυρή τα τελευταία χρόνια, οι αρχές δεν κατάφεραν σε μεγάλο βαθμό να διώκουν τη φοροδιαφυγή από τις οικονομικές ελίτ.

4.11.5. Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας 2016-2017 (Global Competitiveness Index, G.C.I.).

Μετά την οικονομική κρίση του 2007-2009, πολλές κεντρικές τράπεζες και κυβερνήσεις προσχώρησαν στη νομισματική πολιτική για να προσπαθήσουν να ξεκινήσουν την ανάπτυξη. Ωστόσο, τα σχεδόν μηδενικά ή αρνητικά πραγματικά επιτόκια έχουν αφήσει ελάχιστα περιθώρια για την παραδοσιακή νομισματική πολιτική και η ποσοτική χαλάρωση - η διαδικασία αγοράς περιουσιακών στοιχείων και η αύξηση του μεγέθους των ισολογισμών των κεντρικών τραπεζών - οδήγησε σε μικτά αποτελέσματα στην ώθηση της ανάπτυξης. Για να αναπτυχθεί μια οικονομία θα πρέπει να είναι ανταγωνιστική σε όλους τους πυλώνες της. Στον πίνακα του Δείκτη Ανταγωνιστικότητας για το 2016 2017 GCI στην πρώτη θέση βρίσκεται η Ελβετία έχοντας την μεγαλύτερη βαθμολογία (5,81) όπως και τα προηγούμενα χρόνια ακολουθεί η 2^η η Σιγκαπούρη, 3^η οι ΗΠΑ και 6^η η Γερμανία με (5,57), η Γαλλία στην 21^η θέση με (5,20) μονάδες, η Ισπανία στην 32^η με (4,68) και η Πορτογαλία στην 46^η με (4,48). Η Ελλάδα βρίσκεται αρκετά χαμηλά της γενικής κατάταξης του πίνακα στην 86^η θέση με (4,0) και πολύ κοντά η Κύπρος στην 83^η θέση (4,04). Η Βουλγαρία σημείωσε καλύτερη επίδοση κατά 5 θέσεις από το 2015 και βρίσκεται στη 50^η θέση με (4,44 από 4,32) ενώ η Ρουμανία στην 62^η με (4,30 από 4,32). Η δε Τουρκία στην 55^η θέση με (4,39). Η Ελλάδα στον 1ο Πυλώνα Θεσμικά Όργανα – Ιδρύματα, βρίσκεται στην 80^η θέση του παγκόσμιου πίνακα κατάταξης και προηγείται των χωρών του ενδιαφέροντος της περιοχής μας, ενώ η Βουλγαρία στην 97^η, η Ρουμανία στη 92^η, η Τουρκία στη 74^η και η Ρωσία στη 88^η. Στις πρώτες θέσεις δεσπόζουν η Φινλανδία, η Σιγκαπούρη, η Ολλανδία, Σουηδία. Στους πυλώνες Υποδομών, Υγεία – πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Βασικές Απαιτήσεις – Υποδείκτης) και Τεχνολογική Ετοιμότητα, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση του Υποδείκτη Ενισχυτές Απόδοσης βρίσκονται σε αρκετά ψηλά στο πρώτο 5,6, με το 7 να είναι το καλύτερο της γενικής κατάταξης του παγκόσμιου πίνακα. Αυτό δηλώνει πως η χώρα μας έχει υψηλό επίπεδο επιστημονικής και μόρφωσης του εργατικού δυναμικού, που με τις κατάλληλες ενέργειες αξιοποίησης του μπορεί να συντελέσει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της χώρας. Λόγω της κρίσης που πλήττει τη χώρα οι Πυλώνες

της Ανάπτυξης της χρηματοπιστωτικής αγοράς και του μακροοικονομικού περιβάλλοντος υστερούν και κατατάσσουν την Ελλάδα στις 114 και 131 θέσεις. Και τέλος στο Υποδείκτη C Παράγοντες – Καινοτομία η Ελλάδα παρουσιάζει μέτρια απόδοση από (3,03 μέχρι και 3,9). Οι οικονομίες που έχουν κακή απόδοση στο GCI όπως η χώρα μας έχουν ενισχύσει τους ισολογισμούς των κεντρικών τους τραπεζών περισσότερο από τις οικονομίες με τις καλύτερες επιδόσεις στην ανταγωνιστικότητα και παρόλα αυτά οι χώρες με υψηλότερη ανταγωνιστικότητα έχουν ανακάμψει ταχύτερα από την οικονομική κρίση και την επακόλουθη ύφεση, επιφέροντας ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης. Το γεγονός ότι τα νομισματικά κίνητρα ήταν πιο αποτελεσματικά και η ανάπτυξη ήταν υψηλότερη σε πιο ανταγωνιστικές οικονομίες, ανεξάρτητα από τις ακολουθούμενες δημοσιονομικές πολιτικές, υποδηλώνει ότι οι περιορισμοί μπορεί να είναι από την πλευρά της προσφοράς. Η κύρια πρόκληση πολιτικής για τις μη προηγμένες και αναδυόμενες οικονομίες για να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους είναι επομένως η βελτίωση των συνθηκών των επιχειρήσεων ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητά τους. Η καινοτομία, η τεχνολογική σύγκλιση, η ψηφιοποίηση και η πολυπλοκότητα των επιχειρήσεων, που θεωρούνται απαραίτητα μέσα για τη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών για την εξεύρεση νέων τρόπων παραγωγής των πραγμάτων, αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των οικονομικά αδυνάτων χωρών. Είναι σαφές ότι τα νομισματικά κίνητρα δεν επαρκούν για την ανάπτυξη εάν οι οικονομίες δεν είναι ανταγωνιστικές, δεν παρουσιάζουν καινοτομία και δεν κάνουν χρήση των νέων τεχνολογιών. Η καινοτομία και η πολυπλοκότητα των επιχειρήσεων συνδέονται στενότερα με τα επίπεδα του εισοδήματος γενικά, και ιδίως με τις αναπτυσσόμενες οικονομίες και τις οικονομίες που εξάγουν βασικά προϊόντα, από ό, τι παλαιότερα. από το 2010, για αυτές τις δύο ομάδες, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ συσχετίζεται στενότερα με τους τεχνολογικούς πόρους της GCI όσον αφορά την υποδομή, την υγεία και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και τους πυλώνες που σχετίζονται με την αγορά (Αποδοτικότητα των αγορών αγαθών, ανάπτυξη της χρηματοπιστωτικής αγοράς και αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας). Τα αποτελέσματα αυτά δείχνουν πώς οι πηγές παραγωγικότητας εντός των επιχειρήσεων και των μονάδων παραγωγής σχετίζονται με την ικανότητά τους να ενσωματώνουν νέες τεχνολογίες στις διαδικασίες παραγωγής τους και που αλλάζουν τους τρόπους με τους οποίους οι εν λόγω επιχειρήσεις και μονάδες εκτελούν καθήκοντα, Διαδραματίζουν μεγαλύτερο ρόλο από τις επενδύσεις σε βασικό φυσικό και

ανθρώπινο κεφάλαιο και καλά λειτουργούσες αγορές παραγόντων και αγαθών, οι οποίες συχνά θεωρούνται επαρκείς για την αναζωογόνηση της ανάπτυξης. Δείχνει επίσης πώς οι μεταβολές των τιμών που παρατηρούνται από το τέλος του κύκλου των βασικών προϊόντων και η ταχύτερη τεχνολογική αλλαγή δημιουργούν κίνητρα για τις επιχειρήσεις και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να εμπλακούν σε πιο καινοτόμες δραστηριότητες.

4.11.6. Δείκτης Ευκολίας Επιχειρηματικότητας 2017 (Ease Of Doing Business, E.D.B.).

Σύμφωνα με την έκθεση DB 2017, και την δυνατότητα επιλεκτικής σύγκρισης του κανονιστικού πλαισίου επιχειρηματικότητας των κρατών, παρατηρούμε στο σύνολο ευκολίας της επιχειρηματικότητας, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 61^η θέση σε πλήθος 190 χωρών με (68,67 μονάδες). Στη σύγκριση των χωρών μας η Γερμανία βρίσκεται στην 1η θέση και 17^η της γενικής με (78,87 στα 100), ακολουθεί η Πορτογαλία 26^η με (77,40), η Γαλλία 29^η με (76,29), η Ισπανία 32^η με (75,73), η Ρουμανία 36^η με (74,26), η Βουλγαρία 39^η με (73,51), η Ρωσία 40^η με (73,19) και η Κύπρος 45^η με (72,61), ενώ η Τουρκία ακολουθεί τελευταία 69^η με (67,19).

Στο τομέα έναρξης μιας επιχείρησης καλύτερη επίδοση έχει η Ρωσία 26^η με (93,57), ακολουθεί η Γαλλία 27^η με (93,27), η Πορτογαλία με (92,85) 32^η, η Κύπρος 53^η με (91,21), η Ελλάδα με (90,70) 56^η, η Ρουμανία στην 62^η με (89,48) παράλληλα με την Ιταλία με (89,40) και 63^η θέση η Βουλγαρία με (86,82), η Ισπανία 85^η με (86,81) και 82^η την χειρότερη επίδοση έχει η Γερμανία 114^η και (83,42), ενώ στην **ευκολία απόκτησης ηλεκτρικού ρεύματος** αναρριχείται στην 5^η θέση με (98,79). Η Ρωσία 30^η και αυτή με (84,37), ακολουθεί η Πορτογαλία 50^η με (80,72), η Ιταλία με την Ελλάδα διαδοχικά 51^η (80,70) και 52^η (80,57), ενώ πολύ πίσω βρίσκεται η Ρουμανία 134^η με (53,23 μονάδες). Στον **τομέα εγγραφής ιδιοκτησίας** η Ρωσία βρίσκεται στην 9^η θέση με (90,95), ακολουθεί η με (73,04) Ιταλία 24η (81,69), η Ρουμανία 57η με (73,81), η Βουλγαρία 60^η με (55,10) ,η Κύπρος 63^η με (78,80) μονάδες, η Γαλλία στη 100^η με (61,06) και τελευταία η Ελλάδα 141^η με (49,67). **Στην ευκολία πίστωσης** στην ίδια θέση 32^η βρίσκονται η Γερμανία με την Βουλγαρία (70,00) ακολουθεί η Ρωσία 44^η (65,00), η Ρουμανία 54^η με (54,00), η Κύπρος 62^η με (60,00 βαθμούς) και η Ελλάδα αρκετά χαμηλά 82^η με (50,00) μαζί με την Γαλλία ενώ τελευταίες η Ιταλία με τη Πορτογαλία στη 101^η και (54,00) μονάδες.

4.12. Ανακεφαλαίωση.

Για να μπορούμε να μετρήσουμε την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας χρησιμοποιούμε τους παραπάνω δείκτες, και συγκρίνοντας τα αποτελέσματα τους μπορούμε να αξιολογήσουμε τα ευρήματα τους προκειμένου να λάβουμε τα κατάλληλα μέτρα που θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη. Όσον αφορά για την Ελλάδα διαπιστώνουμε ειδικά ότι στους κυρίους τομείς του DB 2017, ότι η βαθμολογία DTF παρουσιάζει μείωση σε όλους τους τομείς (έναρξη επιχείρησης, λήψη άδειας οικοδομής, ευκολία απόκτησης ηλεκτρικού ρεύματος, λήψη πίστωσης,) παρά μόνο παρουσιάζει θετική μεταβολή στο τομέα της, εγγραφής ιδιοκτησίας κατά 3 θέσεις. Παρολαυτά όμως στη γενική κατάταξη των χωρών σε όλους τους παραπάνω δείκτες της οικονομικής μεγέθυνσης βρίσκεται πολύ χαμηλά, δηλώνοντας πως η Ελλάδα υστερεί στο επιχειρηματικό περιβάλλον σε σύγκριση με τις άλλες χώρες κρίνοντας αναγκαία τη λήψη μεταρρυθμίσεων και διαρθρωτικών μέτρων για την δημιουργία προϋποθέσεων της επιχειρηματικότητας. Στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μιας χώρας, όπως στην καινοτομία και στην ελευθερία της, η καινοτομία, η τεχνολογική σύγκλιση, η ψηφιοποίηση και η πολυπλοκότητα των επιχειρήσεων, καθώς και η καταπολέμηση της διαφθοράς, θεωρούνται απαραίτητα μέσα για τη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών για την εξεύρεση νέων τρόπων παραγωγής των πραγμάτων, αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των οικονομικά αδυνάτων χωρών όπως είναι η Ελλάδα.

5. ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

5.1. Εισαγωγή.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα συσχετίσουμε το δείκτη αντίληψης διαφθοράς με τα μακροοικονομικά μεγέθη χρησιμοποιώντας τη παλινδρόμηση της στατιστικής για 42 χώρες της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένης και της Τουρκίας. Για να προσδιορίσουμε τη σχέση εξάρτησης μεταξύ δύο μεταβλητών χρησιμοποιούμε την παλινδρόμηση και τον συντελεστή γραμμικής συσχέτισης ως ένα μέτρο του μεγέθους της γραμμικής συσχέτισης μεταξύ των δύο μεταβλητών. Την ένταση της συσχέτισης των 2 μεταβλητών την ερμηνεύουμε με τον Συντελεστή συσχέτισης χαρακτηρίζοντας τον με τα αστεράκια. (Τα τρία αστεράκια δηλώνουν πολύ ισχυρή συσχέτιση, τα 2 αστεράκια σημαντική συσχέτιση ενώ το 1 αστέρι δηλώνει αδύνατη συσχέτιση.) Η συσχέτιση μπορεί να είναι είτε θετική είτε αρνητική αναλόγως με το πρόσημο του αποτελέσματος. Τα αποτελέσματα υπολογίστηκαν με το πρόγραμμα της στατιστικής STATA.

5.2. Σύγκριση του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς με Δείκτες μακροοικονομικών μεγεθών

Πίνακας 5.1: Συσχέτιση Μεταβλητών Δείκτη CPI 2016 με GDP, GDP annual growth, GDP growth 5yrs, GDP per capita, Income tax rate, Inflation, FDI Inflows, Public Dept. (% of GDP), Tariff rate %.

Variables/ Regressions	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
Dependent Variables									
Corruption Perception Index									
Independent Variables									
GDP	-0,001070 *** (-0,19)								
GDP annual growth		-5.017554 *** (-2.85)							
GDP growth 5yrs			-1.280603 * (-0.40)						
GDP per capita				-0,014703					

				*** (2.05)					
Income tax rate					-1.432079 *** (5.46)				
Inflation						2.285488 *** (4.00)			
FDI Inflows							-0.0008028 *** (-2.81)		
Public Dept. (% of GDP)								-0.1127078 *** (-0,71)	
Tariff rate %									6.523723 *** (4.40)
Constant	46.5942 *** (7.20)	55.29658 *** (9.27)	47.80069 *** (6.68)	93.69772 *** (12.82)	89.49617 *** (9.96)	40.56856 *** (7.68)	54.30928 *** (9.34)	53.22453 *** (4.57)	30.7668 *** (5.44)
Observations	42	42	42	42	42	42	42	42	42
Adjusted R-squared	-0.0241	0.14880	-0.0208	0.5716	0.4129	0.2683	0.1438	-0.0123	0.3094

Η εξαρτημένη μας μεταβλητή που είναι ο Δείκτης αντίληψης διαφθοράς, συγκρίνεται με τις τιμές των ανεξάρτητων μεταβλητών του παραπάνω πίνακα και παρατηρούμε ότι:

Αρχικά προκύπτει ότι υπάρχει πολύ ισχυρή αρνητική συσχέτιση μεταξύ του **Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς** και του **ΑΕΠ**, και του **ετήσιου ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ** αφού και ο συντελεστής είναι αρνητικός. Όσο μεγαλώνουν οι μεταβλητές των **ΑΕΠ** και του ετήσιου ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ, τόσο μειώνεται και η μεταβλητή του δείκτη αντίληψης διαφθοράς για το δημόσιο τομέα και αυτό είναι αποδεκτό αφού Κράτη με υψηλό ΑΕΠ δηλώνουν πολύ χαμηλά επίπεδα αντίληψης διαφθοράς στη διακυβέρνηση της χώρας και το αντίστροφο.

Η τρίτη ανεξάρτητη μεταβλητή **ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ σε 5ετία** έχει και αυτή αρνητικό πρόσημο αλλά παρουσιάζει αρνητική αδύνατη συσχέτιση μεταξύ της διαφθοράς διακυβέρνησης μιας συγκεκριμένης χώρας και τη μεσοπρόθεσμης ανάπτυξης της οικονομικής απόδοσης.

Από τη συσχέτιση του **CPI 2016** και του **κατακεφαλήν εισοδήματος (GDP pc)** (ανεξάρτητης μεταβλητής) βλέπουμε ότι υπάρχει στατιστικά αρνητική σημαντική

συσχέτιση στη σχέση μεταξύ του κατακεφαλήν εισοδήματος και στην καταπολέμηση της διαφθοράς στο Δημόσιο. Όσο μεγαλύτερη διαφάνεια υπάρχει στο Δημόσιο Τομέα τόσο μεγαλύτερο θα είναι κατακεφαλήν εισόδημα για τους κατοίκους της χώρας.

Η συσχέτιση του φόρου εισοδήματος και του δείκτη αντίληψης διαφθοράς δείχνει ότι υπάρχει ισχυρή αρνητική συσχέτιση μεταξύ της καταπολέμησης της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα και στη φορολογία του εισοδήματος. Αν υπάρχει διαφάνεια στο Δημόσιο θα μειώνεται και η φορολογία στο εισόδημα των πολιτών αφού δεν θα υπάρχει απώλεια στα έσοδα του κράτους από το φαινόμενο της διαφθοράς και κατά συνέπεια το κράτος δεν θα προβαίνει σε αύξηση του φλογου εισοδήματος.

Από τη συσχέτιση του δείκτη αντίληψης διαφθοράς και της μεταβλητής του πληθωρισμού παρατηρούμε ότι υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση στη σχέση τους, δηλώνοντας οι χώρες που βρίσκονται σε πολύ υψηλή θέση της παγκόσμιας κατάταξης για την καταπολέμηση της διαφθοράς παρουσιάζουν και πολύ υψηλά επίπεδα πληθωρισμού με αποτέλεσμα να μειώνεται η ελευθερία της οικονομίας με αρνητικές συνέπειες για την οικονομική ανάπτυξη.

Και στη τελευταία μας μεταβλητή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων παρατηρούμε την αρνητική υψηλή συσχέτιση με τη διαφθορά στο δημόσιο φορέα, με συνέπεια οι χώρες που πλήττονται από το φαινόμενο της διαφθοράς, δεν αποτελούν σημεία ενδιαφέροντος και προσέλκυσης νέων άμεσων επενδύσεων από ξένες χώρες.

5.3. Συσχέτιση CPI με Corporate tax rate, Tax Burden GDP, Govern Expenditure % of GDP, Index of Economic Freedom 2017, Business Freedom, Investment Freedom, Ease of doing business, Competitiveness Rank.

Σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα θα συσχετίσουμε το δείκτη αντίληψης Διαφθοράς του 2016 με τα υπόλοιπα μακροοικονομικά μεγέθη του έτους 2017 που συλλέκτηκαν από 42 χώρες της Ευρώπης συμπεριλαμβανομένης και της Τουρκίας, αφού έχουν πρώτα επεξεργαστεί με τον συντελεστή συσχέτισης της παλινδρόμησης.

Πίνακας 5.2: Συσχέτιση CPI με Corporate tax rate, Tax Burden GDP, Govern Expenditure % of GDP, Index of Economic Freedom 2017, Business Freedom, Investment Freedom, Ease of doing business, Competitiveness Rank.

Variables/ Regressions	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Dependent Variables								
Corruption Perception Index								
Independent Variables								
Corporate tax rate	-2.237449 *** (-2.92)							
Tax Burden GDP		-2.206324 *** (-2.93)						
Govern Expenditure % of GDP			-1.148727 *** (-2.17)					
Index of Economic Freedom 2017				-3.431539 *** (-6.43)				
Business Freedom					-2.001666 *** (-4.67)			
Investment Freedom						-1.693449 *** (-7.56)		
Ease of doing business							1.016352 *** (4.75)	
Competitiveness Rank								0.9048733 (7.01)
Constant	89.64406 *** (5.68)	122.446 *** (4.60)	94.49272 *** (4.12)	278.9791 *** (7.65)	195.1527 *** (6.05)	171.1228 *** (10.11)	9.944873 *** (1.14)	4.831908 (0.70)
Observations	42	42	42	42	42	42	42	42
Adjusted R-squared	0.1547	0.1559	0.0833	0.4959	0.3364	0.5782	0.3449	0.5464

Η σχέση μεταξύ του δείκτη αντίληψης διαφθοράς και του δείκτη συντελεστού φορολογίας των εταιριών δηλώνει αρνητική ισχυρή συσχέτιση μεταξύ του συντελεστή φορολογίας για τις επιχειρήσεις και την καταπολέμηση της διαφθοράς στου Δημόσιο Τομέα. Οι χώρες που κατατάσσονται σε χαμηλή θέση του παγκόσμιου πίνακα κατάταξης του CPI 2016 (με κατώτερο - αρνητικό το 100 και ανώτερο - επιθυμητό το 1) θα έχουν και υψηλή φορολογία για τις νέες επιχειρήσεις. Όσο πιο μη

διαφθαρμένος είναι ο Δημόσιος τομέας τόσο θα παρουσιάζει και μικρή φορολόγηση στις επιχειρήσεις.

Η σχέση των **φορολογικών εσόδων του ΑΕΠ** και του δείκτη αντίληψης διαφθοράς, παρουσιάζει μια αρνητική ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των εσόδων που προκύπτουν από τη φορολογία και στην καταπολέμηση της διαφθοράς στο Δημόσιο. Τα φορολογικά έσοδα των Κρατών αυξάνονται όταν μειώνονται τα περιστατικά της διαφθοράς.

Στη συνέχεια παρατηρούμε ακόμη μία αρνητική ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των **Δημόσιων Δαπάνων των Κρατών** και της καταπολέμησης διαφθοράς, αφού τα μικρά ποσοστά διαφθοράς στο Δημόσιο θα δώσουν την δυνατότητα στο Κράτος να αυξήσει το ποσό για τις Δαπάνες για όφελος των πολιτών του.

Από τη συσχέτιση του **CPI 2016 και του IEF 2017**, προκύπτει ότι υπάρχει αρνητική ισχυρή συσχέτιση στη σχέση μεταξύ της ελευθερίας της οικονομίας και της καταπολέμησης της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα. Αν ο δημόσιος τομέας είναι διαφανής, θα υπάρχει κ αύξηση στην ελευθερία της οικονομίας.

Επιπλέον παρατηρείται, αρνητική ισχυρή συσχέτιση και στη συσχέτιση του **δείκτη οικονομικής ελευθερίας με τον δείκτη CPI 2016**. Οι χώρες με υψηλά ποσοστά διαφθοράς στο δημόσιο τομέα, δεν θεωρούνται οικονομικά ελεύθερες, δεν προσφέρουν υγιές επιχειρηματικό περιβάλλον, για περισσότερες επενδύσεις.

Η σχέση μεταξύ του **δείκτη ελευθερίας των επιχειρήσεων** και του **δείκτη καταπολέμησης της διαφθοράς** παρουσιάζει αρνητική ισχυρή συσχέτιση αφού η αδιαφάνεια στο δημόσιο τομέα, περιορίζει και την δραστηριότητα των επιχειρήσεων. Παράλληλα και στη σχέση του **δείκτη ελευθερίας επενδύσεων με το CPI 2016** συναντάμε **την αρνητική συσχέτιση** μεταξύ της ελευθερίας των επενδύσεων και της διαφθοράς στο δημόσιο. Σένα διεφθαρμένο δημόσιο τομέα δεν μπορούν να αναπτυχθούν επενδύσεις.

Στη σχέση των δεικτών του **δείκτη οικονομικής ελευθερίας IEF 2017 Ease of doing business 2017 και του CPI 2016** υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση με την

καταπολέμηση της διαφθοράς. Ο υγιής διαφανής δημόσιος τομέας θα προσελκύσει την έναρξη δραστηριότητας νέων επιχειρήσεων από ξένα Κράτη.

Και στη τελευταία σχέση του **δείκτη Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας GCI 2017 και του CPI 2016** παρατηρούμε την θετική ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας και της καταπλέμησης της διαφθοράς στο Δημόσιο. Όταν η χώρα παρουσιάζει διαφάνεια στους Φορείς της, θα έχει μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα και κατά συνέπεια μεγαλύτερη ανάπτυξη.

5.4. Συμπεράσματα

Τίθεται το ερώτημα, αν η αιτιότητα μεταξύ διαφθοράς και του επιπέδου οικονομικής απόδοσης, απορρέει από το βαθμό της διαφθοράς ή υπάρχει αντιστροφή αιτιότητας και καθορίζεται από την οικονομική απόδοση (reversecausality). Η πλειοψηφία των ειδικών υποστηρίζει ότι η αιτιότητα λειτουργεί κατά κύριο λόγο από τη διαφθορά προς τη μείωση της οικονομικής απόδοσης και ανάπτυξης. Το δεύτερο ερώτημα μπορεί να ερμηνευτεί με τη διαπίστωση ότι οι υψηλής ποιότητας θεσμοί διακυβέρνησης που καθίστανται απαραίτητοι για τη καταπολέμηση της διαφθοράς, προϋποθέτουν υψηλό επίπεδο μόρφωσης και τεχνογνωσίας ανθρώπινου κεφαλαίου, ενώ οι οικονομίες με χαμηλό εισόδημα δυσχεραίνουν να αποκτήσουν αλλά και να διατηρήσουν.) Ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας, είναι σημαντικό να γίνονται προσπάθειες για την άσκηση της δημοκρατικής διακυβέρνησης και τη μείωση της διαφθοράς. Αυτή η άσκηση της σωστής διακυβέρνησης θα φέρει την περαιτέρω ανάπτυξη, η οποία στη συνέχεια θα παρέχει τους απαραίτητους πόρους για την εκ νέου βελτίωση της ποιότητας διακυβέρνησης δημιουργώντας έναν «ενάρετο κύκλο» (virtuouscircle).

Συμπερασματικά διαπιστώνουμε ότι σύμφωνα με τα παραπάνω αποτελέσματα και σύμφωνα με (OECD/G20,2013) η σχέση μεταξύ του δείκτη της διαφθοράς και της οικονομικής απόδοσης εξαρτάται και από την επίδραση της πολιτικής που χαράζει κάθε χώρα στην άσκηση των εξουσιών της.

6. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΟΡΦΩΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.

6.1. Εισαγωγή.

Η καταπολέμηση του φαινομένου της διαφθοράς καθιστά αναγκαία τη λήψη κατάλληλων μέτρων και νόμων ώστε να εδραιωθεί η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης μεταξύ Κράτους και Πολιτών, η αποτελεσματική και χρηστή λειτουργία των θεσμών καθώς και η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος της χώρας.

6.2. Νομοθεσία για την καταπολέμηση της διαφθοράς

Στην Ελλάδα το νομοθετικό πλαίσιο που βρίσκεται σε ισχύ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, στον Ποινικό Κώδικα και σε επίπεδο διοικητικού ελέγχου, προέρχεται και από ενσωμάτωση διεθνών νομοθετημάτων. Συγκεκριμένα :

- ✓ Ν.2957/2001. Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για θέματα Αστικού Δικαίου περί διαφθοράς.
- ✓ Ν.3650/2007. Σύμβαση για τα θέματα Ποινικού Δικαίου για τη Διαφθορά.
- ✓ Ν.3666/2008. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς.

6.2.1. Μέτρα κατά της διαφθοράς που ισχύουν.

- Το σύστημα ηλεκτρονικής συνταγογράφησης των φαρμάκων.
- Το σύστημα ηλεκτρονικής απογραφής των Δημοσίων Υπαλλήλων
- Το διπλογραφικό σύστημα της καταγραφής των οικονομικών των ΟΤΑ α' και β' βαθμού.
- Ο Ν.3812/2009. Αναμόρφωση συστήματος προσλήψεων στο δημόσιο τομέα και άλλες διατάξεις. Οι προσλήψεις στο Δημόσιο Τομέα πραγματοποιούνται μόνο με την ευθύνη του ΑΣΕΠ.
- Ο Ν.3839/2010. Σύστημα επιλογής προϊσταμένων οργανικών μονάδων με αντικειμενικά και αξιοκρατικά κριτήρια.
- Ο Ν.3841/2010. Επιλογή δικαστικών λειτουργών στις κορυφαίες θέσεις της Δικαιοσύνης και επαναφορά του αυτοδιοίκητου των δικαστηρίων.
- Ο Ν.3852/2010. Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης στον οποίο αναφέρεται ο έλεγχος διαφόρων θεμάτων η διαφάνεια και το πολιτικό χρήμα.

- Ο Ν. 3861/2010. Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο "Πρόγραμμα Διαύγεια" και άλλες διατάξεις.
- Ο Ν.3849/2010. Τροποποίηση του ν. 3213/2003, διατάξεων του Ποινικού Κώδικα που αφορούν εγκλήματα σχετικά με την Υπηρεσία και άλλες διατάξεις.(δωροδοκία, απιστία, παράβαση καθήκοντος).
- Ο Ν.3882/2010. Εθνική Υποδομή Γεωχωρικών Πληροφοριών - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2007/2/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Μαρτίου 2007 και άλλες διατάξεις. Τροποποίηση του ν. 1647/1986 «Οργανισμός Κτηματολογίου που θεσπίζει την ελεύθερη διάθεση γεωχωρικών δεδομένων.
- Ο Ν. 3900/2011. Εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης και άλλες διατάξεις.
- Ο Ν.3943/2011. Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, στελέχωση των ελεγκτικών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών.
- Ο Ν.3961/2011. Τροποποίηση του ν. 3126/2003 για την ποινική ευθύνη των Υπουργών και άλλες διατάξεις.
- Ο Ν.3978/2011. Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Υπηρεσιών και Προμηθειών στους τομείς της Άμυνας και της Ασφάλειας - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2009/81/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.
- Ο Ν. 3979/ 2011. Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις, που αποσκοπεί στην προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε όλο το εύρος του δημοσίου τομέα, των ΟΤΑ, αλλά και των ελεγχόμενων από το κράτος ΝΠΙΔ. Δυνάμει του εν λόγω νόμου, τίθενται στη διάθεση των πολιτών, των επιχειρήσεων και των φορέων του δημοσίου τομέα, τεχνολογικά μέσα και θεσμικές ευχέρειες που μειώνουν τις απαιτήσεις αυτοπρόσωπης παρουσίας για την διεκπεραίωση μιας υπόθεσης και ελαχιστοποιούν τον απαραίτητο χρόνο για την ολοκλήρωση των διοικητικών διαδικασιών. Ταυτόχρονα μειώνονται οι πιθανότητες εμφάνισης φαινομένων παράνομης συναλλαγής και διαφθοράς, καθώς όχι μόνο αποπροσωποποιείται η παροχή της δημόσιας υπηρεσίας, αλλά καταγράφονται αναλυτικά οι διαδικασίες και η διεκπεραίωση, ώστε να είναι εφικτός ο έλεγχος της νομιμότητάς τους. Περαιτέρω, θεσπίζεται η μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων για πολίτες και επιχειρήσεις, ενώ ρυθμίζεται και ηλεκτρονική επικοινωνία και συναλλαγή μεταξύ φορέων του δημοσίου τομέα,

με αποτέλεσμα να μειώνεται το λειτουργικό κόστος και ο απαιτούμενος χρόνος για την ολοκλήρωση μιας διαδικασίας.

- Ο Ν. 4013/2011 Σύσταση ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων και Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων.
- Ο Ν.4412/2016 Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ).

6.3. Νομοθεσία για το φαινόμενο της διαφθοράς στην Ευρώπη.

Σύμφωνα με το έγγραφο εργασίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχε ήδη δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο ζήτημα της καταπολέμησης της διαφθοράς με τη σύμβαση (που εγκρίθηκε βάσει του τότε άρθρου Κ.3 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση) κατά της διαφθοράς στην οποία εμπλέκονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τη σειρά του, απεφάνθη σχετικά με την εν λόγω ανακοίνωση στο ψήφισμά του της 4ης Δεκεμβρίου 2003 στο οποίο τόνισε την πρόοδο και τις ελλείψεις του κοινοτικού και του διεθνούς νομοθετικού πλαισίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Αργότερα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρενέβη με νέα ανακοίνωση την οποία ανακοινώνει την περιοδική υποβολή μιας «Έκθεσης καταπολέμησης της διαφθοράς» η οποία δημοσιεύθηκε το 2013 και για κάθε δύο έτη - με στόχο την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των παρεμβάσεων που πραγματοποιούν τα κράτη μέλη για την καταπολέμηση της διαφθοράς καθώς και την προώθηση μιας μεγάλης πολιτικής δέσμευσης στον τομέα, μαζί με την αμοιβαία ενημέρωση ομότιμων και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τη σειρά του, ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς, στο οποίο τονίζεται η οικονομική και κοινωνική σημασία του φαινομένου και υπογραμμίζεται ότι η οικονομική ανάκαμψη των κρατών μελών που έχουν πληγεί από την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση παρεμποδίζεται από τη διαφθορά. Με το ψήφισμα αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν περισσότερη διαφάνεια

καταρτίζοντας κώδικες συμπεριφοράς ή βελτιώνοντας τους ήδη υπάρχοντες, ώστε να περιέχουν τουλάχιστον σαφείς κανόνες σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων, ενώ θα αναλαμβάνεται δράση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης της διαφάνειας και της εποπτείας των χρηματοδοτήσεων.

6.4. Η συμβολή των Διεθνών Οργανισμών.

Η διαφθορά ως ένα παγκόσμιο φαινόμενο με επικίνδυνες συνέπειες για τις οικονομίες των Κρατών αποτέλεσε αιτία σύστασης Οργανισμών για την καταπολέμησης της αλλά και λήψη κατάλληλων μέτρων από ήδη υπάρχοντων Φορέων και Οργανισμών. Μία πληθώρα διεθνών οργανισμών όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.), ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), η Διεθνής Διαφάνεια, η Παγκόσμια Τράπεζα, η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) και το Συμβούλιο της Ευρώπης, ασχολούνται συστηματικά με τη διαφθορά και μάχονται κατά αυτή. Αποτέλεσμα αυτής της πραγματικά εντυπωσιακής παγκόσμιας δραστηριοποίησης είναι η δημιουργία ενός ευρύτατου συμβατικού πλαισίου, τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε διεθνές επίπεδο, που αποσκοπεί στην ενοποίηση των εθνικών πρακτικών και των μεθόδων δράσης τους.

Συγκεκριμένα στο Συμβούλιο της Ευρώπης και στην απόφαση (97) 24 (της 6ης Νοεμβρίου 1997) με την οποία υιοθετήθηκαν είκοσι κατευθυντήριες αρχές για την αντιμετώπιση της διαφθοράς και τη χρήση ποινικών, διοικητικών και αστικών μέτρων για την υλοποίηση του στόχου αυτού. Αξίζει να σημειωθεί η κατοχύρωση της αρχής της φανεράς δράσης της διοίκησης, ιδίως στο πεδίο των δημοσίων συμβάσεων, της καθιέρωσης δημοσιονομικών ελέγχων, της ύπαρξης αποτελεσματικών ενδίκων βοηθημάτων του θιγόμενου από τη διαφθορά πολίτη, της ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών και της επισήμανσης των στενών σχέσεων μεταξύ διαφθοράς και οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και άλλων μορφών εγκληματικής δράσης. Επιπλέον, σύμφωνα με την έβδομη αρχή τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να προβλέψουν ειδικευμένα πρόσωπα ή φορείς για την καταπολέμηση της διαφθοράς και να τα εξοπλίσουν με κατάλληλα και αναγκαία μέτρα και εκπαίδευση, προκειμένου να ασκήσουν τα καθήκοντά τους.

Εντονότερο βαθμό δέσμευσης των κρατών παρέχει η Ποινική Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Διαφθορά (Criminal Law Convention on Corruption) που υπογράφηκε από τα 14 κράτη-μέλη την 1.7.2002 και που προβλέπει - στο άρθρο 20 - την υποχρέωση των κρατών-μελών να υιοθετήσουν τα αναγκαία μέτρα για την ειδίκευση προσώπων και υπηρεσιών κατά της διαφθοράς και την ανεξαρτησία αυτών.

Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική είναι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς (The United Nations Convention against Corruption) που υπογράφηκε τον Δεκέμβριο του 2003 και αποτελεί την πρώτη παγκόσμια προσπάθεια για την κοινή αντιμετώπιση της διαφθοράς.

Η καθιέρωση αρχών και προτύπων πραγματοποιείται από ειδικευμένους μηχανισμούς παρακολούθησης που - λειτουργώντας στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών - ελέγχουν την εφαρμογή των αρχών, των προτύπων και των κανόνων αυτών. Ο σημαντικότερος ίσως μηχανισμός παρακολούθησης είναι η ομάδα κρατών GRECO (Group of States against Corruption), η οποία λειτουργεί από το 1999 στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης και στην οποία συμμετέχει και η Ελλάδα. Σκοπός της είναι η βελτίωση της ικανότητας των κρατών-μελών της στην καταπολέμηση της διαφθοράς μέσω της παρακολούθησης της υλοποίησης των είκοσι αρχών και της εφαρμογής των διεθνών συμβάσεων, συστάσεων και οδηγιών, στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσης κατά της Διαφθοράς, που υιοθετήθηκε το 1996 από την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Μέσω μιας οριζόντιας διαδικασίας αξιολόγησης και μιας διαδικασίας συμμόρφωσης, η GRECO εκτιμά τη λήψη των επιβαλλόμενων μέτρων, κάνει συστάσεις για την περαιτέρω προώθηση νομοθετικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων και μέτρων και στη συνέχεια ελέγχει την εφαρμογή των συστάσεων αυτών.

Την ανάγκη ύπαρξης συντονιστικού οργάνου κατά της διαφθοράς τονίζει και η Έκθεση Αξιολόγησης για την Ελλάδα του πρώτου κύκλου αξιολόγησης του Ο.Ο.Σ.Α. αναφορικά με την εφαρμογή της Σύμβασης για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές. Άλλοι εξειδικευμένοι φορείς που δραστηριοποιούνται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών είναι η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (Office Européen de Lutte Anti-Fraude - OLAF), αποστολή της οποίας είναι η προστασία των οικονομικών

συμφερόντων της Ε.Ε., η καταπολέμηση της απάτης, της διαφθοράς, και κάθε άλλης παράτυπης δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων των παραπτώματων εντός των ευρωπαϊκών οργάνων , το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, το γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (United Nations Office on Drugs and Crime - UNODC), η Ομάδα Ειδικών στη Διαφθορά της INTERPOL (INTERPOL Expert Group on Corruption - IGEC) κλπ.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ιδιαίτερα η πολύ σημαντική συνδρομή στην καταπολέμηση της διαφθοράς από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, όπως η Διεθνής Διαφάνεια, από τη διεθνή επιχειρηματική κοινότητα με τη θέσπιση Κωδίκων Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας.

6.5. Μέτρα – Προτάσεις καταπολέμησης Διαφθοράς.

Οι διεθνείς οργανισμοί, οι κυβερνήσεις των Κρατών και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις διακηρύσσουν πόσο σημαντικός είναι ο σκοπός της καταπολέμησης της διαφθοράς, για την ανάπτυξη των Κρατών και την ομαλή λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών, ενώ προκειμένου να επιτευχθεί υποστηρίζουν ότι απαιτείται συστηματική και συντονισμένη προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου μέσω μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής. Οι λύσεις που προτείνονται στη διεθνή βιβλιογραφία και από διάφορους Οργανισμούς καταπολέμησης της συναρτώνται άμεσα με τον προσδιδόμενο κάθε φορά ορισμό, τις αιτίες, τις μορφές και τις επιπτώσεις της διαφθοράς, καθώς επίσης και τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε τοπική κοινωνία και κράτος. Παρακάτω θα παρουσιασθούν προτάσεις και μέθοδοι καταπολέμησης του φαινομένου της διαφθοράς.

Επιπλέον κρίνεται αναγκαίο να σημειωθεί ότι, λόγω της πολύπλευρης φύσης της διαφθοράς, απαιτείται μία στρατηγική η οποία δε θα επικεντρώνεται μόνο ή κυρίως στην κατασταλτική δράση, ή θα αγνοεί τις παραμέτρους της πρόληψης της διαφθοράς και της εκπαίδευσης των πολιτών, αλλά θα δραστηριοποιείται σύμφωνα και λαμβάνοντας υπόψη των παραπάνω.

Όσον αφορά στην πρόληψη, τα μέτρα πρέπει να αποσκοπούν στην απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών, τη μείωση της γραφειοκρατίας, την αποτελεσματική

διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, την σωστή ενημέρωση των πολιτών από τα Μ.Μ.Ε, στην εδραίωση της αξιοκρατίας και τη διαφάνεια της δράσης των κρατικών οργάνων. Η δραστική καταστολή του φαινομένου προϋποθέτει την αποτελεσματική λειτουργία των ελεγκτικών, διωκτικών και κατασταλτικών μηχανισμών, τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας των θεσμών, την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης και της δημόσιας λογοδοσίας, τη βελτίωση της σαφήνειας της νομοθεσίας, την απλοποίηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, το περιορισμό της επαφής με τον ανθρώπινο παράγοντα μέσω της υιοθέτησης της ηλεκτρονικής διεκπεραίωσης των συναλλαγών, αλλά και την εντατικοποίηση των ελέγχων, καθώς μπορούν να επιφέρουν ορατά και άμεσα αποτελέσματα. Άξιο σημείωσης είναι και το θέμα γενικότερης παιδείας και κουλτούρας των πολιτών, μίας παιδείας και εκπαίδευσης βασισμένης στις αξίες της δημοκρατίας, της διαφάνειας, της αξιοκρατίας και της υπεροχής του συλλογικού – έναντι του ατομικού – συμφέροντος. Σύμφωνα με αναφορά της Παγκόσμιας Κεντρικής Τράπεζας η αποτελεσματική στρατηγική καταπολέμησης της διαφθοράς θα πρέπει να διεισδύει και να κατανοεί πέραν των συμπτωμάτων της διαφθοράς, τις βαθύτερες αιτίες αυτής, ώστε να λαμβάνονται μέτρα πριν την εκδήλωση του φαινομένου όπως:

- Η αύξηση της πολιτικής λογοδοσίας-υπευθυνότητας (political accountability): Η λογοδοσία εξαρτάται άμεσα από την αποτελεσματικότητα των αντίστοιχων οργανισμών και φορέων και τη δυνατότητα επιβολής ποινών. Τα λαμβανόμενα μέτρα από το Κράτος πρέπει να αποσκοπούν στον πολιτικό ανταγωνισμό (συμμετοχή περισσότερων κομμάτων, αναλογικός εκλογικός νόμος), στη διαφάνεια του συστήματος χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων και την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου.
- Ενδυνάμωση της συμμετοχής της Κοινωνίας των Πολιτών: Ο αποκαλούμενος «τρίτος τομέας», να παρέμβει ουσιαστικά στη διαμόρφωση και προώθηση σχεδίων δράσης και καλών πρακτικών για το φαινόμενο της διαφθοράς στις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της δημοκρατίας και των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η ελευθερία έκφρασης, η ελευθερία του συνέρχεσθαι, το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, η ελευθερία των ΜΜΕ, η χρήση των ΤΠΕ, η ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Παράλληλα αναγκαία κρίνεται και η ενημέρωση των πολιτών

για την έννοια της διαφθοράς των αιτιών αλλά κυρίως των συνεπειών της στην καθημερινή τους ζωή.

- Η Δημιουργία ενός ανταγωνιστικού ιδιωτικού τομέα αποτρέπει την εμφάνιση της διαφθοράς. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη φιλελευθεροποίηση των οικονομικών συστημάτων (π.χ. απορρύθμιση), με την ενίσχυση του ανταγωνισμού (π.χ. αντιμονοπωλιακοί νόμοι), με την προώθηση μεταρρυθμίσεων (π.χ. αναφορικά με τις δημόσιες επιχειρήσεις), την ενθάρρυνση δημιουργίας ενώσεων επιχειρήσεων και επιχειρηματιών, τη δράση των επιμελητηρίων, την αποφυγή της δωροδοκίας, με τη παροχή κινήτρων για την έναρξη νέων επιχειρήσεων, με τα ισχυρά συστήματα εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης όπου ο ιδιωτικός τομέας έχει ως εργαλεία να αντιμετωπίσει τα φαινόμενα διαφθοράς κλπ.
- Η ανεξαρτησία του δικαστικού κλάδου και η επικύρωση διεθνών συμβάσεων (και η έμπρακτη συμμόρφωση με τις διατάξεις αυτών), η ψήφιση νόμων κατά της διαφθοράς, της δωροδοκίας και του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» (money laundering) και η σύσταση ανεξάρτητων αρχών, ειδικών φορέων, υπηρεσιών ελέγχου και μηχανισμών, η προστασία των πολιτών για μαρτυρίες και καταγγελίες περιστατικών διαφθοράς (Ombudsman) θα περιορίσουν τη δυνατότητα κατάχρησης της εξουσίας.
- Η βελτίωση της διοίκησης του Δημόσιου Τομέα (Public Sector Management): Η αναδιοργάνωση του δημόσιου τομέα και η εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών μπορεί να επιτευχθεί όπως μέσω της χρήσης των νόμων και εγκυκλίων της διαφάνειας. Επιπλέον, η συνεχής εξέλιξη του Δημόσιου μπορεί να υλοποιηθεί μέσω της λογοδοσίας και της αποκέντρωσης, με τη συμμετοχή των πολιτών στη σύνταξη και διαχείριση των προϋπολογισμών των φορέων, με τη προώθηση της αξιοκρατίας στην πρόσληψη υπαλλήλων, με το σύστημα αξιολόγησης των δημοσίων υπαλλήλων, της αύξησης των απολαβών τους με βάση την απόδοση τους. Η παροχή δυνατοτήτων και ευκαιριών συνεχούς εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των υπαλλήλων, η δημιουργία εσωτερικών συστημάτων ελέγχου και ενός ανεξάρτητου εποπτικού οργάνου και η σύνταξη κωδικών δεοντολογίας που να επιβραβεύουν την ακεραιότητα, την εντιμότητα και την υπευθυνότητα, μειώνουν τις ευκαιρίες και τα κίνητρα των κρατικών υπαλλήλων για διαφθορά.

Εκτός των αναφερθεισών μεθόδων, προτείνονται η απλοποίηση των διοικητικών συστημάτων, ο έλεγχος της περιουσιακής κατάστασης δημοσίων υπαλλήλων, η λήψη πρωτοβουλιών σχετικά με το (whistle blowing) (η θέσπιση μέτρων για την προστασία πολιτών ή και δημοσίων υπαλλήλων σε περίπτωση αναφοράς και καταγγελίας πράξεων διαφθοράς ή η παροχή υποστηρικτικής βοήθειας και συμβουλών σε αυτούς που τους προτάσσεται μια διεφθαρμένη πράξη), η άρση ασυλίας των πολιτικών προσώπων και των δικαστών, και τέλος η πρόβλεψη διαδικασιών για την αναγκαστική υποχρέωση επιστροφής των «κλεμμένων κεφαλαίων» (stolen assets).

Επίσης, δεδομένου ότι η διαφθορά βρίσκεται σε ένα φαύλο κύκλο αλληλεξάρτησης και αλληλοτροφοδότησης με τη φτώχεια, και πλήττει περισσότερο τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα και τις αναπτυσσόμενες χώρες, απαιτείται η λήψη αναδιανεμητικών πολιτικών και προγραμμάτων χρηματοδότησης.

6.6. Ανακεφαλαίωση- Κόστος και οι συνέπειες της διαφθοράς.

Η διαφθορά αποτελεί ένα πολυσύνθετο φαινόμενο, με πολλαπλές επιπτώσεις σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Σε επίπεδο εθνικής οικονομίας, η διαφθορά συνεπάγεται κακή διαχείριση των περιορισμένων πόρων του κράτους και διασπάθιση του δημοσίου χρήματος, με συνέπεια να υποβαθμίζεται η ποιότητα των παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών. Ακόμα, πλήττει την αξιοπιστία μιας χώρας και αποτελεί αντικίνητρο για τις επενδύσεις, καθώς εξαιτίας της αυξάνεται το λειτουργικό κόστος, το ρίσκο και η αβεβαιότητα. Τέλος, υπονομεύει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο πολιτικό σύστημα και τους θεσμούς και κατά συνέπεια κλονίζει το κράτος δικαίου, με πολλαπλές περαιτέρω κοινωνικοπολιτικές συνέπειες. Σε επίπεδο επιχείρησης, η συμμετοχή σε φαινόμενα διαφθοράς πλήττει τη φήμη, προκαλεί ποινικές επιπτώσεις και άλλους νομικούς κινδύνους και οικονομική ζημιά (στην περίπτωση επιβολής προστίμων), αυξάνει το λειτουργικό κόστος, πλήττει την αφοσίωση και πίστη του προσωπικού, διαμορφώνει αρνητική εταιρική νοοτροπία και κουλτούρα και προκαλεί αποκλεισμό από πιθανές επιχειρηματικές ευκαιρίες. Ακόμα, η διαφθορά στρεβλώνει το επιχειρηματικό περιβάλλον και προκαλεί αθέμιτο ανταγωνισμό, επομένως κάθε επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε ένα κλάδο στον οποίο λαμβάνουν χώρα συμβάντα διαφθοράς παρουσιάζει μειωμένα έσοδα και απώλεια τζίρου (π.χ. απώλεια ενός έργου διότι κάποιος ανταγωνιστής ανέλαβε ένα έργο δωροδοκώντας). Όπως σημειώνει η προαναφερθείσα μελέτη «Κατάρτιση

Ολοκληρωμένης Στρατηγικής Καταπολέμησης της Διαφθοράς μέσα από τη Διεθνή και Εθνική Εμπειρία», η διαφθορά στον δημόσιο τομέα, ειδικότερη μορφή της οποίας είναι η διαπλοκή, εκτός από την οικονομική ζημία, προκαλεί διάχυτη δυσλειτουργία του κράτους και γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού. Τούτο επιτείνει τα φαινόμενα κακοδιοίκησης και αδιαφάνειας των κρατικών λειτουργιών, τα οποία όμως οφείλονται και σε άλλες αιτίες, όπως είναι η μη αξιοκρατική επιλογή του προσωπικού των δημοσίων υπηρεσιών, η ανεπαρκής εκπαίδευση αυτού, η επιλογή διευθυντικών στελεχών με πολιτικά κριτήρια, και, κυρίως, η εκ μέρους των περισσότερων υπαλλήλων αδιαφορία για την εκτέλεση του υπαλληλικού καθήκοντος. Οι επιπτώσεις των ανωτέρω είναι ιδιαίτερες επιβλαβείς τόσο στη λειτουργία του κράτους, όσο και στον ιδιωτικό τομέα, με επιβαρυντικές συνέπειες για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την εν γένει κοινωνική και πολιτισμική εξέλιξή της.

Η καταπολέμηση της διαφθοράς μπορεί να συντελεστεί, με μια πιο συνετή διαχείριση διαφόρων χρηματοδοτικών πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Κρατικών υπόψη για τον σκοπό αυτό, πρέπει να ενθαρρυνθεί η εκπαίδευση των εθνικών δημοσίων διοικήσεων και των αστυνομικών δυνάμεων, καθώς επίσης και η αναζήτηση αποτελεσματικών συνεργειών με τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.1. Εισαγωγή

Η διαφθορά αποτελεί ένα σύνθετο και πολυδιάστατο φαινόμενο που κάνει την εμφάνιση της από τις πρώτες κιόλας μορφές οργάνωσης της ανθρώπινης κοινωνίας ενώ συνδέεται άμεσα με τη διάβρωση των αρχών και αξιών που αποτελούν τη βάση ενός πολιτικού συστήματος (Ποταμιανός, 2001).

Σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το φαινόμενο της διαφθοράς εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την κοινωνία την οικονομία και την πολιτική στο σύνολο της. Στον παγκόσμιο χάρτη φαίνεται ότι πολλές χώρες αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της διαφθοράς με συνέπεια τη μη αύξηση της οικονομική τους ανάπτυξης, την υπονόμευση των δημοκρατικών θεσμών, της κοινωνικής δικαιοσύνης, του Κράτος δικαίου. Τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν έμειναν αλώβητα από αυτό το φαινόμενο, διαφοροποιείται ως προς το είδος και την έκτασή της από τη μια χώρα στην άλλη, ενώ επηρεάζει όλα τα κράτη μέλη.

Η Διεθνής Διαφάνεια (Transparency International) αποτελεί μια παγκόσμια οργάνωση η οποία ασχολείται με συγκεκριμένες δράσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς και τη σωστή λειτουργία των θεσμών των χωρών. Οι δράσεις αυτές αφορούν κυρίως την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών για τους κινδύνους που εγκυμονεί η διαφθορά ως συνέπεια της την υπονόμευση της δημοκρατίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης. Ταυτόχρονα η Διεθνής Διαφάνεια συλλέγει στοιχεία και προβαίνει σε έρευνες ενημερώνοντας τις χώρες για το φαινόμενο της διαφθοράς.

7.2. Συμπέρασμα για το δείκτη Αντίληψης διαφθοράς, δείκτη Πληρωτών δωροδοκίας, Παγκόσμιο βαρόμετρο διαφθοράς.

Οι κύριοι δείκτες που μετρούν την διαφθορά από τους οποίους συλλέγουμε στοιχεία και αποτελέσματα για το επίπεδο διαφθοράς των Κρατών είναι:

Ο CPI, μας δηλώνει την βελτίωση και τη δυσμενή αντίληψη για το επίπεδο της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα και όχι την ποσοτική αύξηση ή μείωση της διαφθοράς. Ο ρόλος του CPI είναι η παρουσίαση της υπάρχουσας αντίληψης για την ορθή ή μη λειτουργία των θεσμών

των Κρατών, ώστε να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα και να προβούν σε κατάλληλες ενέργειες και δράσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Οι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά αντίληψης της διαφθοράς όπως η Δανία, η Φιλανδία, η Σουηδία, η Νέα Ζηλανδία και οι Κάτω Χώρες έχουν την αντίληψη ότι το μέγεθος της διαφθοράς είναι μικρό στους εγχώριους τους τομείς ιδιωτικό, δημόσιο, πολιτικής, οικονομίας), αξιολογούμενων μεταξύ των 177 χωρών που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του CPI ενώ η Ελλάδα στην πιο πρόσφατη μέτρηση του 2016 βρίσκεται στη 69η θέση με 46 πόντους στους 100.

Ο δεύτερος σημαντικός δείκτης διαφθοράς είναι ο Δείκτης Πληρωτών Δωροδοκίας. Η έρευνα που έγινε το 2011 για τον συγκεκριμένο δείκτη και τα στοιχεία που συλλέχτηκαν αποτυπώνονται στην έκθεση του 2011 όπου η συγκεκριμένη έκθεση κατατάσσει τις 28 πλουσιότερες χώρες του κόσμου που παρουσιάζουν περιστατικά διαφθοράς σε διεθνείς συναλλαγές, αλλά ορίζεις επίσης τους χειρότερους παραβάτες στο βιομηχανικό τομέα. Στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποια βασικά ευρήματα:

- Υπάρχουν βασικές ενδείξεις δωροδοκίας μεταξύ ιδιωτικών εταιρειών.
- Η δωροδοκία μεταξύ εταιρειών διαφορετικού τομέα θεωρείται εξίσου κοινή με αυτή μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων υπαλλήλων.
- Δεν υπήρξε βελτίωση με τη πάροδο του χρόνου.
- Κατά μέσο όρο, καμία βελτίωση δε παρουσιάστηκε όσον αφορά τις αντιλήψεις για τη συχνότητα περιστατικών διαφθοράς στο εξωτερικό.

Όπως προκύπτει από τα συμπεράσματα της τελευταίας έκθεσης του Δείκτη Πληρωτών Δωροδοκίας 2011, ένα σημαντικό βήμα στη καταπολέμηση των περιστατικών δωροδοκίας αλλοδαπών πολιτισμών με εγχώριες επιχειρήσεις αποτελεί η δημιουργία αποτελεσματικών συστημάτων κατά της διαφθοράς από τις κυβερνήσεις των χωρών. Σύμφωνα με τη Bribe Payers Index, Report 2011, οι λιγοστές χώρες που απαριθμούνται στο Δείκτη Πληρωτών Δωροδοκίας, που δεν έχουν ακόμη επικυρώσει διεθνείς συμβάσεις κατά της διαφθοράς και της δωροδοκίας (π.χ. η σύμβαση του ΟΟΣΑ κατά της δωροδοκίας), οφείλουν πρωτίστως να υιοθετήσουν τα συγκεκριμένα νομικά πλαίσια, και μόνο τότε να προχωρήσουν στην εφαρμογή αυτών στην εθνική νομοθεσία. Ωστόσο, οι μελέτες δείχνουν ότι η δωροδοκία σε διεθνή πλαίσια εξακολουθεί να θεωρείται σχετικά αποδεκτή στις κυριότερες χώρες του διεθνούς εμπορίου, όπως στις ΗΠΑ, όπου η διεθνής δωροδοκία κατέστη παράνομη πάνω από τριάντα χρόνια πριν (ο νόμος περί πρακτικών διαφθοράς στο εξωτερικό). Επομένως, είναι

αναμφισβήτητο ότι η νομοθεσία καθαυτή δε μπορεί να σταματήσει τη δωροδοκία των αλλοδαπών φορέων (Cleveland *et al*, 2009). Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο στη μείωση της διαφθοράς αλλοδαπών είναι η τήρηση υψηλών προτύπων εταιρικής ακεραιότητας. Η εδραίωση ενός επιχειρηματικού πνεύματος που δεν ανέχεται τη δωροδοκία ή τη διαφθορά απαιτεί πολιτικές κατά της διαφθοράς και διαδικασίες που εφαρμόζονται αποτελεσματικά, και επίσης γνωστοποιούνται στους ενδιαφερόμενους των επιχειρήσεων (McKinney, J. A., & Moore, C. W., 2008).

Αυτή η θεωρία έχει επιβεβαιωθεί από το γενικό Γραμματέα του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου, με την οποία δηλώνεται ότι «Οι εταιρείες καθιερώνουν πιο αποτελεσματικά τα διαπιστευτήρια τους για καλή εταιρική υπηκοότητα εφαρμόζοντας τις δικές τους αρχές εταιρικής συμπεριφοράς. Αυτές οι αρχές μπορεί να λάβουν τη μορφή επίσημων κωδικών ή άγραφων αξιών, διαδικασιών εσωτερικής παρακολούθησης, αξιολόγησης και αναφοράς εκθέσεων που καθοδηγούν τις επιχειρηματικές δράσεις».

Η Τ.Ι. έχει αναπτύξει ένα πλαίσιο χαρακτηριζόμενο ως « Οι Επιχειρηματικές Αρχές για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας», με σκοπό τη διευκόλυνση της εδραίωσης των προγραμμάτων κατά της δωροδοκίας για τις εταιρείες του ιδιωτικού τομέα.

Ποιες χώρες θεωρούνται από στελέχη επιχειρήσεων ως πιο πιθανό να προάγουν τη δωροδοκία;

Ο τρίτος σημαντικός δείκτης αποτελεί το Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς, υπό τη Transparency International, κάνει δημοσκοπήσεις σε άτομα σε όλον τον κόσμο, ζητώντας τις γνώμες και την εμπειρία τους σχετικά με τη διαφθορά. Σύμφωνα με την Τ.Ι. η αντίληψη των καθημερινών ανθρώπων για τα προβλήματα διαφθοράς, σχετίζεται με τις απόψεις των εμπειρογνομόνων για τα ποσοστά διαφθοράς που υπάρχουν.

«Ως οικονομική ανάπτυξη ορίζεται η αύξηση - σε κάποια χρονική περίοδο - της οικονομικής ευημερίας που απολαμβάνει ο λαός μιας χώρας. Σημαντικότερος δείκτης της ανάπτυξης είναι ο μακροχρόνιος ρυθμός αύξησης του κατά κεφαλή ΑΕΠ, ενώ χρησιμοποιούνται και άλλοι δείκτες, όπως για παράδειγμα δείκτες που σχετίζονται με το επίπεδο υγείας, μόρφωσης και μακροβιότητας». (wikipedia). Για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης απαιτείται ένας

συνδυασμός αλληλοεπιδράσεων πολλών παραγόντων όπως είναι οι φυσικοί πόροι, η τεχνολογία, το ανθρώπινο δυναμικό, ο καταμερισμός της εργασίας, το υλικό κεφάλαιο, ενώ καθίσταται απαραίτητη ύπαρξη ευνοϊκών θεσμικών, πολιτικών, και νομοθετικών πλαισίων για την προσέλκυση νέων επενδύσεων. Το Κράτος θα πρέπει να παρέχει εγγυήσεις για την ευελιξία των υπηρεσιών του, τη μείωση της γραφειοκρατίας, την ύπαρξη ελεγκτικών μηχανισμών, την αποφυγή της υπέρμετρης φορολογίας και την διασφάλιση της διαφάνειας, προϋποθέσεις απαραίτητες στην ανάπτυξη ενδιαφέροντος των νέων επενδυτών. Μπορούμε να κάνουμε κάτι; Εάν όχι για να την εξαλείψουμε, πράγμα ίσως αδύνατο, τουλάχιστον να την ελαχιστοποιήσουμε;

7.3. Διαφθορά και Οικονομική μεγέθυνση.

Η διαφθορά παρουσιάζει αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη και στις οι επενδύσεις του Κράτους λόγω των παρεμβάσεων στον θεμιτό ανταγωνισμό, της αβεβαιότητας, του υψηλού κόστους και ρίσκου, παράγοντες που θα πρέπει να λάβει υπόψη του κάθε επενδυτής. Στο τομέα των δημοσίων επενδύσεων η διαφθορά μπορεί να παραποιήσει τα κριτήρια επιλογής των έργων αλλά και των αναδόχων, καθώς χρησιμοποιεί ως γνώμονα την δυνατότητα απόσπασης οικονομικού και πολιτικού οφέλους, παρά την οικονομική αξία των έργων (απόδοση, κοινωνικό όφελος κλπ.).

Αποτέλεσμα αυτών των χειρισμών είναι η προώθηση των μη παραγωγικών επενδύσεων σε βάρος επενδύσεων που χαρακτηρίζονται από καινοτόμα σχέδια και αυξημένη παραγωγικότητα. Η μη σωστή κατανομή των πόρων της οικονομίας, λόγω του φαινομένου της διαφθοράς, επιδεινώνει τη σύνθεση των δημόσιων δαπανών καθώς αυξάνει το κόστος τους, επιπλέον μειώνει τη διανομή του εισοδήματος καθώς η φοροδιαφυγή μιας μερίδας πολιτών, μετακυλύει το κόστος των μη εισπραχθέντων ποσών στους υπόλοιπους φορολογούμενους, οι οποίοι υποχρεούνται στην πληρωμή υψηλότερων φόρων οι όποιοι θεσπίζονται για την είσπραξη των επιθυμητών προϋπολογιζόμενων εσόδων. Κατά συνέπεια, ως αποτέλεσμα έχουμε τη μείωση των πραγματικών εισοδημάτων των φορολογούμενων αυτών, καθώς και τη συρρίκνωση των κρατικών εσόδων, την αύξηση των δημόσιων ελλείμματα, τη μεγέθυνση του δημόσιου χρέους. Άλλες οικονομικές επιπτώσεις είναι η

αύξηση του επιπέδου της φτώχειας, η μείωση των ξένων άμεσων επενδύσεων, η δημιουργία στρεβλώσεων στην αγορά εργασίας και η αύξηση του πληθωρισμού.

7.4. Παράθεση συμπερασμάτων δεικτών οικονομικής ανάπτυξης για την Ελλάδα.

7.4.1. Ο Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας (Global Innovation Index, GII).

Κατά τα τελευταία δέκα χρόνια, η GII έχει καθιερωθεί ως κορυφαία αναφορά για την καινοτομία. Η κατανόηση με μεγαλύτερη λεπτομέρεια για τις ανθρώπινες πτυχές της καινοτομίας, είναι απαραίτητη για το σχεδιάσμά των πολιτικών, που συμβάλλουν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και τον εμπλουτισμό της καινοτομίας σε τοπικό επίπεδο. Ο δείκτης αποτελεσματικότητας Καινοτομίας αναδεικνύει τις οικονομίες που έχουν επιτύχει «περισσότερα με λιγότερα», καθώς και εκείνες που υστερούν δυνητικά στην επίτευξη καινοτομίας. Όσον αφορά η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες με υψηλό εισόδημα (The global innovation.org.2017report), αλλά η χώρα μας βρίσκεται αντιμέτωπη με το πρόβλημα της οικονομικής κρίσης, καθιστώντας ως επιτακτική ανάγκη τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος και τη διαμόρφωση πολιτικών καινοτομίας για την προσέλκυση νέων επενδύσεων. Σε σχέση με τις χώρες του ενδιαφέροντός μας, χώρες του Νότου και Βαλκανίων βρίσκεται στη τελευταία θέση.

7.4.2. Ο Δείκτης Ευκολίας Επιχειρηματικότητας (Ease of Doing Business, EDB).

Αποτελεί μια σειρά εκθέσεων όσον αφορά τη μέτρηση των κανονιστικού πλαισίου που ενισχύει ή περιορίζει την επιχειρηματική δραστηριότητα των επενδυτών. Αναφορικά για την Ελλάδα διαπιστώνουμε ότι παρουσιάζει υστέρηση στο επιχειρηματικό περιβάλλον σε σύγκριση με τις άλλες χώρες, λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, υπέρεγκου δανεισμού και χρέους, καθιστώντας αναγκαία τη λήψη άμεσων μεταρρυθμίσεων και διαρθρωτικών μέτρων για την δημιουργία προϋποθέσεων της επιχειρηματικότητας.

7.4.3. Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Index of Economic Freedom, IEF).

Ο IEF τεκμηριώνει τη θετική σχέση μεταξύ της οικονομικής ελευθερίας και μια ποικιλίας θετικών κοινωνικών και οικονομικών στόχων, καθώς και κάθε τομέας του IEF διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην ανάπτυξη και τη διατήρηση της ευημερίας σε ατομικό αλλά και εθνικό

επίπεδο (IEF, 2017), κυρίως λόγω της αλληλεπίδρασης (θετικής ή αρνητικής) των επιπτώσεων μεταξύ τους. Το 2017 η Ελλάδα καταλαμβάνοντας την 127 θέση με 55,00 ανήκει στην κατηγορία ανελεύθερων οικονομιών. Οι χώρες σύγκρισης μας παρουσιάζονται σε πολύ καλύτερες θέσεις του πίνακα αφού έχουν πολύ μικρότερα ποσοστά ανεργίας, χαμηλότερους συντελεστές φορολογίας και χαμηλό ποσοστό δημοσίου χρέους. Είναι φανερό ότι η χώρα μας χρήζει μεταρρυθμίσεις, διαρθρωτικές αλλαγές με κύρια προσέγγιση στην ελευθερία της οικονομίας, ιδιαίτερα στους τομείς της ελευθερίας από τη διαφθορά, της εργασιακής ανεξαρτησίας, τη δημοσιονομική ελευθερία και κυβερνητικές δαπάνες.

7.4.4. Ο Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index, GCI).

Ο GCI 2016-2017 χρησιμεύει ως μέσο ενημέρωσης (κρίσιμη υπενθύμιση), για την σημασία της ανταγωνιστικότητας στην επίλυση των διεθνών μακροοικονομικών προκλήσεων, θέτοντας έτσι τα θεμέλια για μελλοντική ευημερία, αλλά και για να στηρίξει αυτούς που χαράζουν πολιτική, τους επιχειρηματίες και την κοινωνία των πολιτών, στην ανάπτυξη ενός κοινού μακροπρόθεσμου οράματος. Η Ελλάδα βρίσκεται αρκετά χαμηλά της γενικής κατάταξης στην 86η θέση του πίνακα Δείκτη Ανταγωνιστικότητας για το 2016-2017 GCI και υστερεί σε όλους τους Πυλώνες Ανταγωνιστικότητας εκτός αυτού που σχετίζεται με την εκπαίδευση, τριτοβάθμια εκπαίδευση, τεχνογνωσία. Δεν τίθεται θέμα σύγκρισης με τις χώρες του Νότου, Βαλκανίων και με τη Τουρκία. Μόνο μια ανοικτή και εμπορική οικονομία δημιουργεί κίνητρα για καινοτομία και επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, επειδή οι επιχειρήσεις εκτίθενται σε ανταγωνισμό και νέες ιδέες και μπορούν να επωφεληθούν από τη μεταφορά τεχνολογίας που προέρχεται από εισαγωγές και ξένες επενδύσεις. Ταυτόχρονα, οι επιχειρήσεις μπορούν να επωφεληθούν από τις μεγαλύτερες αγορές στο εξωτερικό. Η ανάκτηση της ανάπτυξης στο πλαίσιο της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης, θα απαιτήσει από τους υπεύθυνους των πολιτικών αποφάσεων, την αναγνώριση της αναγκαιότητας εύρεσης μιας κοινής αξιολόγησης και κατανόησης των μελλοντικών πηγών της ανταγωνιστικότητας.

7.4.5. Ο Διεθνής Οδηγός Κρατικού Ρίσκου (International Country Risk Guide, ICRG) και Παγκόσμιος Δείκτης Διακυβέρνησης Ελέγχου Διαφθοράς (WGI Control of Corruption, C.C.).

Οι επενδυτές ενημερώνονται με σημαντικές και με πολιτική χροιά πληροφορίες κάθε χώρας του ενδιαφέροντος τους, οι οποίες είναι συνυφασμένες με το επενδυτικό ρίσκο και το οποίο στη συνέχεια μεταφράζεται ανάλογα σε κατάλληλες και αιτιολογημένες συναλλαγές. Οι τρέχουσες εκτιμήσεις αφορούν το πολιτικό στο οποίο συμπεριλαμβάνεται η μεταβλητή της διαφθοράς, το οικονομικό, χρηματοπιστωτικό και συνολικό ρίσκο κάθε χώρας ενώ ο ICRG χρησιμοποιώντας την ίδια μεθοδολογία, παρουσιάζει προβλέψεις ενός έτους και πέντε ετών, για καθεμία από τις κύριες κατηγορίες ρίσκου. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στα οικονομικά δεδομένα και στις πληροφορίες για την πολιτική, που βασίζονται οι εν λόγω αξιολογήσεις-εκτιμήσεις. Η παρούσα μελέτη χρησιμοποιεί δεδομένα του ICRG, από την οικονομική πρόβλεψη για το 2015 και από το συντελεστή διαφθοράς για την χρονική περίοδο 2000-2015.

Ο Παγκόσμιος Δείκτης Διακυβέρνησης Ελέγχου Διαφθοράς (WGI Control of Corruption, C.C.). Ο δείκτης ελέγχου της διαφθοράς (CC) συμπεριλαμβάνει τις αντιλήψεις για το βαθμό που η δημόσια εξουσία ασκείται προς ιδιωτικό όφελος, συμπεριλαμβανομένων της μικρής και μεγάλης κλίμακας μορφών της διαφθοράς, καθώς και την εξάρτηση του κράτους από διάφορες ομάδες πολιτών και από ιδιωτικά συμφέροντα. Η Ελλάδα το 2017 βρισκόταν στην 68η θέση καταλαμβάνοντας 46 μονάδες στις 100, δηλώνοντας τη ως μέτρια διεφθαρμένη. Οι υπόλοιπες χώρες του Νότου παρουσιάζουν μεγαλύτερη απόδοση στην καταπολέμηση της διαφθοράς στο Δημόσιο όπως και η Ρουμανία, η Βουλγαρία, με εξαίρεση την Ρωσία και τη Τουρκία.

7.4.6. Οι Παράνομες Χρηματοοικονομικές Ροές (Illicit Financial Flows, IFFs).

Το φαινόμενο της διαφθοράς συντελείται από τις παράνομες χρηματοοικονομικές ροές, από τη παραοικονομία η οποία προσφέρει τη δυνατότητα απόκρυψης και «ξεπλύματος» εσόδων που προερχόμενα από την κατάχρηση εξουσίας, τις δωροδοκίες και τις παρασηκνιακές συμφωνίες. Η έκθεση «Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2004-2013», δίνει τις εκτιμήσεις για την παράνομη ροή χρημάτων και κεφαλαίου από τον αναπτυσσόμενο κόσμο και αναλύει τις IFFs χρησιμοποιώντας δύο πηγές: (Gross Excluding Reversals, GER)

το σκόπιμο χωρίς τιμολόγηση εμπόριο «misinvoicingtrade » και (HotmoneyNarrow, HMN) τις διαρροές στο ισοζύγιο πληρωμών.

Στη συγκριτική ανάλυση των μακροοικονομικών δεικτών για τις χώρες του ενδιαφέροντος μας διαπιστώθηκε ότι στη Σύνθεση ΑΕΠ ανά τομέα προέλευσης (GDP composition by sectoroforigin.) το 2016, και κυρίως η Ελλάδα παρουσίασε ελαφρές βελτιώσεις στο ΑΕγχΠ και την ανεργία ενώ η οικονομία της παραμένει στάσιμη εξαιτίας των ημιτελών οικονομικών μεταρρυθμίσεων, του δανεισμού που δεν έχει αποδώσει και της συνεχούς αβεβαιότητας όσον αφορά την πολιτική κατεύθυνση της χώρας. Σύμφωνα με εκτιμήσεις η μαύρη αγορά της Ελλάδας τέθηκε στο (20-25%) του ΑΕΠ, λόγω μη δήλωση του ατομικού εισόδημά τους για την αποφυγή της φορολογίας. Τα προβλήματα αυτά αποτελούν εμπόδιο για την οικονομία το 2017 και οδηγούν στην καθυστέρηση την ανάκαμψης από την οικονομική κρίση.

7.4.7. Ετήσια Αύξηση Πραγματικού ΑΕΠ (Real GDP growth, % annual) 2000-2015.

Η Ελλάδα για την περίοδο 2000-2015, παρουσιάζει το μικρότερο ρυθμό ανάπτυξης (0,19%) σε σύγκριση με τις χώρες Τουρκία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Ρωσία, Κύπρο, Ιταλία, Γερμανία καθώς από το δεύτερο τρίμηνο του 2008 έχει αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης (από το πρώτο τρίμηνο του 2009 είναι σε ύφεση), οι οποίοι και συνεχίζουν (μικρή εξαίρεση το 2014 με 0,65%) για το 2015 (0,23%) και αναμένεται για το 2017 λόγω αύξησης εισφορών και ασφαλιστικού με συνέπεια, μακροπρόθεσμα να παρουσιάζει συνολικά μηδενικό ή μικρό αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης. Η Ισπανία παρουσίασε εντυπωσιακή αύξηση τα τελευταία χρόνια φτάνοντας το 2016 στο 3,20%, παρά της πολιτικής των περικοπών που ακολούθησε. Το ίδιο μπορεί να σημειωθεί και για τη Πορτογαλία καθώς παρουσίασε αύξηση του ΑΕΠ της τάξης του 1,5% ενώ και αυτή είχε ακολουθήσει πολιτική μνημονίου και περικοπών.

Συμπερασματικά, πρέπει να τονιστεί ότι διαφθορά δεν είναι μόνον ο χρηματισμός δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, ώστε να νομίζουμε ότι αντιμετωπίζεται το πρόβλημα απλώς με την αυστηρότητα και τη σκλήρυνση της ποινικής καταστολής αναφορικά με το έγκλημα της δωροδοκίας. Διαφθορά είναι και η παραβίαση των νόμων και των αρχών της χρηστής διοίκησης, η επίδειξη εύνοιας προς κάποιους σε βάρος άλλων, προκειμένου να επιτευχθούν κομματικά οφέλη, ο εθισμός γενικά των ασκούντων

οποιαδήποτε εξουσία στην υπέρβαση των ορίων της, η ηδονή της εξουσίας με όλες τις επιμέρους ηδονές που συνεπάγεται αυτή η υπέρβαση. (Μανωλεδάκης, 2008).

7.4.8. Σύνθεση ΑΕΠ ανα τομέα προέλευσης (GDP Composition by sector of origin).

Η Ελλάδα στο τομέα της γεωργίας, δασοκομίας αλιείας, παρουσιάζει αύξηση στο ΑΕΠ λόγω του πολύ μεγάλου ποσοστού ανεργίας που πλήττει τη χώρα, στρέφοντας το ενδιαφέρον των νέων σε αυτό το τομέα και εκμεταλλεύοντας τα χρηματοδοτικά πογράμματα για τους νέους αγρότες. Στον τομέα των Υπηρεσιών παρουσιάζει το πιο υψηλό ποσοστό σε όλη τη Ευρώπη 80,80%, λόγω του υψηλού επιπέδου υπηρεσιών του Τουρισμού, Μεταφορών που προσφέρει. Στον τομέα της βιομηχανίας υστερεί σε σχέση με όλες τις χώρες του Νότου και των Βαλκανίων.

7.5. Παράθεση συμπερασμάτων συσχέτισης του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς CPI με Δείκτες μακροοικονομικών μεγεθών και Δεικτών οικονομικής ανάπτυξης για την Ελλάδα.

Η συσχέτιση του Δείκτη αντίληψης διαφθοράς με τα μακροοικονομικά μεγέθη και με τους δείκτες της οικονομικής μεγέθυνσης, χρησιμοποιώντας τη παλινδρόμηση της στατιστικής για 42 χώρες της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένης και της Τουρκίας εξήγαγε τα παρακάτω αποτελέσματα.

- Η πολύ ισχυρή αρνητική συσχέτιση μεταξύ του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς του ΑΕΠ, και και του ετήσιου ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ αποδεικνύει ότι τα Κράτη με υψηλό ΑΕΠ δηλώνουν πολύ χαμηλά επίπεδα αντίληψης διαφθοράς στη διακυβέρνηση της χώρας και το αντίστροφο.
- Υπάρχει αρνητική αδύνατη συσχέτιση μεταξύ της διαφθοράς διακυβέρνησης μιας συγκεκριμένης χώρας και τη μεσοπρόθεσμης ανάπτυξης της οικονομικής απόδοσης.
- Η στατιστικά αρνητική σημαντική συσχέτιση στη σχέση μεταξύ του κατακεφαλήν εισοδήματος και στην καταπολέμηση της διαφθοράς στο Δημόσιο δηλώνει ότι η

μεγαλύτερη διαφάνεια στο Δημόσιο Τομέα θα φέρει και μεγαλύτερο κατακεφαλήν εισόδημα για τους κατοίκους της χώρας.

- Η ισχυρή αρνητική συσχέτιση μεταξύ της καταπολέμησης της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα και στη φορολογία του εισοδήματος δηλώνει ότι η διαφάνεια στο Δημόσιο θα επηρεάσει θετικά τη φορολογία στο εισόδημα των πολιτών λόγω μη απώλειας εσόδων από το φαινόμενο της διαφθοράς.
- Η ισχυρή θετική συσχέτιση του δείκτη αντιληψης διαφθοράς και της ανεξάρτητης μεταβλητής του πληθωρισμού μας επεξηγεί ότι οι χώρες με πολύ υψηλά επίπεδα διαφθοράς παρουσιάζουν και πολύ υψηλά επίπεδα πληθωρισμού.
- Η αρνητική υψηλή συσχέτιση με τη διαφθορά στο δημόσιο φορέα με τη μεταβλητή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων με συνέπεια οι χώρες που πλήττονται από το φαινόμενο της διαφθοράς, δεν προσελκύουν χώρες για δραστηριοποίηση σε επενδύσεις.
- Η αρνητική ισχυρή συσχέτιση μεταξύ του συντελεστή φορολογίας για τις επιχειρήσεις και την καταπολέμηση της διαφθοράς στο Δημόσιο Τομέα μας δείχνει ότι ο μη διαφθαρμένος Δημόσιος τομέας θα παρουσιάζει και μικρή φορολόγηση στις επιχειρήσεις.
- Η αρνητική ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των εσόδων που προκύπτουν από τη φορολογία και στην καταπολέμηση της διαφθοράς στο Δημόσιο δηλώνει ότι τα φορολογικά έσοδα των Κρατών αυξάνονται όταν μειώνονται τα περιστατικά της διαφθοράς.
- Η αρνητική ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των Δημόσιων Δαπανών των Κρατών και της καταπολέμησης διαφθοράς, μας δείχνει ότι τα μικρά ποσοστά διαφθοράς στο

Δημόσιο θα δώσουν την δυνατότητα στο Κράτος να αυξήσει το ποσό για τις Δαπάνες.

- Η αρνητική ισχυρή συσχέτιση μεταξύ του δείκτη ελευθερίας της οικονομίας και της καταπολέμησης της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα επεξηγεί ότι ο διαφανής δημόσιος τομέας θα συντελέσει στην αύξηση στην ελευθερία της οικονομίας.
- Αρνητική ισχυρή συσχέτιση υπάρχει μεταξύ της ελευθερίας των επενδύσεων και της διαφθοράς στο δημόσιο. Σένα διεφθαρμένο δημόσιο τομέα δεν μπορούν να αναπτυχθούν επενδύσεις.
- Υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση με την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ο διαφανής δημόσιος τομέας θα προσελκύσει την έναρξη δραστηριότητας νέων επιχειρήσεων από ξένα Κράτη.
- Υπάρχει θετική ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας και της καταπολέμησης της διαφθοράς στο Δημόσιο. Όταν η χώρα παρουσιάζει διαφάνεια στους Φορείς της, θα έχει μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα.

7.6. Συνέπειες Διαφθοράς.

- Θέτει σε κίνδυνο τη Δημοκρατία.
- Εκθέτει τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Υπονομεύει τη χρηστή διοίκηση.
- Ενισχύει την αδιαφάνεια, την ανομία, το οργανωμένο έγκλημα.
- Νοθεύει τον υγιή ανταγωνισμό, απειλεί την κοινωνική συνοχή, μειώνει την αποτελεσματικότητα του κράτους.
- Επηρεάζει αρνητικά την οικονομική ανάπτυξη, οδηγεί σε σπατάλη δημόσιων και ιδιωτικών πόρων.
- Αποθάρρυνση επενδύσεων, συρρίκνωση των κρατικών εσόδων.
- Αυξάνει τα δημόσια ελλείμματα.

- Μεγεθύνει το δημόσιο χρέος.
- Πλήττει τις οικονομίες των ασθενέστερων οικονομικά χωρών, λόγω οικονομικών τους απωλειών.

7.7. Μέτρα – προτάσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

- Η αύξηση της πολιτικής λογοδοσίας-υπευθυνότητας.
- Ενδυνάμωση της συμμετοχής της Κοινωνίας των Πολιτών.
- Η δημιουργία ενός ανταγωνιστικού ιδιωτικού τομέα με μείωση της υπέρμετρης φορολογίας.
- Η βελτίωση και η Διαφάνεια της διοίκησης του Δημόσιου Τομέα και η εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών, η δημιουργία ελεγκτικών μηχανισμών.
- Η ανεξαρτησία του δικαστικού κλάδου.
- Ενοποίηση των εθνικών πρακτικών και των μεθόδων δράσης των ΟΗΕ, του Ο.Ο.Σ.Α, της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Ε.Ε.

Συμπερασματικά, πρέπει να τονιστεί ότι διαφθορά δεν είναι μόνον ο χρηματισμός δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, ώστε να νομίζουμε ότι αντιμετωπίζεται το πρόβλημα απλώς με την αυστηρότητα και τη σκλήρυνση της ποινικής καταστολής αναφορικά με το έγκλημα της δωροδοκίας. Διαφθορά είναι και η παραβίαση των νόμων και των αρχών της χρηστής διοίκησης, η επίδειξη εύνοιας προς κάποιους σε βάρος άλλων, προκειμένου να επιτευχθούν κομματικά οφέλη, ο εθισμός γενικά των ασκούντων οποιαδήποτε εξουσία στην υπέρβαση των ορίων της, η ηδονή της εξουσίας με όλες τις επιμέρους ηδονές που συνεπάγεται αυτή η υπέρβαση (Μανωλεδάκης, 2008).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. Ελληνική

Αγαπητός, Γ. (2004), *Εγχειρίδιο των βασικών οικονομικών εννοιών*, Ιδιωτική Έκδοση, 2η Έκδοση, Αθήνα .

Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς. *ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΜΑΡΤΙΟΣ 2015- ΙΟΥΝΙΟΣ 2016*. Γ.Ε.Γ.Κ.Α.Δ, 2016.

Διαπολιτισμική Διαχείριση: «*Η τάση για δωροδοκία στις διεθνείς επιχειρήσεις: η συνάφεια των πολιτισμικών μεταβλητών*», Διεθνές Περιοδικό, 2009 Vol. 16 Τεύχος: 3, σελ. 287-)

Καλαϊτζιδάκης, Π. και Καλυβίτης, Σ. (2008). *Οικονομική Μεγέθυνση*. Εκδόσεις Κριτική.

Κουκάκης, Χ. (2015). *Δείκτες απάτης στο Δημόσιο*, Ειδικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης του Γ.Ε.Δ.Δ., Αθήνα.

Μανωλεδάκης, Ι. (2008). *Η αντιμετώπιση της διαφθοράς είναι θέμα πολιτικής βούλησης* , Νομικά Χρονικά ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2008

Μιτσόπουλος, Μ. και Πελαγίδης, Θ. (2009). *Η στιγμή της στροφής για την ελληνική οικονομία*. Εκδόσεις Ψυχογιός

Παπακωνσταντίνου, Π. (2011). *Η σχέση μεταξύ αντιλαμβανόμενης διαφθοράς, γραφειοκρατίας, εισοδήματος και οικονομικής ανάπτυξης : διερεύνηση σε 180 χώρες* Ph Ddiss., University of Patras.

II. Ξενόγλωσση

Cleveland, M., Favo, C. M., Frecka, T. J., & Owens, C. L. (2009). *Trends in the international fight against bribery and corruption*, Journal of business ethics, 90(2), 199 - 244.

Eggertsson, G.B. Mehrotra, Neil R.. Robbins, Jacob A. (2017). *A Model of Secular Stagnation: Theory and Quantitative Evaluation*, NBER Working Paper No. 23093, January 2017

Ehrlich, I. and Francis T. Lui. (1999). *Bureaucratic Corruption and Endogenous Economic Growth*, Journal of Political Economy 107, no. S6, December 1999, S270-S293.

Haines, J D. Nawaz M. Sharif, (2006). *A framework for managing the sophistication of the components of technology for global competition*, Competitiveness Review: An International Business Journal, Vol. 16 Issue: 2, pp.106-121,

Kaldor, N. (1963). *Capital Accumulation and Economic Growth*. MacMillan, London.

- Lutz, F. Romer, P. (1990), '*Capital accumulation and economic growth*', in '*Endogenous technological change*', Journal of Political.
- Mauro, P. (1995). *Corruption and Growth**, Paolo Mauro The Quarterly Journal of Economics, Volume 110, Issue 3, 1 August 1995, Pages 681–712
- Mc Kinney, J. A,& Moore, C. W. (2008). *International bribery: Does a written code of ethics make a difference in perceptions of business professionals*, Journal of Business Ethics, 79(1-2), 103-111.
- Méon, P-G and Sekkat, K. (2005). *Does corruption grease or sand the wheels of growth?*, Public Choice, vol. 122, issue 1, 69-97
- Mo, Pak Hung. (2001). *Corruption and Economic Growth*, Journal of Comparative Economics, Volume 29, Issue 1, March 2001, Pages 66-79
- Persson, Tabellini και Trebbi (2003). *Electoral Rules and Corruption*, Journal European Economic Association, Volume 1, Issue 4, June 2003, Pages 958–989
- Robert J. Barro and Xavier Sala-i-Martin. (1995). *Economic growth* (McGraw-Hill, 1995)
- Robert, E. Hall and Charles I. Jones (1999). *Why Do Some Countries Produce So Much More Output Per Worker Than Others?*, The Quarterly Journal of Economics, Vol. 114, No. 1, Feb., 1999, pp. 83-116, The MIT Press
- Schneider, F. (2016). *Shadow Economy Estimation Methods*, Problems, Results and Open questions
- Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*, January 11th 2016, World Economic Forum.
- Solow, Robert M. (1957). *Technical Change and the Aggregate Production Function*, Review of Economics and Statistics, August 1957, 39 (3), 312–320.
- Treisman, D. (2000). *The causes of corruption: a cross-national study* Journal of Public Economics Volume 76, Issue 3, June 2000, Pages 399-457

III. Διαδικτυακοί τόποι

- (OECD/G20,2013,σελ.11). Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.oecd.org/q20/topics/anti-corruption/issue-Paper-Corruption-and-Economic-Growth.pdf>
- ‘Economy Comparison’. GII, 2017. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-comparison> Πρόσβαση:22/08/2017

- ‘IMF World Economic Outlook, 2017; Subdued Demand: Symptoms and Remedies;2017-text.pdf.IMF, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/02/pdf/text.pdf> Πρόσβαση 19/08/2017
- ‘Index of Economic Freedom 2016, Promoting Economic Opportunity and Prosperity, Greece.pdf. IEF, INSTITUTE FOR ECONOMIC FREEDOM AND OPPORTUNITY, Washington: 2016 Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.heritage.org/index/pdf/2016/countries/greece.pdf>
- 65411_DB-2017_WEB.pdf-DB17-Overview.pdf.EDB2017, 2016 Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB17-Chapters/DB17-Overview.pdf> Πρόσβαση 06/09/2017
- blogs.worldbank.org/team/marcus-bartley-johns2015 Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.worldbank.org/en/topic/financialsector/brief/illicit-financial-flows-iffs>. Πρόσβαση 19/08/2017.
- Bribe Payers Index, Overview, Transparency international (2014). Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.transparency.org/research/bpi/overview>.
- [Briberywikispaces.com/bribepayersindex](http://www.transparency.org/bpi2011/in_detail2014)) Διαθέσιμο στη δ/νση http://www.transparency.org/bpi2011/in_detail2014
- Central Intelligence Agency. The World Fact book’. CIA, August 2017. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/docs/guidetowfbook.htm> Πρόσβαση 02/08/2017
- Central Intelligence Agency. The World Factbook ’. CIA, august 2017. Διαθέσιμο στη <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/docs/guidetowfbook.htm> Πρόσβαση: 22/08/2017
- Competitiveness index appendix. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/appendix-a-methodology-and-computation-of-the-global-competitiveness-index-2016-2017/> πρόσβαση 18/08/2017
- Corruption Perceptions Index 2012: An updated methodology’. CPI 2012,2012. https://www.transparencv.org/files/content/pressrelease/2012_CPI_Updated ‘Global Corruption Barometer 2013 - Report’. GCB 2013 9 Ιούλιος 2013. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.transparencv.org/gcb2013/report> Πρόσβαση: 8/07/2017
- Corruption The Audit Office of NSW, 2010. Διαθέσιμο στη <http://www.icac.nsw.gov.au/documents/preventing-corruption/research-1/3756-corruption-risks-in-nsw-government-procurement-recommendations-to-government-june-2011/filewww.ec.europa.eu/home-affaires/sites/homeaffaires/files/e-library>
- Development Indicators. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=world-developmentindicators&Type=TABLE&preview=on#advancedDownloadOptions>

Distance to Frontier and Ease of Doing Business Ranking, 65411_DB-2017_WEB .pdf-DB17DTB and DB Rankings.pdf. EDB 2017, 2016. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB17-Chapters/DB17-DTF-and-DBRankings.pdf>. πρόσβαση 25/09/2017

DoingBusiness2017: Equal Opportunity for All, Greece Federation'. EDB2017,2016. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.doingbusiness.org/~media/wbg/doingbusiness/20documents/profiles/country/gr.pdf> Πρόσβαση: 12/08/2017

European Commission. 'EU Anti-Corruption Report' COM (2014) 38 final. Report from the Commission to the Council and the European Parliament. Brussels: EC, 3 Φεβρουάριος 2014 Διαθέσιμο στη https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr2014_en.pdf Πρόσβαση: 25 Αυγ 2017

Financial sector Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.worldbank.org/en/topic/financialsector/brief/illicit-financial-flows-iffs>. Πρόσβαση 19/08/2017.

Global Corruption Barometer 2013 Data Pack'. GCB 2013, 9 Ιούλιος 2013. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.files.transparencv.org/content/download/615/2602/file/GCB2013DataPack.zip> Πρόσβαση 08/07/2017

Global Corruption Barometer 2013 - Greece. GCB 2013, 9 Ιούλιος 2013. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=Greece> Πρόσβαση: 08/07/2017

Global Corruption Barometer 2013-Pressrelease'. GCB 2013, 9 Ιούλιος 2013. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.transparencv.org/files/content/pressrelease/2012CPIUpdatedMethodologyEMBARGOEN.pdf> Πρόσβαση: 08/07/2017

Global Corruption Barometer, People and Corruption: Europe and Central Asia .GCB _ECA, 2016. Berlin: 16 November 2016. Διαθέσιμο στη δ/νση https://files.transparency.org/content/download/2039/13168/file/2016_GCB_ECA_EN.pdf. Πρόσβαση 08/07/2017

Global Financial Integrity. 'Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2004-2013'. GFI, Δεκέμβριος 2015. Διαθέσιμο στη <http://www.gfintegrity.org/wp-content/uploads/2015/12/IFF-Update-2015-Final.pdf> Πρόσβαση: 20/08/2017

Global Innovation Index. The Global Innovation Index 2017 Winning with Global Innovation'. Cornell University, INSEAD, and WIPO (2017): GII, Ithaca, Fontainebleau, and Geneva, 2016. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2017-report>.

Global Reports. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2017>. πρόσβαση 18-08-2017.

Governance Διαθέσιμο στη δ/νση <http://info.worldbank.org/governance/wig/#home>

IEF Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.qfintegrity.org/wp-content/uploads/2017/12/IFF-Update.Πρόσβαση> 19/08/2017.

Innovation Index Διαθέσιμο στη δ/ση <https://www.globalinnovationindex.org/qii-2017-report> πρόσβαση 18-08-2017

International Secretariat. Bribe Payers Index 2011'.BPI 2011, Οκτώβριος2011. Διαθέσιμο στη δ/ση <http://files.transparency.org/content/download/98/395/2011%20BPIEN.pdf> Πρόσβαση: 08/07/2017

Kaufmann Daniel, AartKraay and Massimo Mastruzzi. ‘Measuring Corruption : Myths and Realities. Africa Region Findings & Good Practice Infobriefs’; no. 273.World Bank, Washington, DC. 2007. Διαθέσιμο στη δ/ση <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/9576> Πρόσβαση: 24/08/2017

Kaufmann, Daniel, AartKraay and Massimo Mastruzzi. ‘Measuring Corruption : Myths and Realities. Africa Region Findings & Good Practice Infobriefs’; no. 273.World Bank, Washington ,DC. 2007. Διαθέσιμο στη δ/ση <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/9576> Πρόσβαση: 3/09/2017

OECD STI Outlook Forward Look’. Innovation Policy Platform, Διαθέσιμο στη δ/ση <https://www.innovationpolicyplatform.org/oecd-sti-outlook-forward-look> Πρόσβαση:03/09/2017

OECD.‘Issues Paper on Corruption and Economic Growth’. Paris: OECD/G20, 2013. <http://www.oecd.org/g20/topics/anti-corruption/Issue-Paper-Corruption-and-Economic-Growth.pdf> Πρόσβαση:03/09/2017

Quantative Risk. Διαθέσιμο στη δ/ση <http://epub.prsgroup.com/free-samples.πρόσβαση> 18/08/2017

Reports we forum Διαθέσιμο στη δ/ση <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/appendix-a-methodology-and-computation-of-the-global-competitiveness-index-2016-2017/> πρόσβαση 18/08/2017

Schneider, Friedrich ,Andreas Buehn, and Claudio E Montenegro. “Shadow Economies All over the World: New Estimates for 162 Countries from 1999 to 2007,” World Bank Policy Research Working Paper No. 5356, July 2010, pp. 45-47, Διαθέσιμο στη δ/ση <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/3928/WPS5356.pdf> Πρόσβαση: 02/09/2017

Shleifer, Andrei, and Daniel Treisman. ‘A Normal Country’.National Bureau of Economic Research, 2003. NBER Working Paper 10057. Διαθέσιμο στη δ/ση www.nber.org/papers/w10057

Special Report (25/07/2017) Διαθέσιμο στη δ/ση http://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/50462/Special_Report_25_7_2017.pdf πρόσβαση 14/09/2017

T.I. Technical Methodology Note CPI 2016. Διαθέσιμο στη δ/ση www.transparency.com

Terry Miller and Anthony B. Kim. 'Index of Economic Freedom 2016, Promoting Economic Opportunity and Prosperity'. Washington: 2016. IEF, INSTITUTE FOR ECONOMIC FREEDOM AND OPPORTUNITY. Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.heritage.org/index/pdf/2016/book/index2016.pdf> Πρόσβαση 04/09/2017

The cause of corruption. Διαθέσιμο στη δ/ση <https://EconPapers.repec.org/RePEc:ucp:jpolec:v:107:y:1999:i:s6:p:s270s293>.

The Heritage Foundation. 'Index of Economic Freedom 2016, Promoting Economic Opportunity and Prosperity'. IEF, INSTITUTE FOR ECONOMIC FREEDOM AND OPPORTUNITY, Washington:2016. Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.heritage.org/index/pdf/2016/book/index2016.pdf> Πρόσβαση 04/09/2017

The World Factbook - GREECE, economy'. CIA, Αύγουστος Διαθέσιμο στη δ/ση 2017. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gr.html> Πρόσβαση: 02/08/017

Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition'. TI, 8 Αύγουστος 2017. <https://www.transparencv.org/> Πρόσβαση: 8 Αυγ 2017

Transparency International - What is Corruption?' TI, 7 Αύγουστος 2017. Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.transparency.org/what-is-corruption/#define> Πρόσβαση: 7 Αυγ 2017

Transparency International Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition, Corruption Perceptions Index 2016'. CPI 2016, Διαθέσιμο στη δ/ση <https://www.transparencv.org/cpi2015/> Πρόσβαση: 8 Αυγ 2017

Transparency International. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition, Corruption Perceptions Index 2015'. CPI2015, 27 Ιανουάριος 2016. Διαθέσιμο στη δ/ση <https://www.transparencv.org/cpi2015/> Πρόσβαση: 3 Αυγ 2017

Transparency International-The Global Anti-Corruption Coalition, Corruption Perceptions Index 2015, FAQs'. CPI2015, 27 Ιανουάριος 2016. Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.files.transparency.org/content/download/1951/12816/file/2015CPIFAQsZIP.zip> πρόσβαση 02/08/2017

Transparency International-The Global Anti-Corruption Coalition, Corruption Perceptions Index 2015, Data Methodology'. CPI 2015, 27 Ιανουάριος 2016. Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.files.Transparencv.org/content/download/1950/12812/file/2015CPIDataMethodologyZIP.zip> Πρόσβαση: 02/08/2017

What We Do, Transparency International (2014). Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.transparncy.org/research.>)

Working Paper # 02 / 2016c: Transparency and Corruption: A Role in Mega Trade Deals'. TI, Berlin: 28 July 2016c. Διαθέσιμο στη δ/ση

<http://files.transparency.org/content/download/2028/13124/file/2016WP2MegaTradeDealsEN.pdf>. πρόσβαση 08/07/2017

World Bank. Greece Economic Report: The Dawn of a New Economic Era?' Text/HTML. World Bank, Απρίλιος 2017. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.worldbank.org/en/country/greece/publication/greece-economic-report> Πρόσβαση 06/08/2017

World Development Indicators |Data 2000-2016'. WDI 2016, Σεπτέμβριος 2017 Διαθέσιμο στη δ/νση <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators> Πρόσβαση :27/09/2017

World Economic Forum, Klaus Schwab. The Global Competitiveness Report 2016-2017'. GCI, 2016, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www3.weforum.org/docs/GCR20162017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf. πρόσβαση 25/08/2017

World Economic Forum. The Global Risks Report 2017 12th Edition'. Geneva: WEF, 2017a. Διαθέσιμο στη δ/νση http://www3.weforum.org/docs/GRR/WEF_GRR17.pdf Πρόσβαση 13/08/2017

World Economic Forum. The Global Risks Report 2016 11th Edition'. Geneva: WEF, 2016. Διαθέσιμο στη δ/νση http://www3.weforum.org/docs/GRR/WEF_GRR16.pdf Πρόσβαση 13/08/2017

Worldwide Governance Indicators | Data 1996-2016, Control of Corruption. WGI 2015, 2016, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://data.worldbank.org/data-catalog/worldwide-governance-indicators>: πρόσβαση 27/9/2017.

Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς. ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΜΑΡΤΙΟΣ2015-ΙΟΥΝΙΟΣ2016'. Γ.Ε.Γ.Κ.Α.Δ, 2016. Διαθέσιμο στη δ/νση www.asac.aov.gr/attachments/article/142/ΕΤΗΣΙΑ%20ΕΚΘΕΣΗ%202016.pdf